

बहुकक्षा बहुस्तर शिक्षण सिकाइ
रुजुसूचि (Checklist)

विषय (Subject) : मेरो गणित (My Mathematics)

कक्षा (Grade) : 2 (Two)

थिम/ विषयवस्तुको क्षेत्र (Theme/Content Area)	जम्मा कार्यघण्टा (Total Credit Hours)	माइलस्टोन नं. (Milestone No.)	क्रियाकलापहरू (Activities)	अनुमानित पाठ्यघण्टा (Tentative Working Hours)	कोइली (Cuckoo)	कक्षाकोठा बाहिरी क्रियाकलाप	परिचयात्मक अभ्यास	चित्र वर्णन	सङ्ख्याको संरचना	जोड	घटाउ	गुणन	भाग	शाब्दिक समस्या	लेखाइ अभ्यास	सङ्ख्याको ज्ञान	अभ्यास	परियोजना कार्य	सामूहिक खेल	सवलीकरण अभ्यास	जोडा मिलाउ	मूल्याङ्कन	लेखन अभ्यास	पूनर्अभ्यास	अतिरिक्त अभ्यास	पजल	थिमको मूल्याङ्कन	जम्मा सिकाइ कार्ड (Total Learning Cards)	सिकाइ उपलब्धिहरू (Learning Outcomes)	व्यवहारकुशल सिपहरू (Soft Skills)
		माइलस्टोन (Milestone)			कोइली (Cuckoo)	पेन्गुइन (Penguin)	मयुर (Peacock)	भंगुरा (Sparrow)	रबर सङ्ख्या (Rubber Number)	भाँले (Cock)	सुगा (Parrot)	अष्ट्रिच (Ostrich)	गिद्ध (Vulture)	लाटोकोसेरो (Owl)	किङ्ग फिस्स (Kingfisher)	सङ्ख्यापत्ती (Number cards)	राजहाँस (Swan)	डाँफे (Danfe)	कालिज (Kalij)	काग (Crow)	काठफोर (Woodpecker)	हाँस (Duck)	बट्टाइ (Quail)	परैवा (Pigeon)	चमेरो (Bat)	सुनचरी (Humming Bird)	चिल (Eagle)			
म र मेरो परिवार	7	1	क्षमता	7			1							1			1	1					1	1, 2		1	9	समान प्रकृतिका भाँडाहरूको अवलोकन गरी क्षमता तुलना गर्न विभिन्न भाँडोहरूको क्षमताको अनुमान गर्न र अप्रामाणिक नापोद्वारा पुष्टि गर्न	समालोचनात्मक सोचाइ सिप (S1.4) निर्णय तथा समस्या समाधान सिप (S1.5)	
मेरो दैनिक जीवन	6	2	समय	6	1	2, 3	1							2		2, 3		1	1			2		1		2	12	घडी हेरी घण्टा र मिनेटमा समय भन्न र लेख्न क्यालेन्डर हेरेर कुनै दिनको मिति (साल, महिना, गते र बार) भन्न र लेख्न	प्रयोग सिप (S1.1) सिकाइ सिप (S1.2)	
सङ्ख्याको ज्ञान	18	3	१००० सम्मका सङ्ख्याहरू	18		4-6			1, 2					3-7	1-3	4-7		2,3	2		1, 2	3, 4	2-6	2, 3	3-5	3	35	देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिमा १००० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई स्थानमान तालिकामा प्रस्तुत गर्न, स्थानमान भन्न, पढ्न र लेख्न १०० सम्मका सङ्ख्याहरूलाई देवनागरी र हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिअनुसार अक्षरमा पढ्न र लेख्न	प्रयोग सिप (S1.1) सिकाइ सिप (S1.2)	
हाम्रो समुदाय	13	4	सङ्ख्याहरूको तुलना	4		1	7							8		8						5	7				6	तीन अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूलाई तुलना गरी बढ्दो वा घट्दो क्रममा पढ्न र लेख्न	समालोचनात्मक सोचाइ सिप (S1.4)	
		5	जोर र बिजोर सङ्ख्याहरू	3		2									9	4					6		4			5	तीन अङ्कसम्मले बनेका सङ्ख्याहरूमा जोर र बिजोर सङ्ख्या पहिचान गर्न	सहकार्य सिप (S3.2)		
		6	तौल	6		3						9, 10				2	5					7		6		4	8	१०० ग्राम देखि १ किलोग्रामसम्मको प्रामाणिक ढकको प्रयोग गरी वरपरका वस्तुको तौल लिन किलोग्राम र ग्रामको सम्बन्ध बताउन	निर्णय तथा समस्या समाधान सिप (S1.5) प्रयोग सिप (S1.1)	
गणितका आधारभूत क्रिया- १	23	7	जोड	12			8			3-11				11			10, 11	6				8, 9	8	5	7		19	योगफल १,००० सम्म आउने तीन अङ्कसम्मका सङ्ख्याहरूको जोड गर्न	सिकाइ सिप (S1.2)	
		8	घटाउ	11			9				1-10						12, 13		3			10 - 13	१, 10	6	8, 9	5	24	तीन अङ्कसम्मको सङ्ख्याको घटाउ गर्न	सिकाइ सिप (S1.2)	
मेरो विद्यालय	19	9	लम्बाइ	6			10							12, 13			14, 15	3, 4				14	11	7			10	लम्बाइको नापको प्रामाणीक रकाइको पहिचान र रुलरको प्रयोग गरी वस्तुको नाप सेन्टिमिटर र मिलिमिटर स्केलमा पढ्न विभिन्न वस्तुको लम्बाइ सेन्टिमिटर स्केलमा अनुमान गर्न, नाज र पुष्टि गर्न	सिकाइ सिप (S1.2) निर्णय तथा समस्या समाधान सिप (S1.5)	
		10	क्षेत्रफल	4		4										5						15	12	8			5	समान प्रकृतिका कुनै दुईओटा सतहको अवलोकन गरी क्षेत्रफल तुलना गर्न	समालोचनात्मक सोचाइ सिप (S1.4)	
		11	गुणन १	2				2						14	4		16, 17	7				16, 17		9	10		10	गुणनलाई दोहोरिएको जोडको रूपमा व्यक्त गर्न	रचनात्मक सोच सिप (S1.3)	
		12	भिन्न	7			11										18	6, 7	8				18	13		11	6	9	सिङ्गो, आधा र एक चौथाइको अवधारणाको आधारमा वस्तुहरूको तुलना गर्न	प्रयोग सिप (S1.1)
मेरो सिर्जना	7	13	ज्यामितीय आकारहरू	7				3									19, 20	8				19, 20	14, 15	10	12, 13	7	12	ठोस वस्तुहरू (जस्तै : सिक्का, तार, बाँस, किला, बाँसका चोया, डोरी, आदि) को प्रयोग गरी त्रिभुज र चतुर्भुजका आकारहरू बनाउन त्रिभुज, चतुर्भुज र वृत्तका आकारहरू ट्रेस गर्न भुजा र कुनाका आधारमा त्रिभुज र चतुर्भुजको अवधारणा विकास गर्न	सहकार्य सिप (S3.2) प्रयोग सिप (S1.1) समालोचनात्मक सोचाइ सिप (S1.4)	
सञ्चार प्रविधि र बजार	12	14	चित्रग्राफ र तालिका	6			12							15			21					21	16	11			6	दृश्यको तालिकाबाट जानकारी लिन दिन दृश्यको चित्रग्राफबाट सदस्यहरूको सङ्ख्या गनेर तालिकामा प्रस्तुत गर्न	दृश्य साक्षरता सिप (S4.3)	
		15	मुद्रा	6			13			12	11, 12						22		4				22, 23				8	9	रु. १००० सम्मका सिक्का तथा नोट चिन्न रूपान्तर गर्न नपर्ने मुद्रा सम्बन्धी जोड र घटाउ गर्न	सिकाइ सिप (S1.2) प्रयोग सिप (S1.1)
गणितका आधारभूत क्रिया- २	23	16	गुणन २	13								1-10					23		5			24		14		14	14	१० सम्मको गुणन तालिका निर्माण गर्न	सहकार्य सिप (S3.2)	
		17	भाग	10			14					1-5	16				24					25	17	12	15	9	13	१० सम्मको गुणन तालिकामा आधारित रहेर दुई अङ्कसम्मको सङ्ख्यालाई १० सम्मको सङ्ख्याले निशेष भाग जाने भाग गर्न	सिकाइ सिप (S1.2)	
जम्मा	128			128	1	4	14	3		12	12	10	5	16	4		24	8	8	5	2	25	17	12	15		9	206		

[illegible]

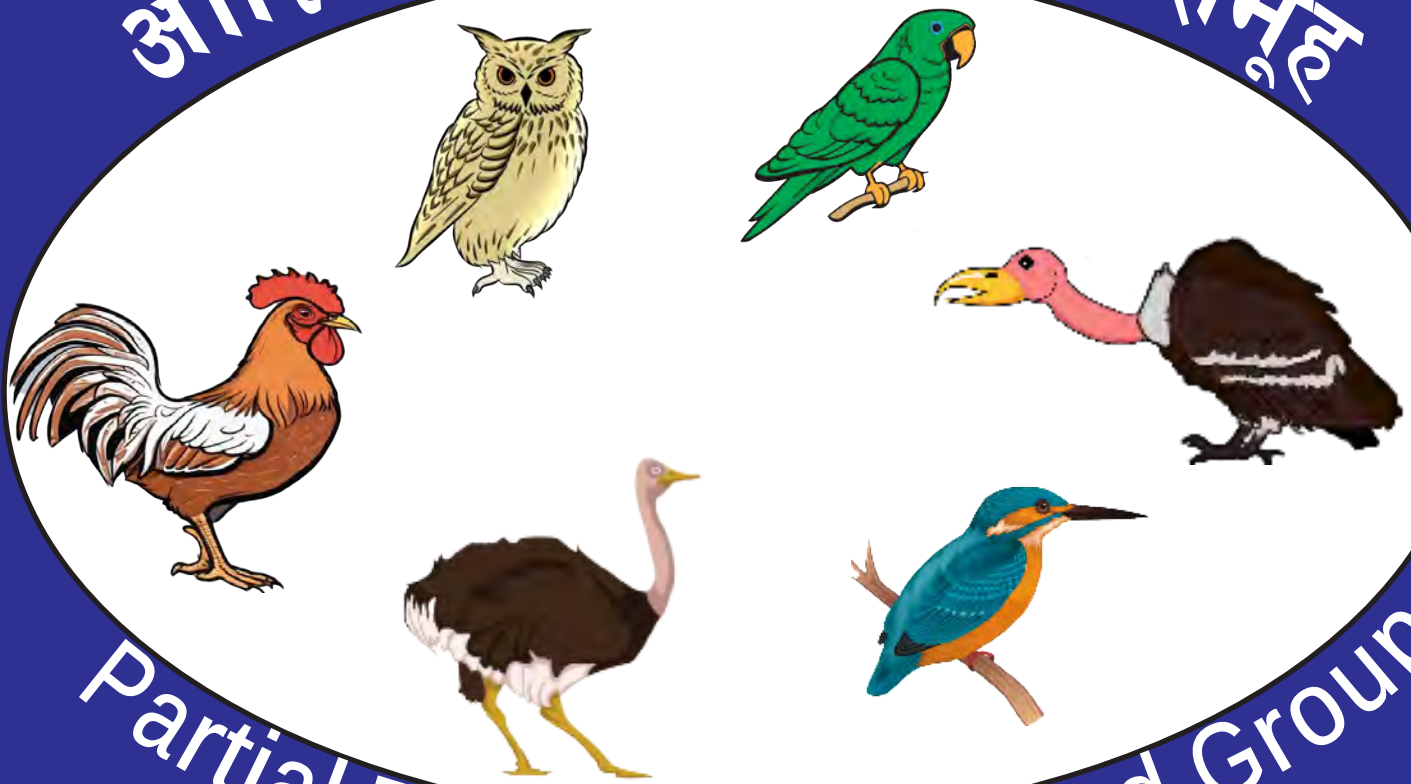
पूर्ण शिक्षक सहयोग समूह

09238
46789

Fully Teacher Supported Group

आंशिक शिक्षक सहयोग समूह

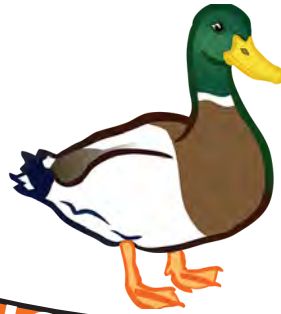
Partial Teacher Supported Group

सहपाठी सहयोग समूह

Peer Supported Group

स्वयम् सिकाई समूह

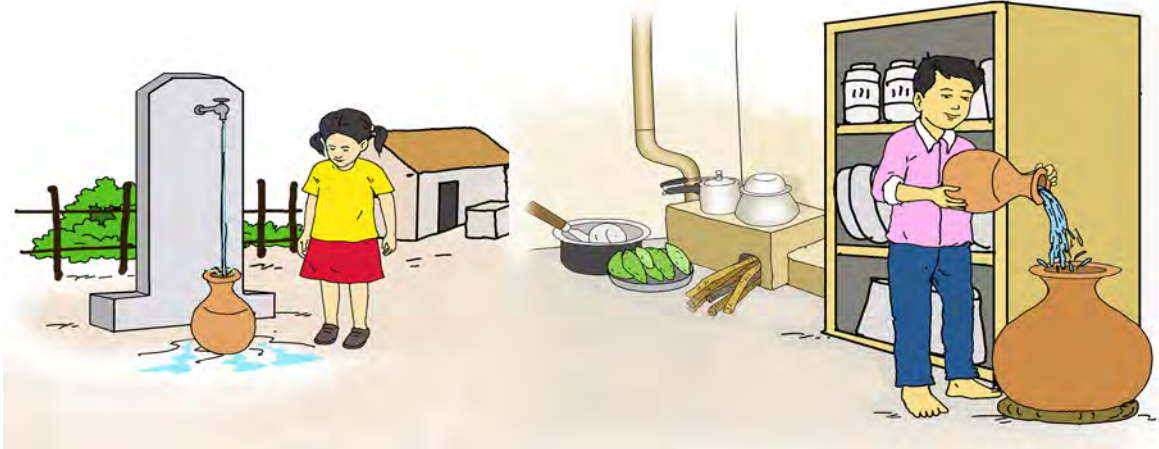
Self Learning Group

क्षमता

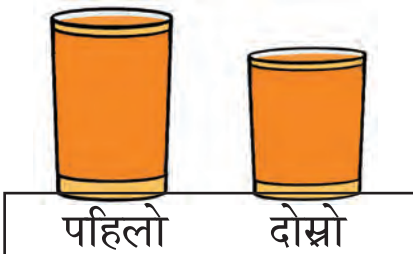

कथा पढ्नुहोस् र छलफल गर्नुहोस् :

हाम्रो परिवारमा आमा, बुबा, दाइ र मसहित चार जना छौं । हामी विद्यालयबाट घर फर्केपछि खाजा खाई आमालाई पानी भर्न सघाउछौं । म रित्तो सानो घैँटालाई धारामा थापेर पानी भरिदिन्छु । त्यसपछि दाइले भरिएको सानो घैँटाको पानी घरमा लगेर ठुलो घैँटामा खन्याउनुहुन्छ । सानो घैँटामा पाँच पटक पानी ल्याएर खन्याएपछि ठुलो घैँटो भरिन्छ ।

दुईओटा गिलासहरूमा सुन्तलाको जुस देखाइएको छ । कुनचाहिँ गिलासमा बढी जुस होला ?

यो त सजिलो छ,
पहिलो गिलासमा !

तल दिइएका दुईओटा गिलासमध्ये कुन गिलासमा बढी पानी अटाउँछ होला ?

मेरो विचारमा पहिलो गिलासमा बढी पानी अटाउँछ ।

पहिलो गिलास

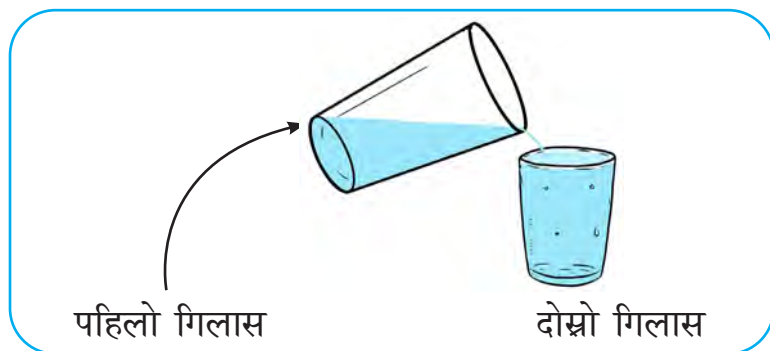
दोस्रो गिलास

कसरी ?

हेर है त ! पहिलो गिलासमा पानी भरेर दोस्रो गिलासमा खन्याऔँ ।

पहिलो गिलास

दोस्रो गिलास

ए ! दोस्रो गिलास भरिएर पहिलो गिलासमा अलिकति पानी बाँकी रह्यो ।

हो, त्यसैले पहिलो गिलासमा बढी पानी अटाउँछ ।

ल धन्यवाद ! तिमीले भनेको मिल्यो ।

तलको चित्रमा दुईओटा गिलासमा सुन्तलाको जुस भरेर राखिएको छ । कुनमा बढी जुस होला ?

पहिलो गिलास

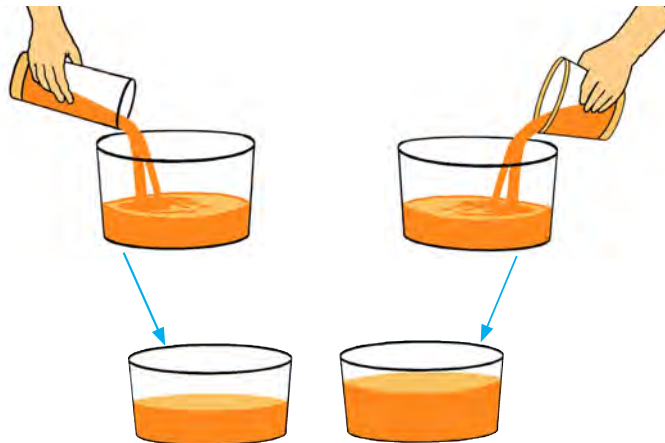
दोस्रो गिलास

हेर ! मेरो विचारमा दोस्रो गिलासमा बढी जुस होला ।

हो र ! मेरो विचारमा पहिलो गिलासमा बढी जुस होला ।

त्यसो भए, बराबर नापको भाँडामा राखी तुलना गरौं !

दोस्रो गिलासमा बढी जुस रहेछ ।

चित्रमा देखाइएका निलो र गुलाबी रङका बोतलमध्ये कुन बोतलमा धेरै पानी होला ?

पहिला दुवै बोतलको पानी गिलासमा भरौं !

अब गिलासहरूको सङ्ख्या तुलना गरौं ।

गिलास

गिलास

निलो बोतलमा गिलास ।

गुलाबी बोतलमा गिलास पानी रहेछ ।

त्यसैले बोतलमा धेरै पानी अटाउँछ ।

कुन भाँडाको क्षमता बढी छ, पत्ता लगाउनुहोस् :

क

ख

क

ख

क

ख

आफ्नो घरमा रहेका दुईओटा भाँडाहरूको क्षमता तुलना गरी बढी क्षमता भएकालाई १ र कम क्षमता भएकालाई २ मा लेख्नुहोस् :

१.	कचौरा					
२.	गिलास					

बढी क्षमता भएका भाँडोलाई 'ब' र कम क्षमता भएकालाई 'क' लेख्नुहोस् :

सबैभन्दा बढी पानी कुनमा
अटाउँछ ?

क

ख

ग

सबैभन्दा कम पानी कुनमा
अटाउँछ ?

क

ख

ग

क

ख

ग

क

ख

ग

क

ख

ग

क

ख

ग

क

ख

ग

क

ख

ग

आफ्नो घरमा भएका कुनै पाँचओटा भाँडाहरू बटुल्नुहोस् । तल चित्रमा देखाइएजस्तै सानो भाँडोले कति पटकमा ठूलो भाँडो भरिन्छ, शुरुमा अनुमान गरी र पछि भरेर लेख्नुहोस् ।

अनुमानित	वास्तविक	मिले/ नमिलेको
..... पटक	 पटक	

अनुमानित	वास्तविक	मिले/ नमिलेको
..... पटक	 पटक	

अनुमानित	वास्तविक	मिले/ नमिलेको
..... पटक	 पटक	

अनुमानित	वास्तविक	मिले/ नमिलेको
..... पटक	 पटक	

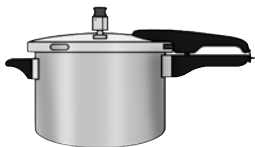
हेरौं, मैले कति सिकेँ ?

म र मेरो परिवार

MS 1

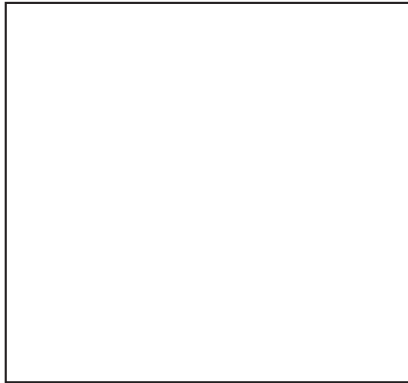
1A

१. बढी क्षमता भएको भाँडालाई 'बढी' र कम क्षमता भएको भाँडालाई 'कम' लेख्नुहोस् :

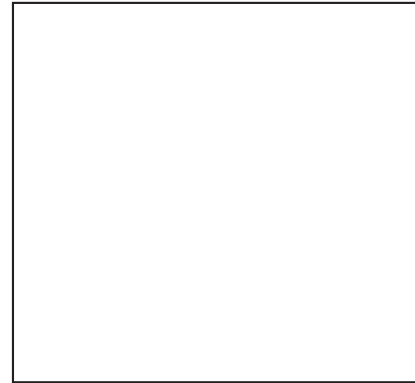

२. तपाईंको घरमा भएको सडटा गिलास र सडटा कचौराको चित्र बनाउनुहोस् ।

गिलास

कचौरा

अनुमान: _____ मा बढी पानी अट्छ ।

वास्तविक: _____ मा बढी पानी अट्यो ।

कसरी परीक्षण गर्नुभयो ?

१.

२.

३.

४.

शिक्षकको दस्तखत

अभिभावकको दस्तखत

समय

१० बजे घन्टी लाग्छ, घन्टीले के भन्छ ?
(कापी किताब बोकेर स्कुल आऊ भन्छ)^२

छोटो सुई १० मा लामो १२ नेर
(सबै साथी मिलेर, जाऔँ लाइनतिर)^२

छोटो सुई दशमा छ लामो तीनमा
(पढ्न लेख्न सुरू हुन्छ ढिलो नगरौँ न)^२

पढ्दा खेल्दा एक बजेछ घडीतिर हेर
(छोटो सुई एकमा रहेछ लामो बार नेर)^२

मिलिजुली जाऔँ साथी खाजा खान-खेलन
(२ बजे आऔँ साथी क्रियाकलाप गर्न)^२

तीन तिस बजिसक्यो सुई छिट्टै सधै
(कापी किताब मिलाऔँ घर जानु पर्छ)^२

कथा पढ्नुहोस् र छलफल गर्नुहोस् :

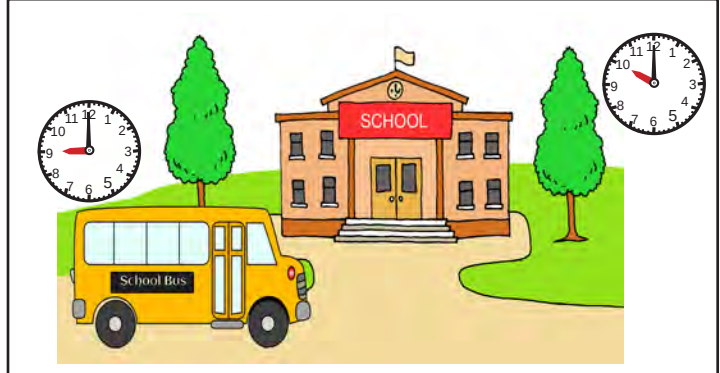
आज बिहान म ढिलो बिउँभिएँ । आँखा खुल्दा बाहिर भलमल घाम लागेको थियो । भित्तेघडीमा समय हेरेको बिहानको ८ बजेको थियो । ठुलो स्वरमा आमालाई भनैँ, “आमा विद्यालय जान ढिलो हुन्छ । किन नउठाइदिनुभएको ?” आमाले भन्नुभयो, “आज वैशाख १ गते नयाँ वर्षको दिन विद्यालय बिदा छ । आज शनिबार पनि हो । सधैँ जस्तै टोल सफा गर्न जानु छ । तिमी पनि शनिबारे सफाइमा मसँग जान्छौ कि ?”

हुन्छ आमा, म पनि जान्छु । साथीहरू पनि भेटिन्छन् होला ।

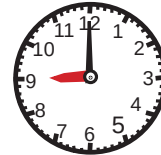

दैनिक क्रियाकलापहरू हेर्नुहोस् र समय भन्नुहोस् :

लामो सुईले 12 देखाएको छ र छोटो सुईले 7 देखाएको छ । घडीमा 7 बजेको छ ।
यसलाई 7:00 लेखिन्छ । डिजिटल घडीमा
अङ्कले समयलाई जनाउँछ ।

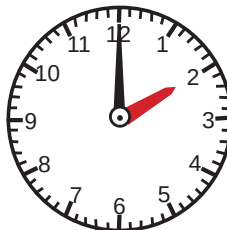
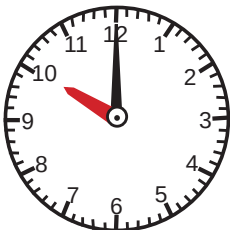

छोटो सुईले 9 देखाएको छ र
लामो सुईले 12 देखाएको छ ।
घडीमा 9 बजेको छ ।
यसलाई 9:00 लेखिन्छ ।

घडीमा छोटो सुईले घण्टा सुई र लामो सुईले मिनेट सुई जनाउँछ ।

तलका घडी हेर्नुहोस् र समय भन्नुहोस् :

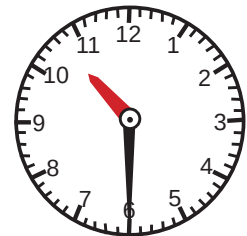
समय भन्नुहोस् :

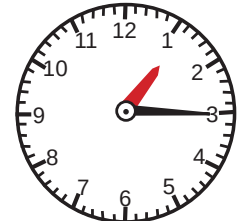
घडीको लामो सुईले एक फन्को लगाउँदा ६० मिनेट हुन्छ । ६० मिनेट भनेको १ घन्टा हो ।

लामो सुई ६ मा छ ।
छोटो सुई १० र ११ का ठिक बिचमा छ ।
यस घडीमा १० बजेर ३० मिनेट गएको छ ।
यसलाई साढे दश पनि भनिन्छ ।

लामो सुई ३ मा छ ।
छोटो सुई १ र २ का बिचमा छ ।
यस घडीमा १ बजेर १५ मिनेट गएको छ ।
यसलाई सवा एक पनि भनिन्छ ।

लामो सुई ९ मा छ ।
छोटो सुई १ र २ का बिचमा छ । यस घडीमा १ बजेर ४५ मिनेट गएको छ । अथवा २ बज्ने १५ मिनेट बाँकी छ ।
यसलाई पौने दुई पनि भनिन्छ ।

तलका घडी हेर्नुहोस् र समय भन्नुहोस् :

तलका घडी हेर्नुहोस् र समय भन्नुहोस् :

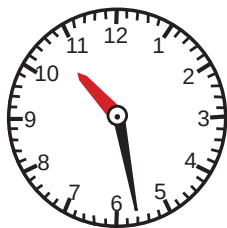
यसलाई छोटकरीमा
7:05 ले जनाइन्छ ।

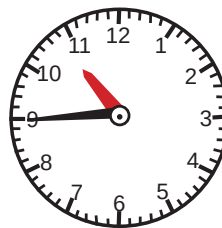
यस घडीमा 7 बजेर 5 मिनेट गयो ।

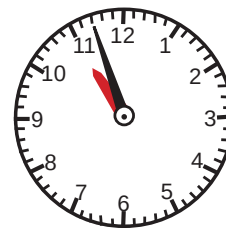

तलका घडी हेर्नुहोस् र समयलाई घडीको तलको बाकसमा
लेख्नुहोस् :

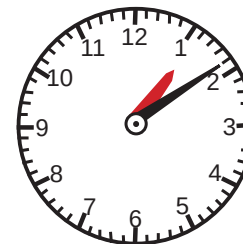

तलका घडी हेर्नुहोस् र समयलाई घडीको तलको बाकसमा
लेख्नुहोस् :

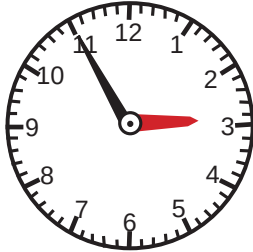

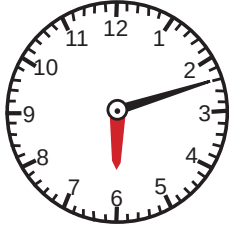
कुनचाहिँ घडीमा 3:55 बजेको छ, छलफल गर्नुहोस् :

घडी र त्यसले बताएको समयलाई जोडा मिलाउनुहोस् :

06:12

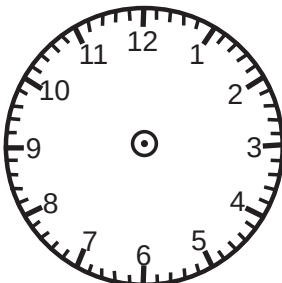

11:35

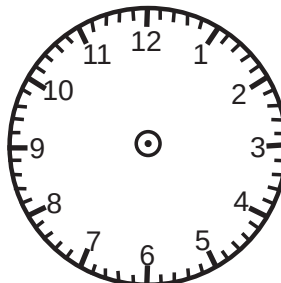

तल दिइएको समयअनुसार घडीमा लामो र छोटो सुई बनाउनुहोस् :

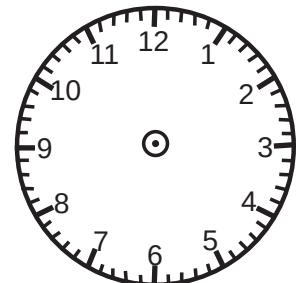
9:55 बजे

2:39 बजे

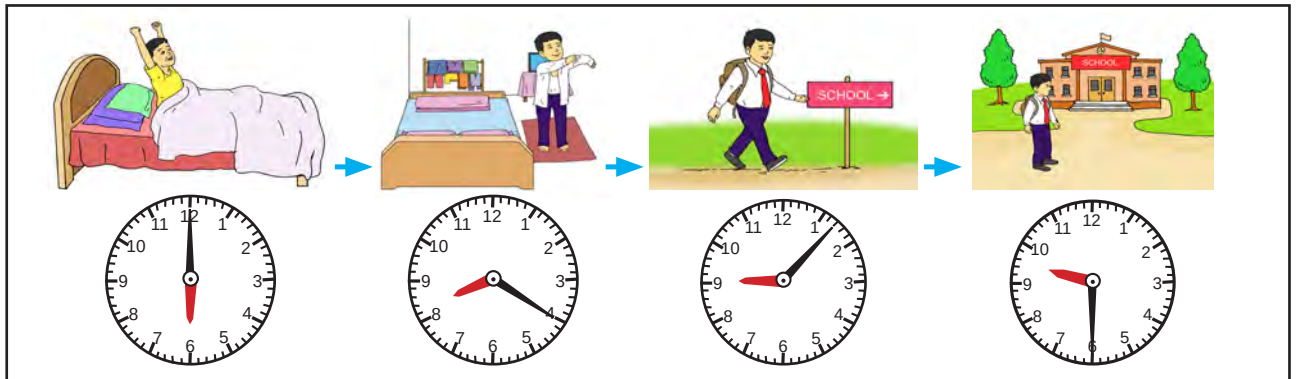
7:13 बजे

दीपकले कुन समयमा के काम गर्छन्, अवलोकन गरी प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

बिहान उठ्ने विद्यालय पोसाक परिवर्तन गर्ने घरबाट हिँड्ने विद्यालय पुग्ने

(क) दीपक कति बजे उठ्छन् ? _____

(ख) उनले कति बजे पोसाक परिवर्तन गर्छन् ? _____

(ग) उनी विद्यालय जानका लागि घरबाट कति बजे हिँड्छन् ? _____

(घ) उनी विद्यालय कति बजे पुग्छन् ? _____

तल तालिकामा दिइएको अनुसारको समय घडीमा देखाउनुहोस् र उक्त समयलाई घडीको तलको बाकसमा लेख्नुहोस् :

बिहानको खाना खाने समय	दिउँसोको खाजा खाने समय	बेलुकी सुत्ने समय

पात्रो हेरी छलफल गर्नुहोस् :

दिन, हप्ता, महिना र वर्ष समय मापन गर्ने एकाइहरू हुन् ।

१ हप्ता = ७ दिन

१ वर्ष = १२ महिना

१ वर्ष = ३६५ दिन

सामान्यतया १ वर्षमा
३६५ दिन हुन्छ ।

एक वर्षमा कति दिन हुन्छ ?

एक हप्तामा कति दिन हुन्छ ?

वैशाख २०७८

आइतबार	सोमबार	मङ्गलबार	बुधबार	बिहीबार	शुक्रबार	शनिबार
			१	२	३	४
५	६	७	८	९	१०	११
१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८
१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५
२६	२७	२८	२९	३०	३१	

(क) यो पात्रो कुन सालको हो ?

(ख) यो पात्रो कुन महिनाको हो ?

(ग) यस महिनामा कति दिन छन् ?

(घ) यस महिनामा कति कति गते शनिबार पर्छन् ?

(ङ) यस महिनामा कति कति गते आइतबार पर्छन् ?

पात्रो हेरी खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

पुस २०७८

आइतबार	सोमबार	मङ्गलबार	बुधबार	बिहीबार	शुक्रबार	शनिबार
				१	२	३
४	५	६	७	८	९	१०
११	१२	१३	१४	१५	१६	१७
१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४
२५	२६	२७	२८	२९	३०	

यो पुस महिनाको पात्रो हो ।

यस महिनाको १ गते बिहीबार परेको छ ।

यस महिनाको अन्तिम दिन गते हो ।

यस महिनामा ओटा आइतबार छन् ।

यस महिनामा ओटा मङ्गलबार छन् ।

यस महिनामा ओटा शनिबार छन् ।

यस महिनामा ओटा शुक्रबार छन् ।

यस महिनाको ७ गते पर्छ ।

यस महिनाको २७ गते पर्छ ।

यस महिनाको १२ गते पर्छ ।

यस महिनाको ५ गते पर्छ ।

यो महिनाको १८ गते पर्छ ।

पात्रो हेरी खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

चैत २०७८

आइतबार	सोमबार	मङ्गलबार	बुधबार	बिहीबार	शुक्रबार	शनिबार
		१	२	३	४	५
६	७	८	९	१०	११	१२
१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९
२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६
२७	२८	२९	३०			

यो पात्रो साल महिनाको हो ।

यस पात्रोको पहिलो दिन गते बार हो ।

यस महिनामा जम्मा दिन छन् ।

यस महिनाको अन्तिम दिन गते बुधबार पर्छ ।

यस महिनाको दोस्रो हप्ताको अन्तिम दिन १२ गते बार पर्छ ।

यस महिनामा बुधबार पर्ने दिनहरू २, ९, , र हुन् ।

यस महिनामा शुक्रबार पर्ने दिनहरू , , र हुन् ।

यस महिनामा मङ्गलबार पर्ने गतेहरू , , , र हुन् ।

पात्रो हेरी आजको दिनको मिति लेख्नुहोस् :

आजको दिनको मिति कसरी लेख्ने होला ?

आज २०७८ साल जेठ महिनाको २ गते हो । आजको मितिलाई यसरी लेख्न सकिन्छ :

२०७८/०२/०२

२०७८ साल फागुन महिनाको पात्रो अवलोकन गरी त्यस महिनामा परेका पर्व तथा दिवसहरूका दिनलाई साल/महिना/गतेको ढाँचामा लेख्नुहोस् :

क्र.स.	पर्व तथा दिवस	मिति

गते र बार पत्ता लगाउने खेल

- ☞ दुईओटा समूह बनाउनुहोस् ।
- ☞ प्रत्येक समूहलाई एक एकओटा क्यालेण्डर दिनुहोस् ।
- ☞ कुनै महिनाको क्यालेण्डर अवलोकन गर्न लगाई गते र बारसँग सम्बन्धित प्रश्न गर्नुहोस् ।
- ☞ विद्यार्थीले प्रश्न सुनेर क्यालेण्डर हेरी ठिक उत्तर दिनुपर्ने छ ।
- ☞ जुन समूहले पहिले हात उठाउँछ सो समूहलाई पहिले पालो दिनुहोस् ।
- ☞ सबैभन्दा पहिले ठिक उत्तर दिने समूहले एक अङ्क प्राप्त गर्ने छ ।
- ☞ खेलको समय १० मिनेटको रहने छ । सो समयभित्र जुन समूहले बढी अङ्क प्राप्त गर्छ सो समूह विजयी हुनेछ ।

ज्येष्ठ २०८३

नेपाल संवत् १९८६ (May/Jun 2026)

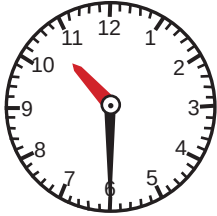
आइतबार SUNDAY	सोमबार MONDAY	मंगलबार TUESDAY	बुधबार WEDNESDAY	बिहीबार THURSDAY	शुक्रबार FRIDAY	शनिबार SATURDAY
विश्व सम्मेलन दिवस ३१	१४				१५	१६
३	८	५	६	७	८	९
१०	११	१२	१३	१४	१५	१६
१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३
२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०

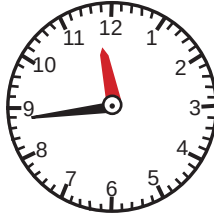
• १४ जेठ - जयसङ्ग दिवस • २९ जेठ - जलसिंह जेठराव तथा सुवासिनी जेठराव दिवस

हेरौ, मैले कति सिकैँ ? मेरो दैनिक जीवन

१. तल दिइएको घडी हेरी घडीले देखाएको समय लेख्नुहोस् :

२. तपाईंले गर्ने विभिन्न क्रियाकलापको समय लेखेर घडीमा समय जनाउनुहोस् :

क्रियाकलाप	समय	घडीमा समय जनाउने
बिहान उठ्ने	-----	
बिहान खाना खाने	-----	
विद्यालय जाने	-----	
विद्यालयबाट फर्कने	-----	

हेरौं, मैले कति सिकैं ?

मेरो दैनिक जीवन

MS 2

2B

३. यस वर्षको पात्रोमा तपाईंको जन्म महिनाको पात्रो हेर्नुहोस् र खाली ठाउँ भर्नुहोस् ।

यो पात्रो साल महिनाको हो ।

यस महिनामा जम्मा दिन छन् ।

यस महिनामा ओटा शनिबार छन् ।

यस महिनाको १० गते पर्दछ ।

यस महिनाको अन्तिम दिन हो ।

४. यस वर्षको भदौ महिनाको क्यालेन्डर अवलोकन गरी त्यस महिनामा परेका पर्व तथा दिवसहरूको मितिलाई साल/महिना/गतेको ढाँचामा लेख्नुहोस् :

क्र.स.	पर्व/दिवस	मिति
१.		
२.		
३.		
४.		
५.		
६.		

शिक्षकको दस्तखत

अभिभावकको दस्तखत

१ देखि ५० सम्मका सङ्ख्याहरू

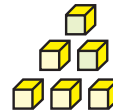

ब्लकहरू गन्नुहोस् र पढ्नुहोस् :

१

एक

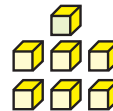
६

छ

२

दुई

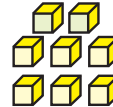
७

सात

३

तीन

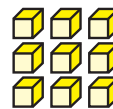
८

आठ

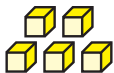
४

चार

९

नौ

५

पाँच

१०

दश

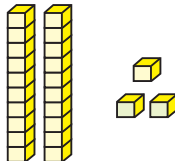
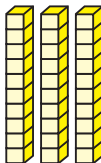
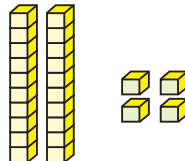
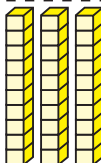
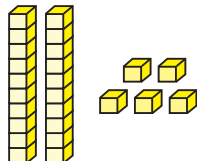
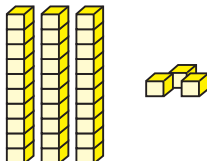
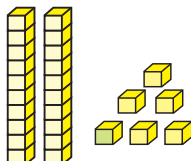
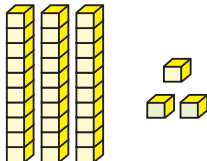
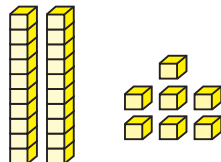
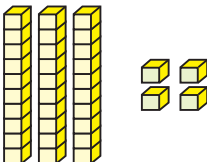
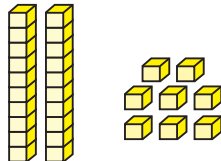
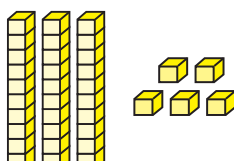
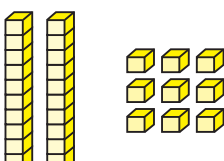
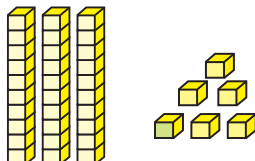

ब्लकहरू गन्नुहोस् र पढ्नुहोस्

	<table border="1"> <tr> <td>दश</td> <td>एक</td> </tr> <tr> <td>१</td> <td>१</td> </tr> </table> ११ एघार	दश	एक	१	१		<table border="1"> <tr> <td>दश</td> <td>एक</td> </tr> <tr> <td>१</td> <td>७</td> </tr> </table> १७ सत्र	दश	एक	१	७
दश	एक										
१	१										
दश	एक										
१	७										
	<table border="1"> <tr> <td>दश</td> <td>एक</td> </tr> <tr> <td>१</td> <td>२</td> </tr> </table> १२ बाह्र	दश	एक	१	२		<table border="1"> <tr> <td>दश</td> <td>एक</td> </tr> <tr> <td>१</td> <td>८</td> </tr> </table> १८ अठार	दश	एक	१	८
दश	एक										
१	२										
दश	एक										
१	८										
	<table border="1"> <tr> <td>दश</td> <td>एक</td> </tr> <tr> <td>१</td> <td>३</td> </tr> </table> १३ तेर	दश	एक	१	३		<table border="1"> <tr> <td>दश</td> <td>एक</td> </tr> <tr> <td>१</td> <td>९</td> </tr> </table> १९ उन्नाइस	दश	एक	१	९
दश	एक										
१	३										
दश	एक										
१	९										
	<table border="1"> <tr> <td>दश</td> <td>एक</td> </tr> <tr> <td>१</td> <td>४</td> </tr> </table> १४ चौध	दश	एक	१	४		<table border="1"> <tr> <td>दश</td> <td>एक</td> </tr> <tr> <td>२</td> <td>०</td> </tr> </table> २० बिस	दश	एक	२	०
दश	एक										
१	४										
दश	एक										
२	०										
	<table border="1"> <tr> <td>दश</td> <td>एक</td> </tr> <tr> <td>१</td> <td>५</td> </tr> </table> १५ पन्ध्र	दश	एक	१	५		<table border="1"> <tr> <td>दश</td> <td>एक</td> </tr> <tr> <td>२</td> <td>१</td> </tr> </table> २१ एक्काइस	दश	एक	२	१
दश	एक										
१	५										
दश	एक										
२	१										
	<table border="1"> <tr> <td>दश</td> <td>एक</td> </tr> <tr> <td>१</td> <td>६</td> </tr> </table> १६ सोर	दश	एक	१	६		<table border="1"> <tr> <td>दश</td> <td>एक</td> </tr> <tr> <td>२</td> <td>२</td> </tr> </table> २२ बाइस	दश	एक	२	२
दश	एक										
१	६										
दश	एक										
२	२										

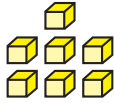
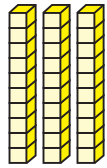

ब्लकहरू गन्नुहोस् र पढ्नुहोस्

	<table><tr><td>दश</td><td>एक</td></tr><tr><td>२</td><td>३</td></tr></table> २३ तेइस	दश	एक	२	३		<table><tr><td>दश</td><td>एक</td></tr><tr><td>३</td><td>०</td></tr></table> ३० तिस	दश	एक	३	०
दश	एक										
२	३										
दश	एक										
३	०										
	<table><tr><td>दश</td><td>एक</td></tr><tr><td>२</td><td>४</td></tr></table> २४ चौबिस	दश	एक	२	४		<table><tr><td>दश</td><td>एक</td></tr><tr><td>३</td><td>१</td></tr></table> ३१ एकतिस	दश	एक	३	१
दश	एक										
२	४										
दश	एक										
३	१										
	<table><tr><td>दश</td><td>एक</td></tr><tr><td>२</td><td>५</td></tr></table> २५ पच्चिस	दश	एक	२	५		<table><tr><td>दश</td><td>एक</td></tr><tr><td>३</td><td>२</td></tr></table> ३२ बत्तिस	दश	एक	३	२
दश	एक										
२	५										
दश	एक										
३	२										
	<table><tr><td>दश</td><td>एक</td></tr><tr><td>२</td><td>६</td></tr></table> २६ छब्बिस	दश	एक	२	६		<table><tr><td>दश</td><td>एक</td></tr><tr><td>३</td><td>३</td></tr></table> ३३ तेत्तिस	दश	एक	३	३
दश	एक										
२	६										
दश	एक										
३	३										
	<table><tr><td>दश</td><td>एक</td></tr><tr><td>२</td><td>७</td></tr></table> २७ सत्ताइस	दश	एक	२	७		<table><tr><td>दश</td><td>एक</td></tr><tr><td>३</td><td>४</td></tr></table> ३४ चौतिस	दश	एक	३	४
दश	एक										
२	७										
दश	एक										
३	४										
	<table><tr><td>दश</td><td>एक</td></tr><tr><td>२</td><td>८</td></tr></table> २८ अट्ठाइस	दश	एक	२	८		<table><tr><td>दश</td><td>एक</td></tr><tr><td>३</td><td>५</td></tr></table> ३५ पैंतिस	दश	एक	३	५
दश	एक										
२	८										
दश	एक										
३	५										
	<table><tr><td>दश</td><td>एक</td></tr><tr><td>२</td><td>९</td></tr></table> २९ उनन्तिस	दश	एक	२	९		<table><tr><td>दश</td><td>एक</td></tr><tr><td>३</td><td>६</td></tr></table> ३६ छत्तिस	दश	एक	३	६
दश	एक										
२	९										
दश	एक										
३	६										

ब्लकहरू गन्नुहोस् र पढ्नुहोस्

दश

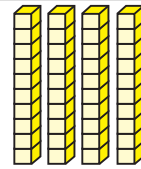
एक

३

७

३७

सैंतिस

दश

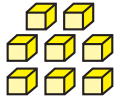
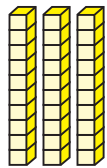
एक

४

४

४४

चवालिस

दश

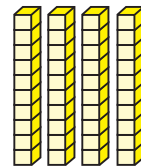
एक

३

८

३८

अठतिस

दश

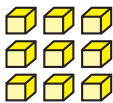
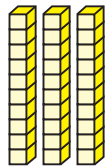
एक

४

५

४५

पैंतालिस

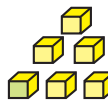
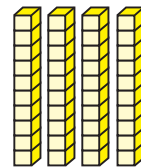
दश

एक

३

९

३९ उनन्चालिस

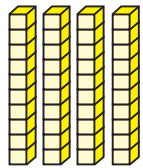
दश

एक

४

६

४६ छ्यालिस

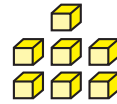
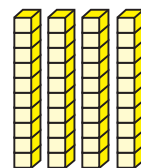
दश

एक

४

०

४० चालिस

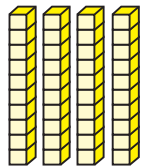
दश

एक

४

७

४७ सतचालिस

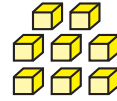
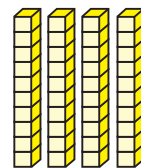
दश

एक

४

१

४१ एकचालिस

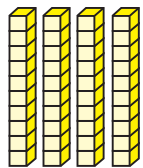
दश

एक

४

८

४८ अठचालिस

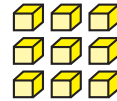
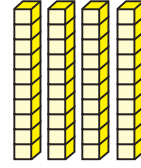
दश

एक

४

२

४२ बयालिस

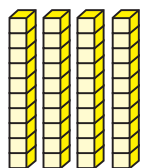
दश

एक

४

९

४९ उनन्चास

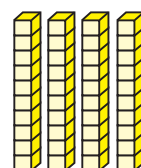
दश

एक

४

३

४३ त्रिचालिस

दश

एक

५

०

५०

पचास

► १ देखि ६ सम्म लेखिएका दुईओटा डाइस लिनुहोस् । दुई जनाको समूहमा प्रत्येकले फरक फरक डाइस पालैपालो गुडाउनुहोस् । डाइसमा देखिएको अङ्क एक र दशको स्थानमा राखी सङ्ख्या लेख्नुहोस् । जस्तै: ३५ वा ५३ सबभन्दा ठुलो सङ्ख्या पाउने जोडीलाई खेलको विजेता टोलीको नाम घोषणा गर्नुहोस् ।

२१ देखि ५० सम्मका सङ्ख्याहरू (अक्षरमा)

पढ्नुहोस् र अक्षरमा लेख्नुहोस् :

२१	एक्काइस	एक्काइस	एक्काइस	एक्काइस
२२	बाइस			
२३	तेइस			
२४	चौबिस			
२५	पचिस			
२६	छब्बिस			
२७	सत्ताइस			
२८	अठ्ठाइस			
२९	उनन्तिस			
३०	तिस			
३१	एकतिस			
३२	बत्तिस			
३३	तेत्तिस			
३४	चौँतिस			
३५	पैँतिस			

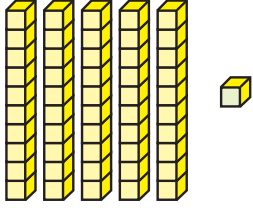
पढ्नुहोस् र अक्षरमा लेख्नुहोस् :

३६	छत्तिस			
३७	सैंतिस			
३८	अठतिस			
३९	उनन्चालिस			
४०	चालिस			
४१	एकचालिस			
४२	बयालिस			
४३	त्रिचालिस			
४४	चवालिस			
४५	पैंतालिस			
४६	छयालिस			
४७	सतचालिस			
४८	अठचालिस			
४९	उनन्चास			
५०	पचास			

५१ देखि १०० सम्मका सङ्ख्याहरू

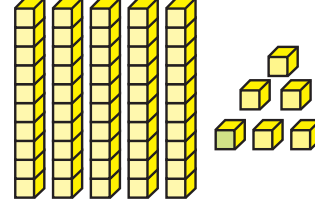

ब्लकहरू गन्नुहोस् र पढ्नुहोस् :

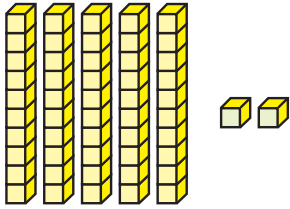
दश	एक
५	१

५१ एकाउन्न

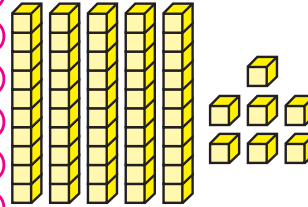
दश	एक
५	६

५६ छपन्न

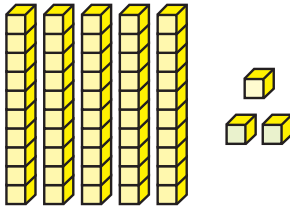
दश	एक
५	२

५२ बाउन्न

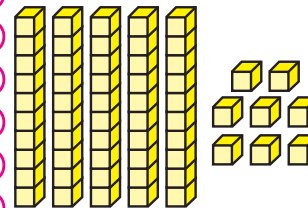
दश	एक
५	७

५७ सन्ताउन्न

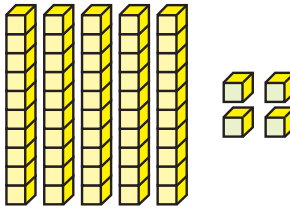
दश	एक
५	३

५३ त्रिपन्न

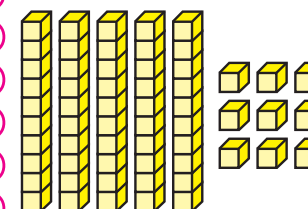
दश	एक
५	४

५४ अन्ठाउन्न

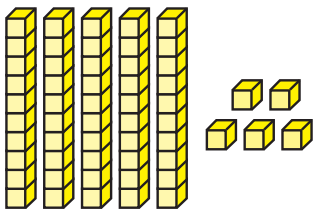
दश	एक
५	८

५८ चवन्न

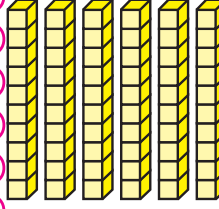
दश	एक
५	९

५९ उनन्साठी

दश	एक
५	५

५५ पचपन्न

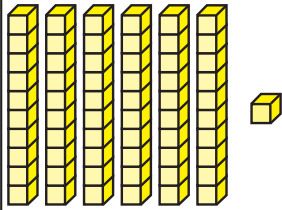

दश	एक
६	०

६० साठी

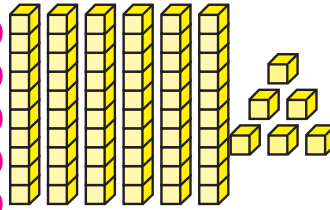

ब्लकहरु गण्नुहोस् र पढ्नुहोस् :

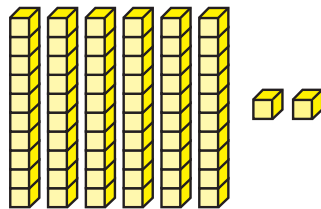
दश	एक
६	१

६१ एकसट्ठी

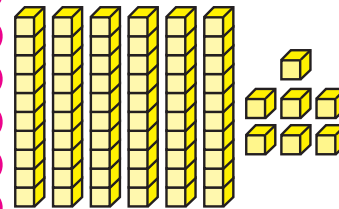
दश	एक
६	६

६६ छयसट्ठी

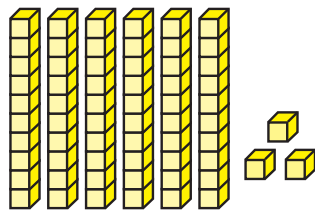
दश	एक
६	२

६२ बयसट्ठी

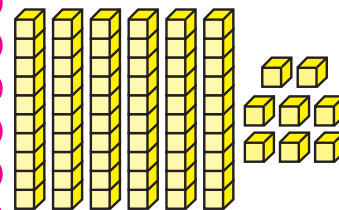
दश	एक
६	७

६७ सतसट्ठी

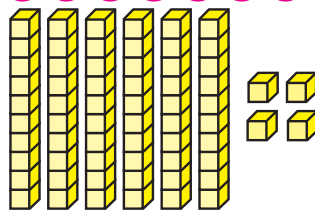
दश	एक
६	३

६३ त्रिसट्ठी

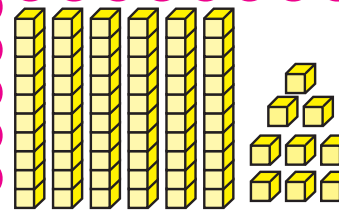
दश	एक
६	८

६८ अठसट्ठी

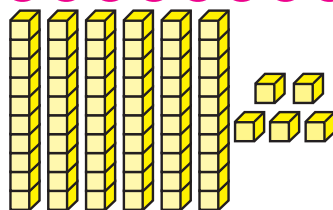
दश	एक
६	४

६४ चौसट्ठी

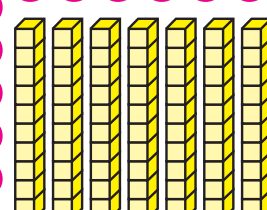
दश	एक
६	९

६९ उनन्सत्तरी

दश	एक
६	५

६५ पैँसट्ठी

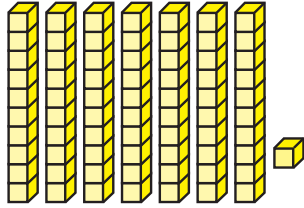

दश	एक
७	०

७० सत्तरी

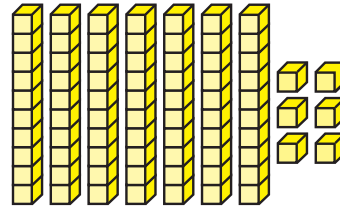

ब्लकहरू गन्नुहोस् र पढ्नुहोस् :

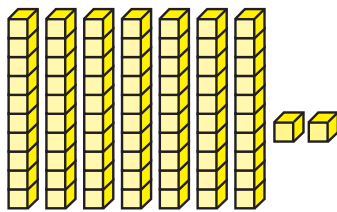
दश	एक
७	१

७१ एकहत्तर

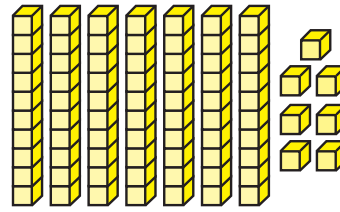
दश	एक
७	६

७६ छयहत्तर

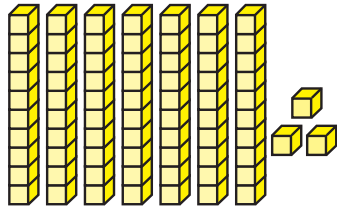
दश	एक
७	२

७२ बहत्तर

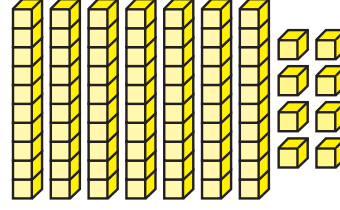
दश	एक
७	७

७७ सतहत्तर

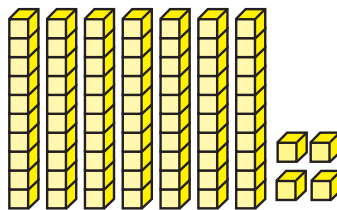
दश	एक
७	३

७३ त्रिहत्तर

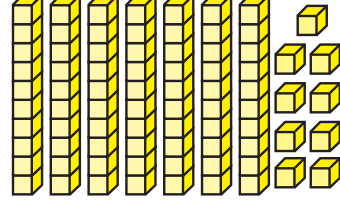
दश	एक
७	४

७४ अठहत्तर

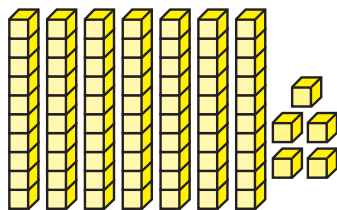
दश	एक
७	४

७४ चौहत्तर

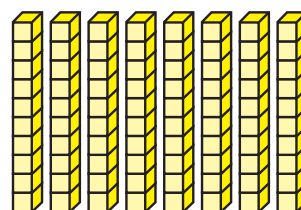
दश	एक
७	९

७९ उनासी

दश	एक
७	५

७५ पचहत्तर

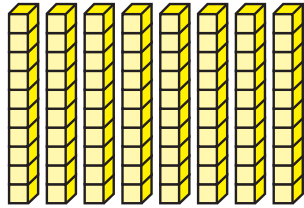

दश	एक
८	०

८० असी

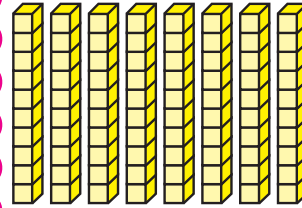

ब्लकहरू गन्नुहोस् र पढ्नुहोस् :

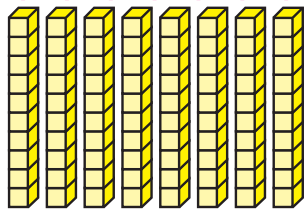
दश	एक
८	१

८१ एकासी

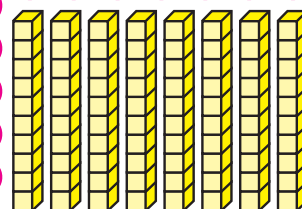
दश	एक
८	६

८६ छयासी

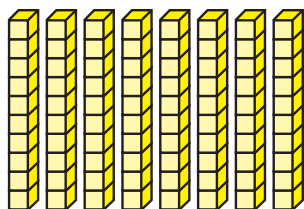
दश	एक
८	२

८२ बयासी

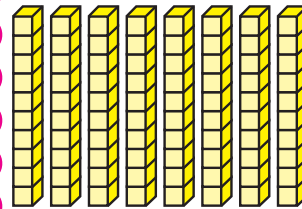
दश	एक
८	७

८७ सतासी

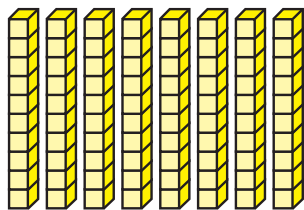
दश	एक
८	३

८३ त्रियासी

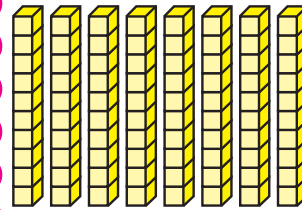
दश	एक
८	८

८८ अठासी

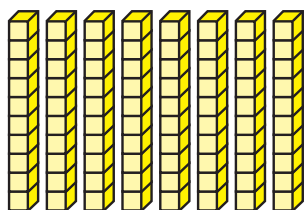
दश	एक
८	४

८४ चौरासी

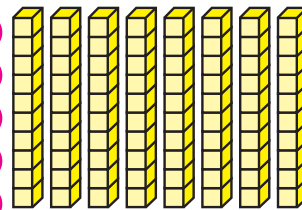
दश	एक
८	९

८९ उनान्णबे

दश	एक
८	५

८५ पचासी

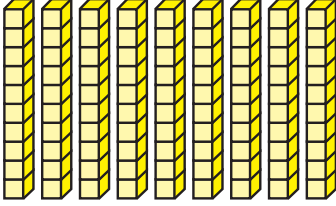

दश	एक
९	०

९० नब्बे

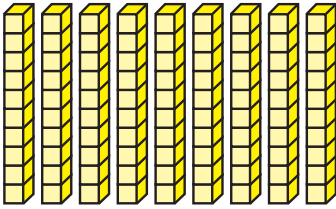
ब्लकहरू गन्नुहोस् र पढ्नुहोस् :

दश	एक
९	१

९१

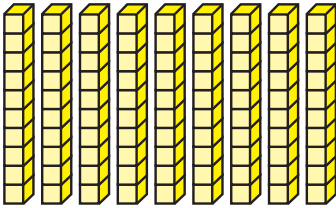
एकान्नब्बे

दश	एक
९	२

९२

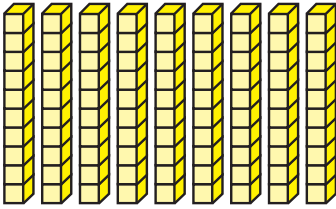
बयानब्बे

दश	एक
९	३

९३

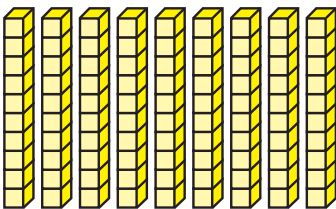
त्रियानब्बे

दश	एक
९	४

९४

चौरानब्बे

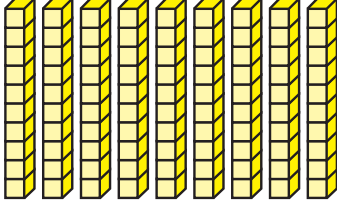
दश	एक
९	५

९५

पन्चानब्बे

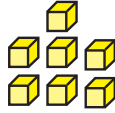
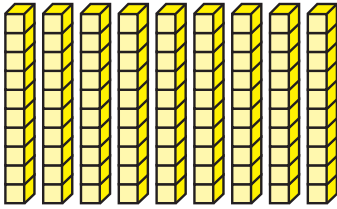
ब्लकहरू गन्नुहोस् र पढ्नुहोस् :

दश	एक
९	६

९६

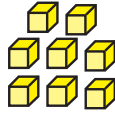
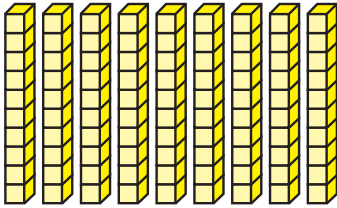
छयानब्बे

दश	एक
९	७

९७

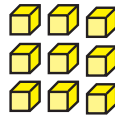
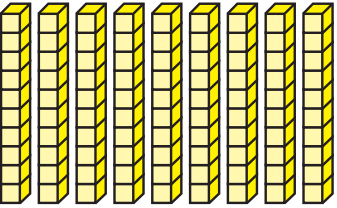
सन्तानब्बे

दश	एक
९	५

९५

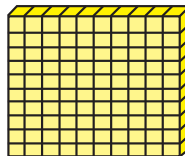
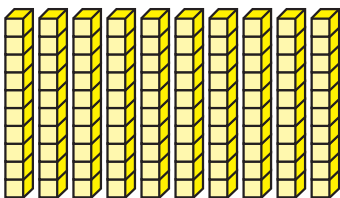
अन्ठानब्बे

दश	एक
९	९

९९

उनान्सय

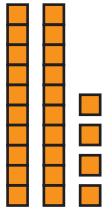
सय	दश	एक
१	०	०

१००

एक सय

तल देखाइए जस्तै पत्तीहरू बनाउनुहोस् :

दश	एक
२	४

दश	एक
३	५

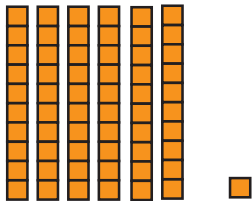
दश	एक
४	९

दश	एक
४	२

दश	एक
५	०

ਤਲ ਦੇਖਾਫ਼ਯ ਜਸ੍ਟੈ ਪਤੀਹਰੂ ਬਨਾਉਨੁਹੋਸ਼ :

ਦਸ਼	ਏਕ
੬	੧

ਦਸ਼	ਏਕ
੭	੫

ਦਸ਼	ਏਕ
੮	੦

ਦਸ਼	ਏਕ
੯	੧

ਦਸ਼	ਏਕ
੯	੯

पढ्नुहोस् र अक्षरमा लेख्नुहोस् :

५१	एकाउन्न	एकाउन्न	एकाउन्न	एकाउन्न
५२	बाउन्न			
५३	त्रिपन्न			
५४	चवन्न			
५५	पचपन्न			
५६	छपन्न			
५७	सन्ताउन्न			
५८	अन्ठाउन्न			
५९	उनन्साठी			
६०	साठी			
६१	एकसट्ठी			
६२	बयसट्ठी			
६३	त्रिसट्ठी			
६४	चौसट्ठी			
६५	पैंसट्ठी			
६६	छयसट्ठी			
६७	सतसट्ठी			
६८	अठसट्ठी			
६९	उनन्सत्तरी			
७०	सत्तरी			

पढ्नुहोस् र अक्षरमा लेख्नुहोस् :

७१	एकहत्तर	एकहत्तर	एकहत्तर	एकहत्तर
७२	बहत्तर			
७३	त्रिहत्तर			
७४	चौहत्तर			
७५	पचहत्तर			
७६	छयहत्तर			
७७	सतहत्तर			
७८	अठहत्तर			
७९	उनासी			
८०	असी			
८१	एकासी			
८२	बयासी			
८३	त्रियासी			
८४	चौरासी			
८५	पचासी			

पढ्नुहोस् र अक्षरमा लेख्नुहोस् :

८६	छयासी	छयासी	छयासी	छयासी
८७	सतासी			
८८	अठासी			
८९	उनान्नब्बे			
९०	नब्बे			
९१	एकान्नब्बे			
९२	बयानब्बे			
९३	त्रियानब्बे			
९४	चौरानब्बे			
९५	पन्चानब्बे			
९६	छयानब्बे			
९७	सन्तानब्बे			
९८	अन्ठानब्बे			
९९	उनान्सय			
१००	सय			

दिए गए सङ्ख्याङ्कहरूलाई अक्षरमा लेख्नुहोस् :

सङ्ख्याङ्क	अक्षर
७	सात
३०	
१२	
५४	
१७	
१८	
१९	
२१	
५०	
४१	
९२	
८८	
९७	
६८	
६९	
३५	
४०	

सङ्ख्याङ्क	अक्षर
४९	उनन्चास
८०	
६५	
२३	
६२	
८४	
७३	
५७	
९०	
८९	
६१	
७४	
८५	
२०	
२९	

अक्षरमा दिइएका सङ्ख्यालाई सङ्ख्याङ्कमा लेख्नुहोस् :

अक्षर	सङ्ख्याङ्क
अठार	
पैंतिस	
सत्तरी	
एकचालिस	
तेइस	
साठी	
बहत्तर	
त्रिचालिस	
नब्बे	
त्रिपन्न	
चौरासी	
बत्तिस	
सत्ताइस	
छयालिस	
पचपन्न	
अठहत्तर	
सन्तानब्बे	

अक्षर	सङ्ख्याङ्क
उनन्साठी	
सैंतिस	
उन्नाइस	
चवालिस	
उनासी	
एघार	
चौसट्ठी	
छयासी	
पन्चानब्बे	
पचासी	
एकाउन्न	
एक्काइस	
अठतिस	
अठचालिस	
चौसट्ठी	
असी	
बिस	

हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धति

पढ्नुहोस् :

देवनागरी सङ्ख्याङ्क	हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्क
१	1
२	2
३	3
४	4
५	5
६	6
७	7
८	8
९	9
१०	10
११	11
१२	12
१३	13
१४	14
१५	15
१६	16
१७	17
१८	18
१९	19
२०	20

देवनागरी सङ्ख्याङ्क	हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्क
२१	21
२२	22
२३	23
२४	24
२५	25
२६	26
२७	27
२८	28
२९	29
३०	30
३१	31
३२	32
३३	33
३४	34
३५	35
३६	36
३७	37
३८	38
३९	39
४०	40

देवनागरी सङ्ख्याङ्क	हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्क
४१	41
४२	42
४३	43
४४	44
४५	45
४६	46
४७	47
४८	48
४९	49
५०	50
५१	51
५२	52
५३	53
५४	54
५५	55
५६	56
५७	57
५८	58
५९	59
६०	60

पढनुहोस् :

देवनागरी सङ्ख्याङ्क	हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्क
६१	61
६२	62
६३	63
६४	64
६५	65
६६	66
६७	67
६८	68
६९	69
७०	70
७१	71
७२	72
७३	73
७४	74
७५	75
७६	76
७७	77
७८	78
७९	79
८०	80

देवनागरी सङ्ख्याङ्क	हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्क
८१	81
८२	82
८३	83
८४	84
८५	85
८६	86
८७	87
८८	88
८९	89
९०	90
९१	91
९२	92
९३	93
९४	94
९५	95
९६	96
९७	97
९८	98
९९	99
१००	100

पढ़नुहोस् :

1	One	21	Twenty one	41	Forty one
2	Two	22	Twenty two	42	Forty two
3	Three	23	Twenty three	43	Forty three
4	Four	24	Twenty four	44	Forty four
5	Five	25	Twenty five	45	Forty five
6	Six	26	Twenty six	46	Forty six
7	Seven	27	Twenty seven	47	Forty seven
8	Eight	28	Twenty eight	48	Forty eight
9	Nine	29	Twenty nine	49	Forty nine
10	Ten	30	Thirty	50	Fifty
11	Eleven	31	Thirty one	51	Fifty one
12	Twelve	32	Thirty two	52	Fifty two
13	Thirteen	33	Thirty three	53	Fifty three
14	Fourteen	34	Thirty four	54	Fifty four
15	Fifteen	35	Thirty five	55	Fifty five
16	Sixteen	36	Thirty six	56	Fifty six
17	Seventeen	37	Thirty seven	57	Fifty seven
18	Eighteen	38	Thirty eight	58	Fifty eight
19	Nineteen	39	Thirty nine	59	Fifty nine
20	Twenty	40	Forty	60	Sixty

पढनुहोस् :

61	Sixty one
62	Sixty two
63	Sixty three
64	Sixty four
65	Sixty five
66	Sixty six
67	Sixty seven
68	Sixty eight
69	Sixty nine
70	Seventy
71	Seventy one
72	Seventy two
73	Seventy three
74	Seventy four
75	Seventy five
76	Seventy six
77	Seventy seven
78	Seventy eight
79	Seventy nine
80	Eighty

81	Eighty one
82	Eighty two
83	Eighty three
84	Eighty four
85	Eighty five
86	Eighty six
87	Eighty seven
88	Eighty eight
89	Eighty nine
90	Ninety
91	Ninety one
92	Ninety two
93	Ninety three
94	Ninety four
95	Ninety five
96	Ninety six
97	Ninety seven
98	Ninety eight
99	Ninety nine
100	Hundred

हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिअनुसार अक्षरमा लेख्नुहोस् :

1	One
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	
11	
12	
13	
14	
15	
16	
17	
18	
19	
20	
21	
22	
23	
24	
25	

26	
27	
28	
29	
30	
31	
32	
33	
34	
35	
36	
37	
38	
39	
40	
41	
42	
43	
44	
45	
46	
47	
48	
49	
50	

हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कन पद्धतिअनुसार अक्षरमा लेख्नुहोस् :

51	
52	
53	
54	
55	
56	
57	
58	
59	
60	
61	
62	
63	
64	
65	
66	
67	
68	
69	
70	
71	
72	
73	
74	
75	

76	
77	
78	
79	
80	
81	
82	
83	
84	
85	
86	
87	
88	
89	
90	
91	
92	
93	
94	
95	
96	
97	
98	
99	
100	

देवनागरी सङ्ख्याङ्कहरूलाई हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कमा लेख्नुहोस् :

२		४१		८२	
७		४७		८५	
१३		४९		८८	
१८		६३		९२	
२५		५५		९५	
३३		५८		९८	
३९		७४		६७	
४०		७९		१००	

जोडा मिलाउनुहोस् :

1

Fifty

81

Sixty five

100

Eighty one

99

Forty five

65

Ninety nine

50

Hundred

45

जोडा मिलाउनुहोस् :

☐ चौबिस	७५ ☐
☐ अठचालिस	३२ ☐
☐ त्रिसट्ठी	२४ ☐
☐ पचहत्तर	६३ ☐
☐ बयासी	४८ ☐
☐ बत्तिस	८२ ☐
☐ छत्तीस	४२ ☐
☐ बयालिस	३६ ☐

सङ्ख्यालाई अक्षरमा लेख्नुहोस् :

पोखरीमा २० ओटा
भ्यागुताहरू छन् ।

मेरा ६९ जना
साथीहरू छन् ।

मैले आज खुत्रुकेमा
४३ रुपियाँ राखेँ ।

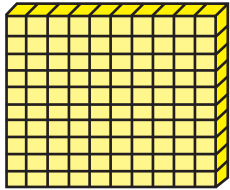
मेरो उमेर ७५ वर्ष छ ।

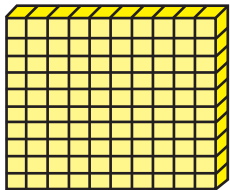
म बस्ने आर्मी
ब्यारेकमा ८७ जना
सिपाहीहरू बस्छन् ।

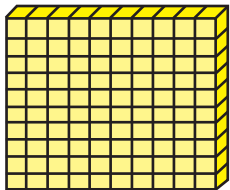
गण्णुहोस् र लेख्णुहोस् :

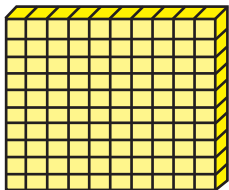
१ सय ० दश १ एक
= १०१

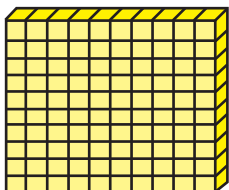
□ सय □ दश □ एक
= □

□ सय □ दश □ एक
= □

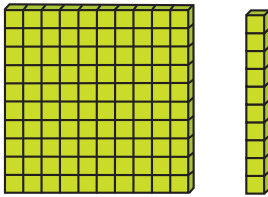
□ सय □ दश □ एक
= □

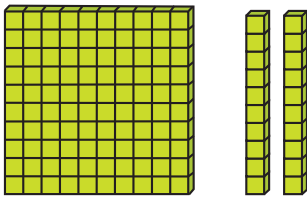
□ सय □ दश □ एक
= □

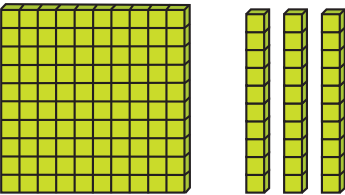
गन्नुहोस् र लेख्नुहोस् :

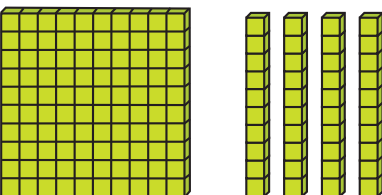
१	सय	१	दश
= ११०			

10	सय	2	दश
= 1020			

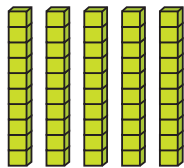
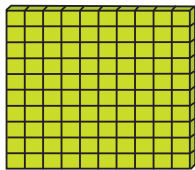
10	सय	3	दश
= 1030			

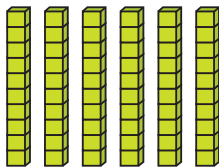
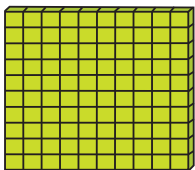
10	सय	4	दश
= 1040			

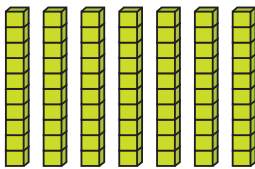
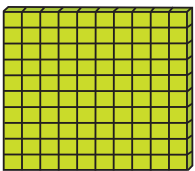
गन्नुहोस् र लेख्नुहोस् :

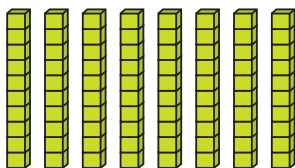
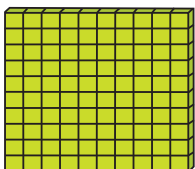
	सय		दश
=			

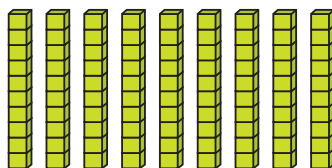
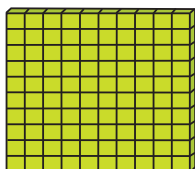
	सय		दश
=			

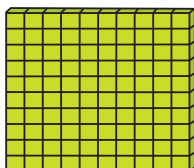
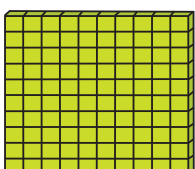
	सय		दश
=			

	सय		दश
=			

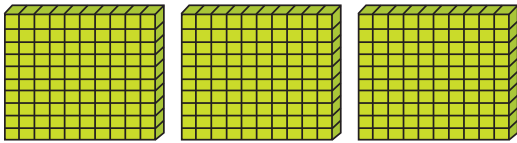
	सय		दश
=			

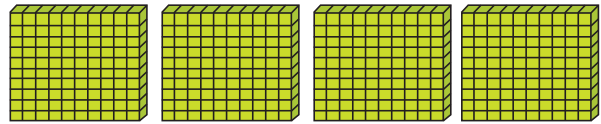
	सय		दश
=			

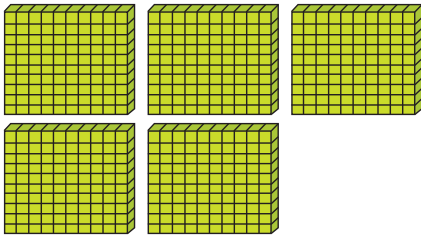
गन्नुहोस् र लेख्नुहोस् :

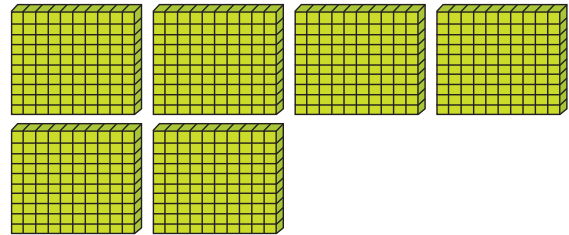
$$3 \text{ सय} = 300$$

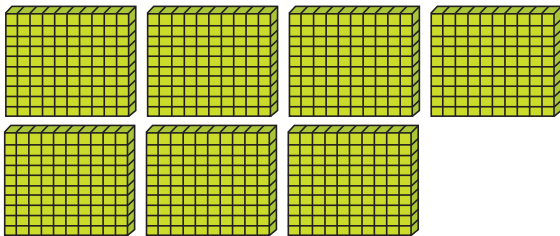
$$\square \text{ सय} = \square$$

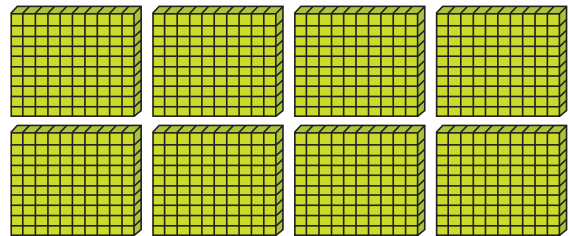
$$\square \text{ सय} = \square$$

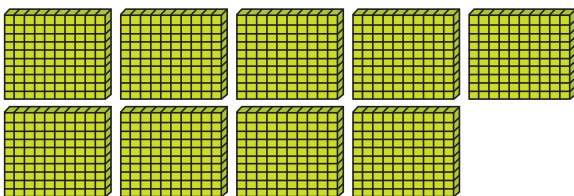
$$\square \text{ सय} = \square$$

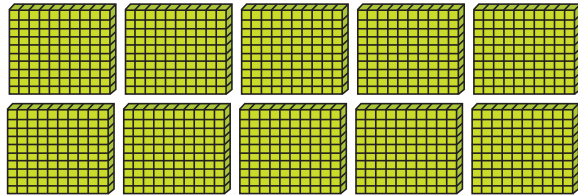
$$\square \text{ सय} = \square$$

$$\square \text{ सय} = \square$$

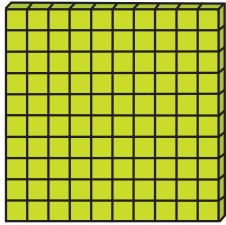
$$\square \text{ सय} = \square$$

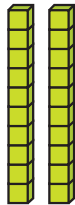
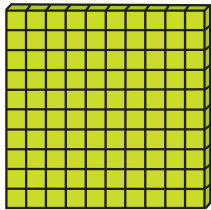
$$\square \text{ सय} = \square$$

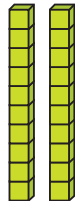
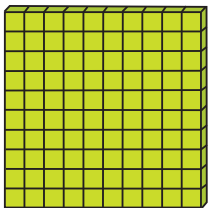
गन्नुहोस् र लेख्नुहोस् :

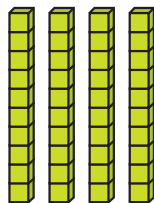
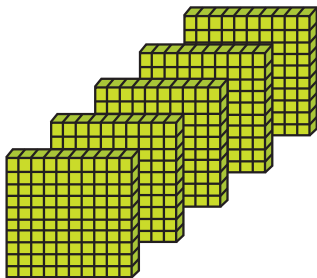
सय दश एक
=

सय दश एक
=

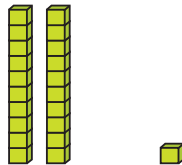
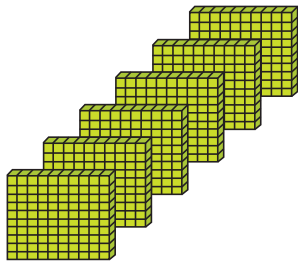
सय दश एक
=

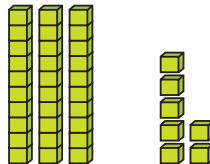
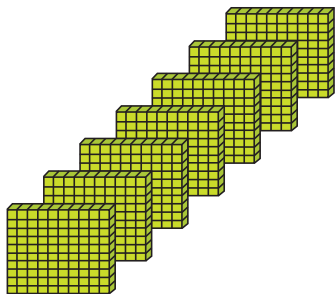
सय दश एक
=

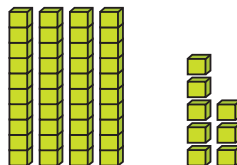
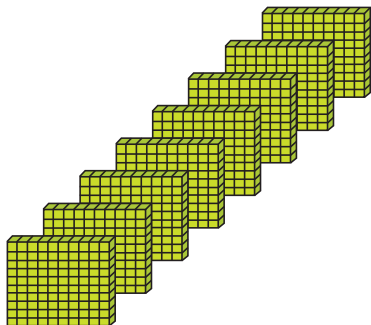
गण्नुहोस् र लेख्नुहोस् :

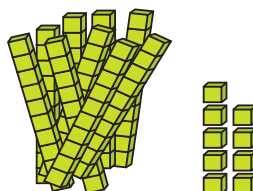
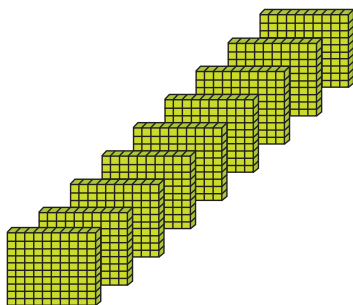
सय दश एक
=

सय दश एक
=

सय दश एक
=

सय दश एक
=

मेरो सयका सङ्ख्या
जनाउने सङ्ख्याका
घरमा दशओटा कोठा
छन् ।

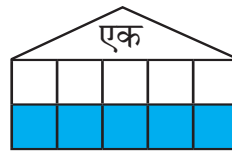
मेरो दशका सङ्ख्या
जनाउने सङ्ख्याका
घरमा पनि दशओटा
कोठा छन् ।

मेरो एकाको सङ्ख्या
जनाउने सङ्ख्याका
घरमा पनि दशओटा
कोठा छन् ।

सय, दश र एकका कोठाहरूमा रङ भर्नुहोस् र सङ्ख्याङ्क लेख्नुहोस् :

१ सय

२ दश

५ एक

=

१२५

३ सय

५ दश

४ एक

=

३ सय

६ दश

६ एक

=

३ सय

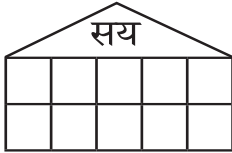
७ दश

५ एक

=

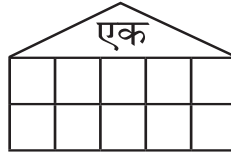
सय, दश र एकका कोठाहरूमा रङ भर्नुहोस् :

४ सय

२ दश

१ एक

=

५ सय

४ दश

३ एक

=

६ सय

२ दश

८ एक

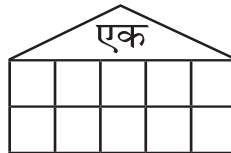
=

७ सय

१ दश

८ एक

=

५ सय

६ दश

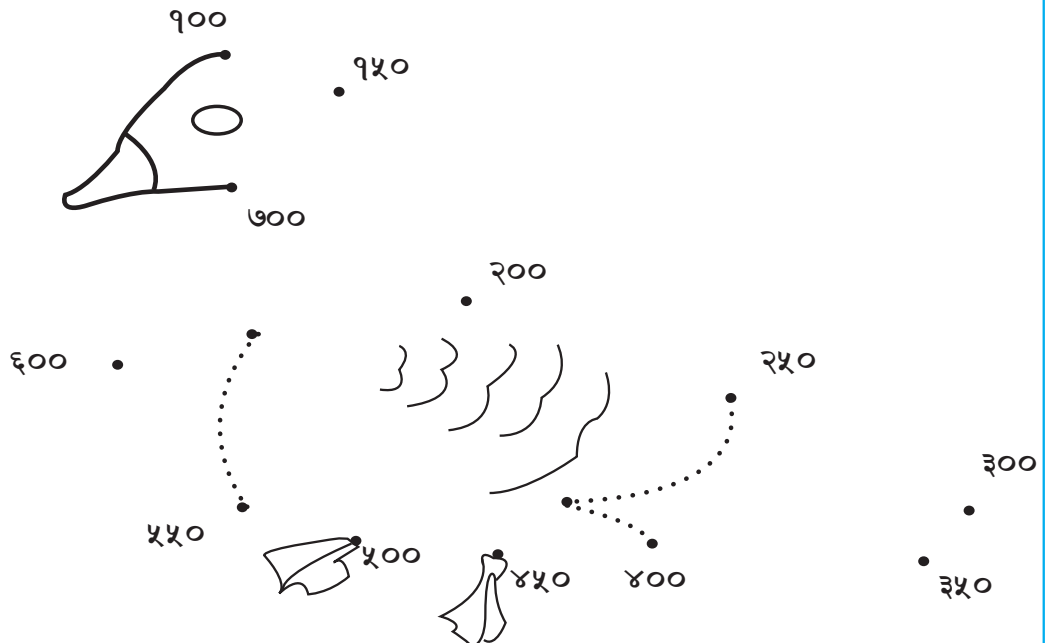
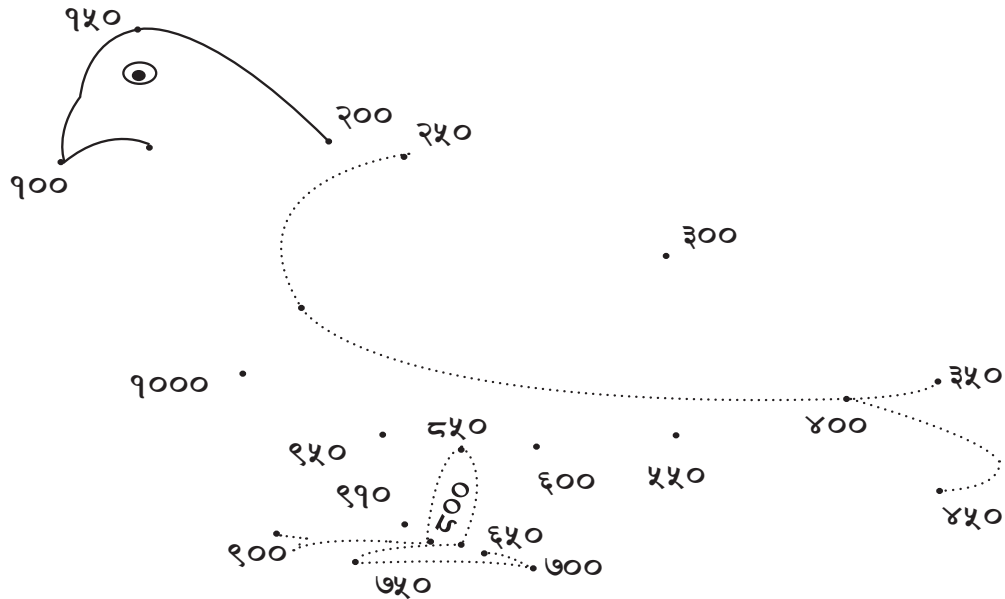

४ एक

=

थोप्लाहरू क्रमैसँग जोडी चित्र बनाउनुहोस् र रङ भर्नुहोस् :

पढ्नुहोस् र छलफल गर्नुहोस् :

यी सबै रुपियाँ
कसरी गणना
गर्ने होला ?

९ ओटा सय

८ ओटा दश

९ ओटा एक

कस्तो सजिलो रहेछ । यस्तो गर्नुलाई के भनिन्छ ?

यसरी राख्नु भनेकै स्थानमानानुसार राख्नु हो ।

बल्ल कुरा बुझैँ । सय जति एक ठाउँमा, दश जति एक
ठाउँमा र एक जति एक ठाउँमा राखी गणना गर्ने रहेछ ।

त्यसो भए जम्मा कति रुपियाँ रहेछ त ?

९ सय ८ दश ९ एक = ९८९

नोट हेरी लेख्त्रहोस् :

सय	दश	एक
२	२	५
२२५		

सय	दश	एक

सय	दश	एक

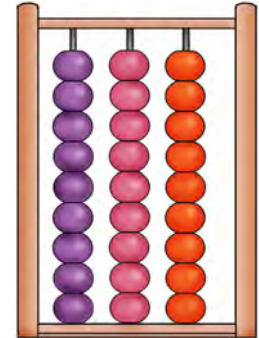

सय	दश	एक

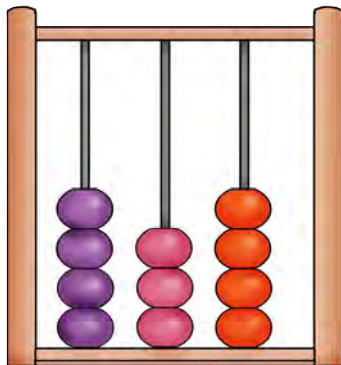
गेडीहरू गणना गरी सङ्ख्या लेख्नुहोस् :

अबाकस

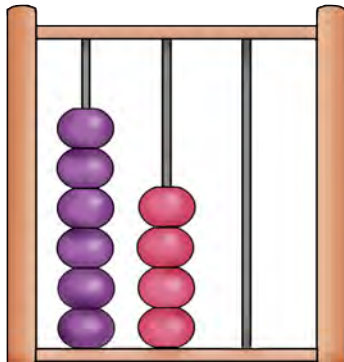
गणना गर्ने साधन वा उपकरण

सय दश एक

सय	दश	एक
४	३	४
४३४		

सय दश एक

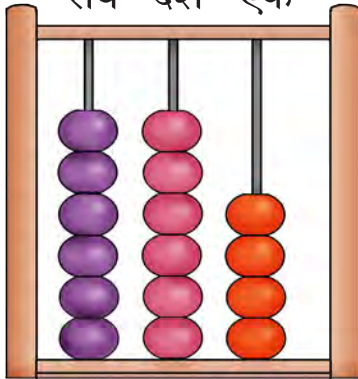

सय	दश	एक

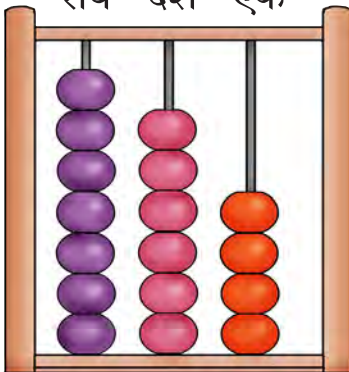
गेडीहरू गणना गरी सङ्ख्या लेख्नुहोस् :

सय दश एक

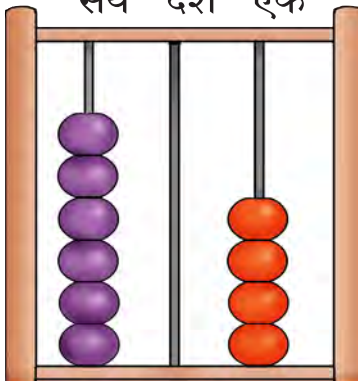
सय	दश	एक

सय दश एक

सय	दश	एक

सय दश एक

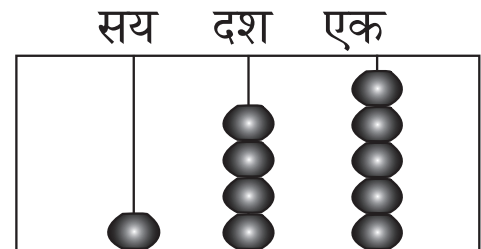

सय	दश	एक

तलका सङ्ख्याहरूलाई अबाकसमा चित्रमा देखाइएजस्तै गेडीहरू देखाउनुहोस् :

सय	दश	एक
१	४	५
१४५		

सय	दश	एक
२	३	४
२३४		

सय	दश	एक
५	६	७
५६७		

सय	दश	एक
६	४	३
६४३		

सय	दश	एक
७	४	४
७४४		

तलका सङ्ख्याहरूलाई स्थानमान तालिकामा लेख्नुहोस् :

१५०	→	सय	दश	एक
		१	५	०
२६०	→	सय	दश	एक
३२०	→	सय	दश	एक
४०५	→	सय	दश	एक

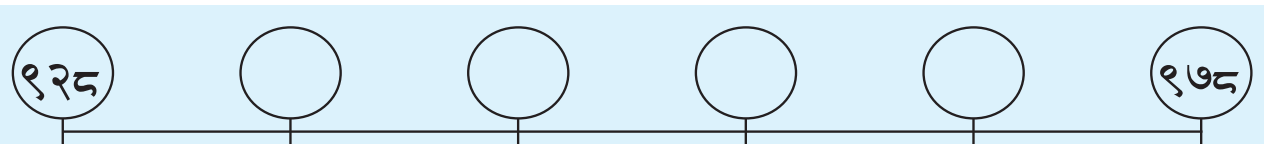
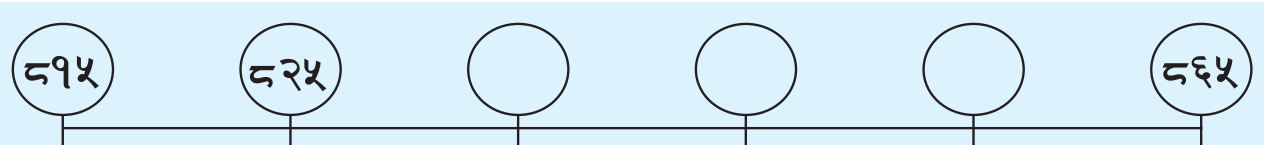
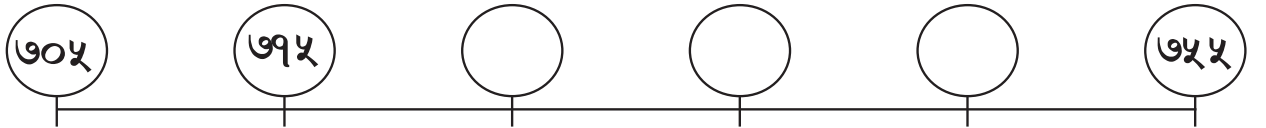
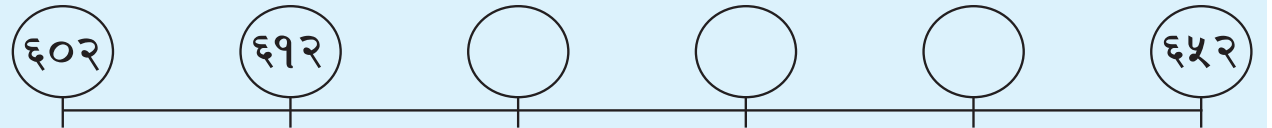
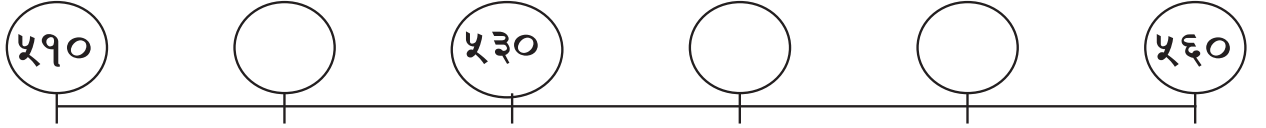
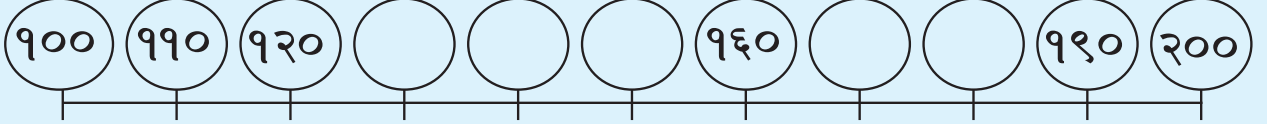

गोलो (○) घेरा लगाएका अङ्कहरूको स्थानमान लेख्नुहोस् :

२(६)८	६ दश	(९)३५	
१३(६)		६८(९)	
(७)२५		३(५)५	
७(८)६		३२(०)	
७९(८)		(४)४४	

सङ्ख्या ढाँचा पूरा गर्नुहोस् :

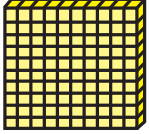
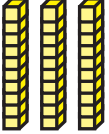

हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्कहरू

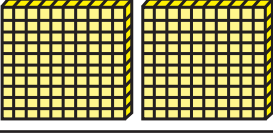
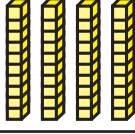

ब्लकहरू गणना गरी हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्क, अङ्कहरूको स्थान र स्थानमानका बारेमा छलफल गर्नुहोस् :

Hundreds	Tens	Ones
		
1	3	4

हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्क : 134

1	3	4	Place	Place value
			Ones	4 ones = 4
			Tens	3 tens = 30
			Hundreds	1 hundred = 100

Hundreds	Tens	Ones
		
2	4	6

हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्क : 246

2	4	6	Place	Place value
			Ones	6 ones = 6
			Tens	4 tens = 40
			Hundreds	2 hundred = 200

तल दिइएको स्थानमान तालिकाको अध्ययन गरी हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्क लेख्नुहोस् :

Hundreds	Tens	Ones
2	0	5

हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्क

Hundreds	Tens	Ones
4	4	5

हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याङ्क

तलका सङ्ख्याहरूलाई स्थानमान तालिका (Place value table) मा देखाउनुहोस् :

1. 3 5 7

Hundreds	Tens	Ones

2. 6 1 0

Hundreds	Tens	Ones

3. 9 1 5

Hundreds	Tens	Ones

4. 8 4 7

Hundreds	Tens	Ones

तल दिइएका सङ्ख्यामा गोलो (○) घेरा लगाएको अङ्कको स्थान (Place) र स्थानमान (Place value) लेख्नुहोस् :

1. 4 (2) 5

Place:

Place value:

2. 7 2 (1)

Place:

Place value:

3. (9) 3 4

Place:

Place value:

तल दिइएको स्थानमान तालिकाको अध्ययन गरी अङ्कहरूको स्थानमान लेख्नुहोस् :

1.

Hundreds	Tens	Ones
4	3	7

Place value of 4:

Place value of 3:

Place value of 7:

2.

Hundreds	Tens	Ones
5	9	3

Place value of 5:

Place value of 9:

Place value of 3:

3.

Hundreds	Tens	Ones
7	0	8

Place value of 7:

Place value of 0:

Place value of 8:

4.

Hundreds	Tens	Ones
9	8	6

Place value of 9:

Place value of 8:

Place value of 6:

$$300 + 80 + 4 = 384$$

छोटो रूपमा लेख्नुहोस् :

$$90 + 5$$

=

$$95$$

$$90 + 9$$

=

$$900 + 90 + 9$$

=

$$900 + 20 + 2$$

=

$$800 + 60 + 7$$

=

$$500 + 90 + 5$$

=

$$600 + 20 + 3$$

=

$$700 + 30 + 8$$

=

$$800 + 90 + 9$$

=

$$900 + 90 + 9$$

=

$$३४५ = ३०० + ४० + ५$$

विस्तारित रूपमा लेख्नुहोस् :

४२५

=

४०० + २० + ५

५१२

=

+

+

५४१

=

+

+

५४०

=

+

+

६४१

=

+

+

६४५

=

+

+

६७२

=

+

+

७१२

=

+

+

८९२

=

+

+

९९०

=

+

+

आवश्यक सामग्री :

१. ३ ओटा डाइस

२. खेलपाटी

खेलाडी सङ्ख्या :

दुई वा दुईभन्दा बढी खेलाडी

खेलने तरिका :

१. खेलने खेलाडीहरू आमने सामने हुने गरी बस्ने ।
२. खेलपाटी लिने अथवा कापीमा मिलाउने ।
३. पहिला कुन खेलाडीले खेलने हो निकर्षील गर्ने ।
४. अब पहिलो खेलाडीले ३ ओटै डाइस हल्लाएर भुइँमा एकै पटकमा फ्याँक्ने । डाइसमा देखिएको ३ ओटा अङ्कहरू मिलाएर सबैभन्दा ठूलो सङ्ख्या बनाई आफ्नो खेलपाटीमा लेख्न लगाउने ।
५. अब अर्को खेलाडीले पनि सोहिअनुसार आफ्नो खेलपाटीमा सङ्ख्या लेख्ने ।
६. अब दुई खेलाडीको सङ्ख्याबिच तुलना गरी कसको ठूलो सङ्ख्या हो पत्ता लगाई ठूलो सङ्ख्या हुने खेलाडीलाई १ अङ्क दिने ।
७. यसरी १० पटकसम्म खेल खेलने ।
८. अन्त्यमा जुन खेलाडीले बढी अङ्क प्राप्त गर्छ सोही खेलाडीलाई विजयी घोषणा गर्ने ।

सय	दस	एक

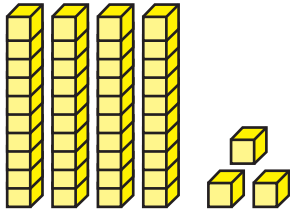
हेरौं, मैले कति सिकेँ ?

सङ्ख्याको ज्ञान

MS 3

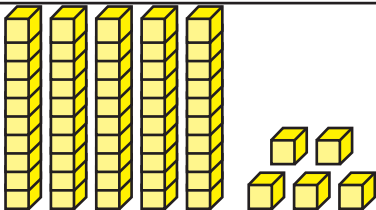
3A

१. गण्नुहोस् र लेख्नुहोस् :

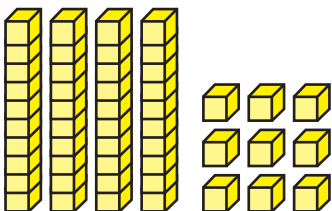
दश	एक

अक्षरमा

दश	एक

अक्षरमा

दश	एक

अक्षरमा

२. तलको तालिका भर्नुहोस् :

देवनागरी सङ्ख्याङ्क	अक्षरमा	हिन्दुअरेबिक सङ्ख्याङ्क	अक्षरमा
५		50	
	साठी		Twenty five
२०		65	
	एकासी		Seventy
९५		75	
	सय		Ninety one

३. तलका सङ्ख्याहरूलाई स्थानमान तालिकामा लेख्नुहोस् :

२५४

सय	दश	एक

९०७

सय	दश	एक

435

Hundreds	Tens	Ones

890

Hundreds	Tens	Ones

४. तल दिइएका स्थानमान तालिकाको अध्ययन गरी अङ्कहरूको स्थानमान लेख्नुहोस् :

सय	दश	एक
२	४	५

२ को स्थानमान:

४ को स्थानमान:

५ को स्थानमान:

Hundreds	Tens	Ones
6	7	8

Place value of 6:

Place value of 7:

Place value of 8:

शिक्षकको दस्तखत

अभिभावकको दस्तखत

सङ्ख्याहरूको तुलना

हाम्रो समुदाय

MS 4

7A

छलफल गर्नुहोस् :

मसँग ५ ओटा सुन्तला छन् ।

मसँग ६ ओटा सुन्तला छन् ।

कोसँग बढी सुन्तला छन् ।

ल ! मसँग भएका ५ ओटा सुन्तला टेबुलमा राख्ँ । अब, तिमीले पनि तिमीसँग भएका सुन्तला टेबुलमा राख त ।

अब तिमीसँग र मसँग भएका सुन्तलाको जोडी बनाऔँ है त !

ए ! मसँग एउटा सुन्तला बढी रहेछ ।

कसरी ?

किनभने तिमीसँग भएका सुन्तला र मसँग भएका सुन्तलाको जोडी बनाउँदा मसँग एउटा सुन्तला बाँकी रह्यो ।

वस्तुको सङ्ख्या धेरै भएको सङ्ख्या ठुलो सङ्ख्या हुन्छ ।

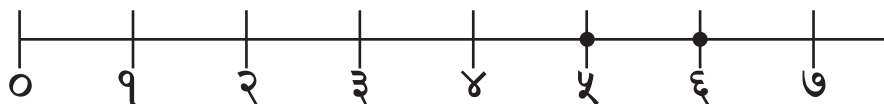

ए ! हामीले सङ्ख्याहरू गन्दा ५ पछि ६ आउँछ । सङ्ख्याहरूको गणना गर्दा पछि आउने सङ्ख्या पहिले आउने सङ्ख्याभन्दा ठुलो हुन्छ र ?

तिमीले ठिक भन्यौ । सङ्ख्याहरू गणना गर्दा एकमा एउटा वस्तु हुन्छन् । एकमा अर्को एउटा थपिँदा दुईओटा वस्तु हुन्छन् । यसरी गणनामा अगाडि बढ्दै जाँदा सङ्ख्या ठुलो हुँदै जान्छ ।

अब यसलाई सङ्ख्यारेखामा हेरौं ।

५ र ६ लाई सङ्ख्यारेखामा राख्दा
५ र ६ को अवस्थिति कस्तो छ, भन्नुहोस् त ।

६ को बायाँतिर ५ छ । बायाँतिर भएको सङ्ख्या सानो हुने हो र ?

५ को दायाँतिर ६ छ । त्यसो भए दायाँतिर भएको
सङ्ख्या ठुलो हुने हो र ?

हो ! तपाईंहरू दुवैले ठिक भन्नुभयो ।

सङ्ख्यारेखामा हेर्दा दिएको सङ्ख्याभन्दा बायाँ अर्को सङ्ख्या छ भने त्यो सङ्ख्या सानो हुन्छ भने दायाँ भएमा ठुलो हुन्छ ।

સાનો સઙ્ખ્યાલાઈ ગોલો ઘેરા લગાડનુહોસ્ :

(ક) ૫ ર ૬

(ખ) ૮ ર ૬

(ગ) ૩ ર ૪

(ઘ) ૧૫ ર ૨૫

(ઙ) ૭૫ ર ૬૭

(ચ) ૨૩૫ ર ૩૨૫

ઠુલો સઙ્ખ્યાલાઈ ગોલો ઘેરા લગાડનુહોસ્ :

(ક) ૫ ર ૮

(ખ) ૩૪ ર ૪૩

(ગ) ૭૬ ર ૭૯

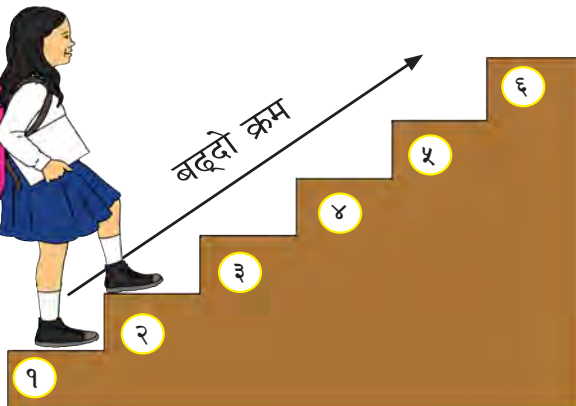
(ઘ) ૨૩૬ ર ૨૬૩

(ઙ) ૫૩૨ ર ૨૩૫

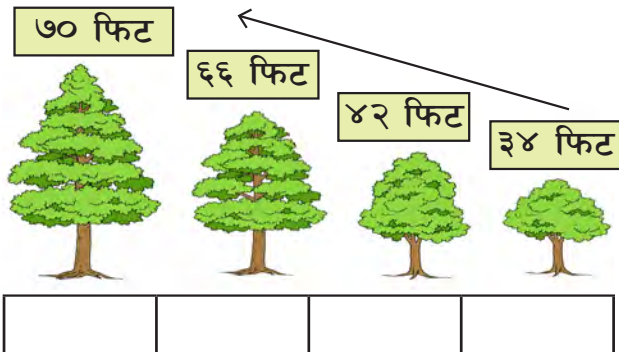
(ચ) ૬૭૧ ર ૭૦૫

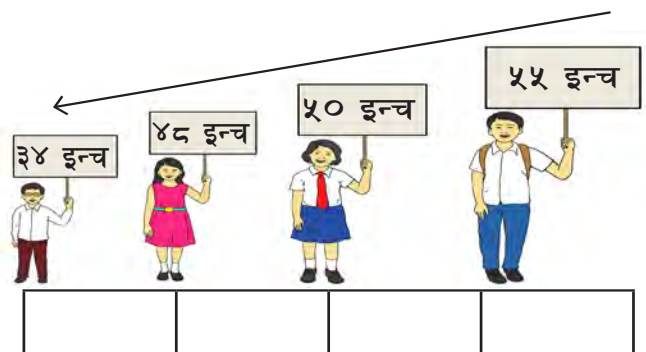
छलफल गर्नुहोस् :

बढ्दो क्रममा लेख्नुहोस् :

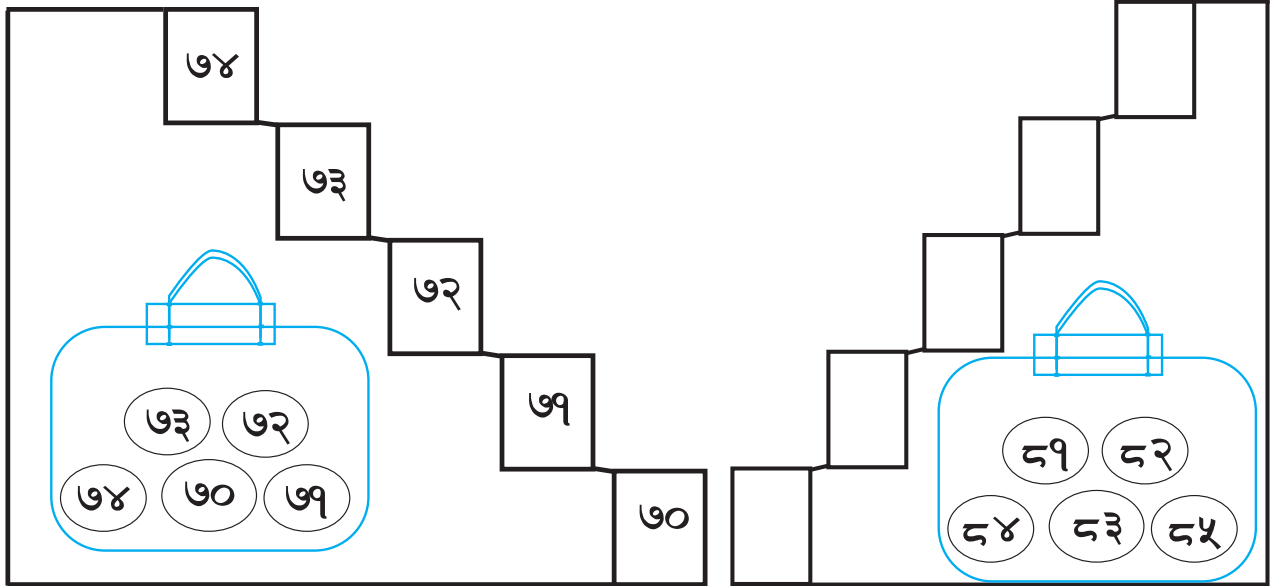

घट्दो क्रममा लेख्नुहोस् :

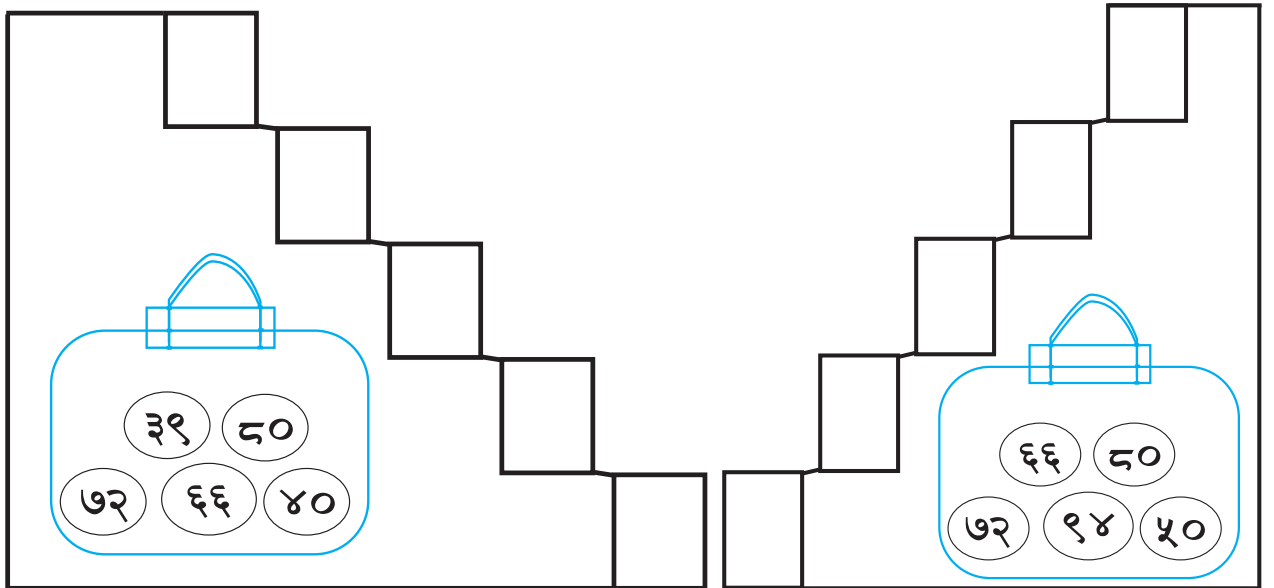

माथिबाट घट्दो क्रममा लेख्नुहोस् :

तलबाट बढ्दो क्रममा लेख्नुहोस् :

सङ्ख्याहरूको तुलना

१ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ ०

अङ्कपत्ती

रमेश, सुमन, विष्णु, सलमान, पेमा र पासाड अगाडि आएर एक एक ओटा अङ्कपत्ती लिनुहोस् ।

रमेश

सुमन

विष्णु

सलमान

पासाड

पेमा

५

२

९

०

४

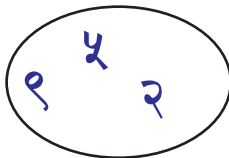
७

रमेश, सुमन र विष्णु एउटा समूहमा अनि सलमान, पासाड र पेमा अर्को समूहमा बस्नुहोस् ।

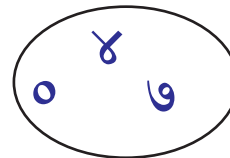

अब समूहमा पाएका अङ्कपत्तीहरू मिलाएर तीन अङ्कले बन्ने सङ्ख्याहरू बनाएर समूहमा प्रस्तुत गर्नुहोस् ।

जस्तै :

२९५
५२९
९२५

०४७
४०७
७४०

०४७ कति अङ्कले बनेको सङ्ख्या हो ?

३ अङ्कले बनेको सङ्ख्या हो सर ।

पासाड, ०४७ लाई पढ्दा कसरी पढ्नुहुन्छ ?

सतचालीस

सतचालीस कति अङ्कको सङ्ख्या हो त, पेमा ?

दुई अङ्कको

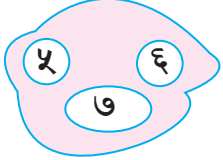
यसरी सङ्ख्याहरू बनाउँदा शून्यलाई अगाडि नराखी कुनै अर्को अङ्कलाई अगाडि राखेर सङ्ख्या बनाउनुपर्छ ।

अभ्यास

- (क) २, ५ र ८ ले बन्न सक्ने कुनै तीनओटा सङ्ख्याहरू लेखी तिनीहरूलाई बढ्दो र घट्दो क्रममा लेख्नुहोस् ।
- (ख) ७, ० र १ ले बन्न सक्ने कुनै तीनओटा सङ्ख्याहरू लेखी तिनीहरूलाई बढ्दो र घट्दो क्रममा लेख्नुहोस् ।

दिइएका सङ्ख्यापत्तीहरू प्रयोग गरी बन्न सक्ने कुनै तीनओटा
अङ्कका सङ्ख्याहरू लेख्नुहोस् र बढ्दो क्रममा राखी पुनः लेख्नुहोस् :

सङ्ख्याहरू :

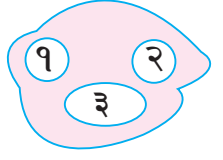
५७६, ५६७, ७५६

बढ्दो क्रम :

५६७

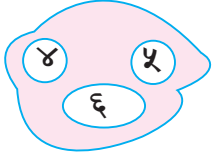
५७६

७५६

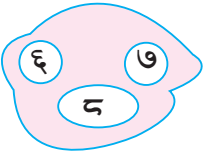
सङ्ख्याहरू :

बढ्दो क्रम :

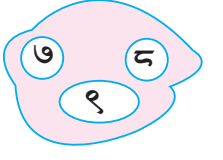
सङ्ख्याहरू :

बढ्दो क्रम :

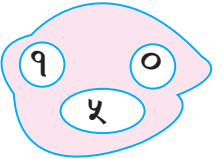
सङ्ख्याहरू :

बढ्दो क्रम :

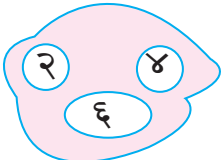
सङ्ख्याहरू :

बढ्दो क्रम :

सङ्ख्याहरू :

बढ्दो क्रम :

सङ्ख्याहरू :

बढ्दो क्रम :

जोर र बिजोर सङ्ख्याहरू

तल उभिएका विद्यार्थीको चित्र हेरी जोर र बिजोर सङ्ख्याका बारेमा छलफल गर्नुहोस् :

गन्तीको सङ्ख्या १ (बिजोर) बाट सुरु भई २ (जोर), ३ (बिजोर), ४ (जोर) हुँदै जाने ढाँचामा हुन्छ ।

तल दिइएका सङ्ख्या बराबरका चना, केराउ, बोडी, सिमी जस्ता अन्नका दानाहरू लिनुहोस् र दुई दुईओटा दानाहरूको जोडी बनाई जोर वा बिजोर सङ्ख्या छुट्याउनुहोस् :

छुट्याउने सङ्ख्या	जोर वा बिजोर	छुट्याउने सङ्ख्या	जोर वा बिजोर
१		११	
२		१२	
३		१३	
४		१४	
५		१५	
६		१६	
७		१७	
८		१८	
९		१९	
१०		२०	

जोडी मिलाउन सकिने जति जोर सङ्ख्या र जोडी मिलाउँदा एउटा बाँकी रहने जति बिजोर सङ्ख्या हुन् ।

एकको स्थानमा १, ३, ५, ७ र ९ अङ्क भएका सङ्ख्याहरू जति बिजोर सङ्ख्या हुन् । एकको स्थानमा ०, २, ४, ६ र ८ अङ्क भएका सङ्ख्याहरू जति जोर सङ्ख्या हुन् ।

जोर वा बिजोर सङ्ख्या छुट्याई लेख्नुहोस् :

सङ्ख्या	एकको स्थानमा भएको अङ्क	जोर वा बिजोर
२०	०	जोर
२३	३	बिजोर
४४		
१५७		
२९		
५२		
३६३		
८६		
४९५		
६१		
२३८		
१४०		
७२		
८७		
७९		
५८०		
९९९		
७७४		

जोर सङ्ख्याहरूलाई गोलो (○) घेरा लगाउनुहोस् :

२१	३७	१०२	५३	८१
८६	७७	१२५	२२०	३३९
२८६	३१५	३२१	३४६	२७९
४१०	५२३	६७७	८५०	५६२
६७३	४८६	८५९	९६२	९९७

बिजोर सङ्ख्याहरूलाई गोलो (○) घेरा लगाउनुहोस् :

१५	२२	२९	९९	१११
३४०	२४६	५१५	७६१	६६५
३७९	७८०	४४५	२२४	५००
६६६	७७७	२३९	५५३	९७८
८५८	४८६	८५९	९६२	९९७

जोर सङ्ख्यामा गोलो (○) घेरा लगाउनुहोस् :

- (क) मेरो कक्षामा २५ जना विद्यार्थीहरू छन् ।
- (ख) मसँग रु. ५ को नोट छ ।
- (ग) मेरो घरमा जम्मा १२ ओटा बाख्राहरू छन् ।

म जोर वा बिजोर कस्तो सङ्ख्या हुँ, लेख्नुहोस् :

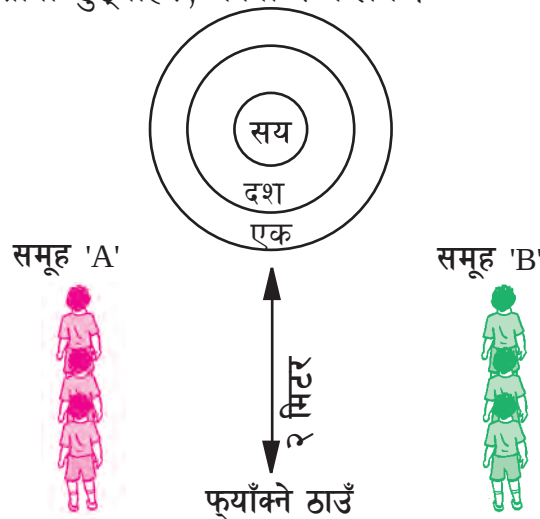
- (क) मेरो एकको स्थानमा ३ छ । _____
- (ख) मेरो सयको स्थानमा २ र एकको स्थानमा १ छ । _____
- (ग) मेरो सयको स्थानमा ३ छ । दश र एक प्रत्येकको स्थानमा ० छ ।

जोर र बिजोर खेल

खेलाडी सङ्ख्या : २ समूह

आवश्यक सामग्री : स-साना दुङ्गाहरू, कापी र कलम ।

खेल्ने तरिका

१. कक्षाकोठा बाहिर चउरमा माथि चित्रमा देखाएझै एक, दश र सयको वृत्ताकार रूपमा खेलपाटी बनाई विद्यार्थीहरूलाई दुई समूहमा विभाजन गर्नुहोस् ।
२. प्रत्येक समूहलाई १०-१० ओटा स-साना दुङ्गाहरू लिन भन्नुहोस् ।
३. कुन समूहले पहिले खेल सुरु गर्ने निकर्षाल गर्नुहोस् ।
४. एक समूहले आफ्नो समूहमा भएका दुङ्गाहरू पालैपालो खेलपाटीमा विस्तारै फ्याँक्न लगाउनुहोस् । ती दुङ्गाहरू कुन कुन स्थानमा कति कति ओटा रह्यो ? गन्न र लेख्न भन्नुहोस् ।
५. उक्त दुङ्गाहरूको आधारमा कति सङ्ख्या बन्यो ? लेख्न लगाई उक्त सङ्ख्या जोर वा बिजोर कुन हो, भन्न लगाउनुहोस् ।
६. एवम् रूपबाट अर्को समूहलाई पनि अभ्यास गराउनुहोस् ।
७. यसरी १० पटकसम्म पालैपालो खेल खेल्न भन्नुहोस् ।
८. यसरी खेल खेल्दा जुन समूहले धेरै पटक सङ्ख्या लेखी जोर बिजोर छुट्याउन सक्छ सोही समूहलाई बिजयी घोषणा गर्नुहोस् ।

तौल

छलफल गर्नुहोस् :

रमिला आमासँग सामान किनमेल गर्न बजार गइन् । उनले बजारका पसलहरूमा तल चित्रमा देखाए जस्तै सामान जोख्ने तराजुहरूको अवलोकन गरी जानकारी लिइन् ।

कुन गरुङ्गो छ, अनुमान गरी ☒ चिनो लगाउनुहोस् :

☐
☐

☐

☐

☐
☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

वस्तुहरूको तौल पत्ता लगाउनका लागि तराजु र तलका जस्ता प्रामाणिक ढक्कहरूको प्रयोग गरिन्छ । वस्तुहरूको तौललाई किलोग्राम र ग्राम एकाइमा लिइन्छ ।

५० ग्राम

१०० ग्राम

२०० ग्राम

५०० ग्राम

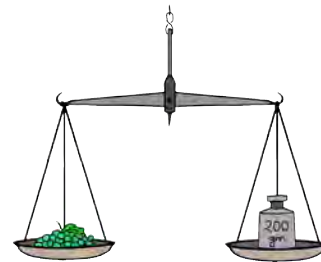
१ किलोग्राम

तराजुको अवलोकन गरी विभिन्न वस्तुहरूको तौल लेख्नुहोस् :

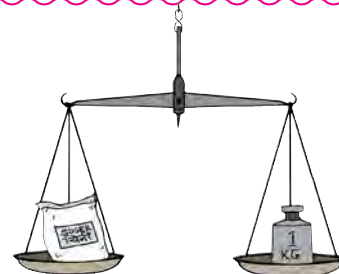
सुन्तला ग्राम छ ।

अङ्गुर ग्राम छ ।

प्याज ग्राम छ ।

चिनी किलोग्राम छ ।

आफ्नो घर वरपर पाइने कुनै आठओटा वस्तुको नाम र अनुमानित तौल ग्राममा लेख्नुहोस् । वस्तुको तौल लिने उपकरणको प्रयोग गरी ती वस्तुहरूको तौल लिनुहोस् र वास्तविक तौल पनि लेख्नुहोस् :

क्र.स.	वस्तुको नाम	अनुमानित तौल	वास्तविक तौल
१.			
२.			
३.			
४.			
५.			
६.			
७.			
८.			

आवश्यक सामग्रीहरू : ढुङ्गा, ईटा, कपास, चामल आदिका पोका, तराजु

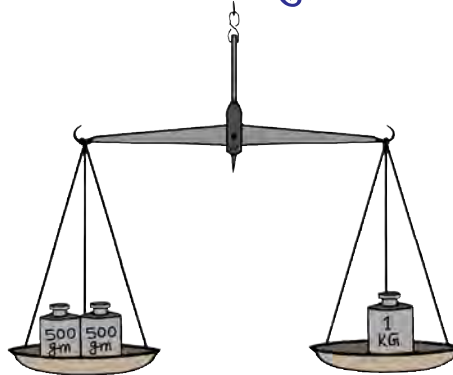
- ☞ विद्यार्थीहरूको अगाडि ढुङ्गा, ईटा, कपास, चामल आदिका पोका पारेका सामग्रीहरू राख्नुहोस् ।
- ☞ ती मध्ये कुनै दुई ओटा पोकाहरूलाई देखाएर यी दुईमा कुन पोकाको तौल बढी होला भनी सोध्नुहोस् ।
- ☞ विद्यार्थीहरूलाई उत्तर भन्नु अगाडि हात उठाई पालो पर्खन लगाउनुहोस् ।
- ☞ जसले पहिले हात उठाउँछ सोही विद्यार्थीलाई उत्तर भन्न लगाउनुहोस् ।
- ☞ यसैगरी अरु विद्यार्थीलाई पनि उत्तर भन्न लगाउनुहोस् ।
- ☞ विद्यार्थीले भनेका उत्तरहरू टिपोट गर्दै जानुहोस् । जस्तै : रामले A पोका भन्दा B पोकाको तौल बढी छ भनेको, सीताले B पोका भन्दा A पोकाको तौल बढी भनेको ।
- ☞ अब A पोका र B पोका उठाएर हेर भनी कसले भनेको ठिक रहेछ, भन्न लगाउनुहोस् ।
- ☞ अन्तमा दुईओटा पोकालाई तराजुमा राखेर कुन बढी कुन घटी जोख्न लगाउनुहोस् र पहिले भनेको उत्तर कसको ठिक, कसको बेठिक, तुलना गर्न लगाउनुहोस् ।
- ☞ यस्तै प्रकारले विभिन्न पोकाहरूबिच अनुमान गराउँदै तुलना गर्न लगाउनुहोस् ।

किलोग्राम र ग्रामको सम्बन्ध

तराजुको एकातिर किलोग्रामको ढक र अर्कातिर ५०० ग्राम, २०० ग्राम र १०० ग्रामका ढकहरू प्रयोग गरेर तराजुलाई सन्तुलन गरी १ किलोग्राममा कति ग्राम हुन्छ ? पत्ता लगाउनुहोस्, जस्तै:

$$१ \text{ किलोग्राम} = १००० \text{ ग्राम}$$

खाली ठाउँमा उपयुक्त सङ्ख्या लेख्नुहोस् :

$$१ \text{ किलोग्राम} = \boxed{} \text{ ग्राम}$$

$$२ \text{ किलोग्राम} = \boxed{} \text{ ग्राम}$$

$$३ \text{ किलोग्राम} = \boxed{} \text{ ग्राम}$$

$$४ \text{ किलोग्राम} = \boxed{} \text{ ग्राम}$$

$$\boxed{} \text{ किलोग्राम} = ५००० \text{ ग्राम}$$

$$\boxed{} \text{ किलोग्राम} = ६००० \text{ ग्राम}$$

तल दिइएका वस्तुहरूको तौल लिन कुन कुन ढकको प्रयोग गर्न सकिन्छ ?

 50gm	 100gm	 200gm	 500gm	 1KG
---	--	--	---	--

50gm

100gm

200gm

500gm

1kg

तल दिइएका वस्तुहरू जोख्न माथिका कुन कुन ढक दायाँतिर राख्न उपयुक्त हुन्छ ?

बेसार
150 gm

तराजु

100 gm

50 gm

अङ्गुर
600 gm

तराजु

.....

.....

स्याउ
300 gm

तराजु

.....

.....

चिज
700 gm

तराजु

.....

.....

नरिवल
250 gm

तराजु

.....

.....

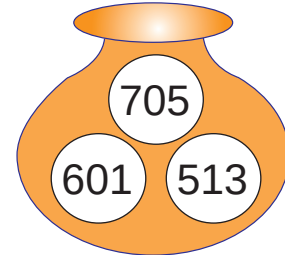
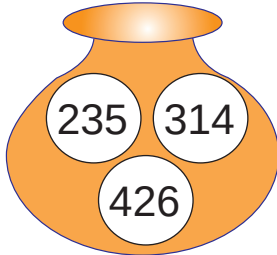
हेरौं, मैले कति सिकेँ ?

हाम्रो समुदाय

MS 6

4A

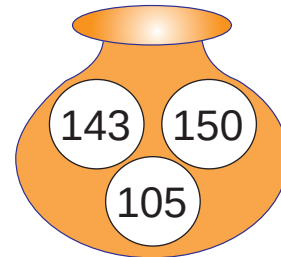
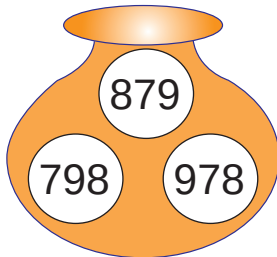
१. बढ्दो क्रममा सङ्ख्याहरू लेख्नुहोस् :

--	--	--

--	--	--

२. घट्दो क्रममा सङ्ख्याहरू लेख्नुहोस् :

--	--	--

--	--	--

३. २, ४ र ६ बाट बन्ने कुनै तीनओटा सङ्ख्याहरू लेख्नुहोस् । ती सङ्ख्याहरूलाई बढ्दो क्रम र घट्दो क्रममा लेख्नुहोस् :

सङ्ख्याहरू :

--

बढ्दो क्रम :

--	--	--

घट्दो क्रम :

--	--	--

हेरौं, मैले कति सिकें ?

४. जोर सङ्ख्यामा गोलो (○) घेरा लगाउनुहोस् :

२७४

३४१

५६७

८५२

५. बिजोर सङ्ख्यामा गोलो (○) घेरा लगाउनुहोस् :

३८७

६४०

८७५

९६०

६. खाली ठाउँमा उपयुक्त सङ्ख्या लेख्नुहोस् :

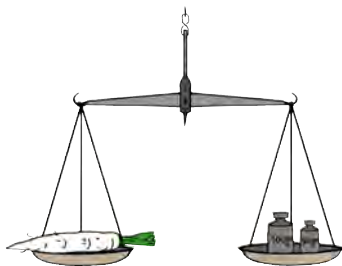
५ किलोग्राम = ग्राम

७ किलोग्राम = ग्राम

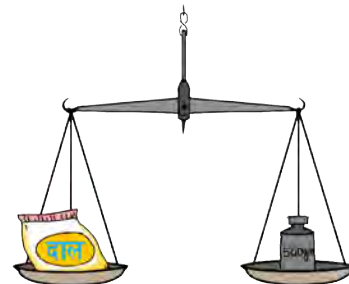
किलोग्राम = ४००० ग्राम

किलोग्राम = ९००० ग्राम

७. तराजुको अवलोकन गरी विभिन्न वस्तुहरूको तौल लेख्नुहोस् :

मुलाको तौल ग्राम छ ।

दालको पोकाको तौल किलोग्राम छ ।

शिक्षकको दस्तखत

अभिभावकको दस्तखत

तल दिइएका गणितीय वाक्यहरू पूरा गर्नुहोस् :

$$९ + १ = \square$$

$$१ + \square = १०$$

$$\square + १ = १०$$

$$७ + ३ = \square$$

$$३ + \square = १०$$

$$\square + ३ = १०$$

$$५ + ५ = \square$$

$$५ + \square = १०$$

$$\square + ५ = १०$$

$$९ + ३ = \square$$

$$३ + \square = १२$$

$$\square + ३ = १२$$

$$८ + २ = \square$$

$$२ + \square = १०$$

$$\square + २ = १०$$

$$६ + ४ = \square$$

$$४ + \square = १०$$

$$\square + ४ = १०$$

$$८ + ५ = \square$$

$$५ + \square = १३$$

$$\square + ५ = १३$$

$$८ + ४ = \square$$

$$४ + \square = १२$$

$$\square + ४ = १२$$

३ र २४ लाई ठाडो रूपमा राखेर कसरी जोड्न सकिन्छ, विचार गर्नुहोस् :

पासाङको विचारमा

	३	
+	२	४

धनियाँको विचारमा

		३
+	२	४

प्रत्येक अङ्कलाई
ठिक स्थानमा राख्दा

$$३ + २४ = २७$$

	दश	एक
+	२	३ ४

दश	एक

ठाडो रूपमा राखी जोड्नुहोस् :

$$२५ + ४$$

$$+ =$$

	दश	एक
+	२	५ ४

$$३१ + ६$$

$$+ =$$

	दश	एक
+		

$$६ + २१$$

$$+ =$$

	दश	एक
+		

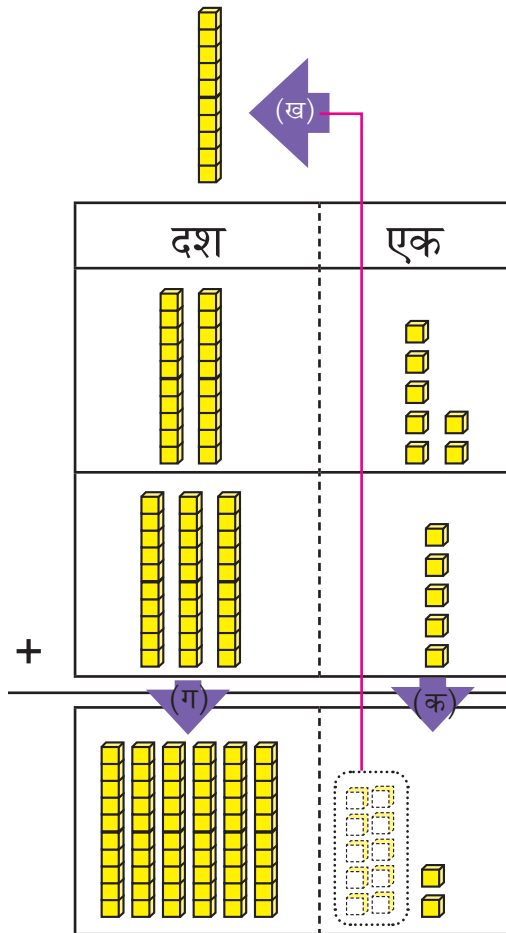
$$६ + ३३$$

$$+ =$$

	दश	एक
+		

पासाडले रु. २७ का केही चकलेट र रु. ३५ मा एउटा बल किने छन् । उनले जम्मा कति रुपियाँको सामान किने छन् ?

(क)

एकको स्थानमा

 $७+५ = १२$ भयो

(ख)

एकको स्थानमा रहेको १२ मध्ये १० एक वा दशलाई दशको स्थानमा एक दश लैजानुपर्दछ ।

(ग)

त्यसपछि

दशको स्थानमा रहेको १, २ र ३ जोड्नुपर्दछ ।

रु. ६२ भयो ।

यसरी माथि (ख) मा जस्तै एक स्थानबाट अर्को स्थानमा सङ्ख्या लैजानुलाई “हात लागी आउने” भनिन्छ ।

स्थानमान तालिकामा राखी जोड गर्ने तरिका हेरौं :

	दश	एक
	२	७
+	३	५

	दश	एक
	१	७
+	३	५
		२

	दश	एक
	१	७
+	३	५
	६	२

स्थानमानअनुसार
प्रत्येक सङ्ख्या
लेख्ने

(क) एकको स्थानमा रहेका सङ्ख्या जोड्ने

७ एक + ५ एक = १२ एक

१२ एक मा १ दश र २ एक हुन्छ ।

एकको स्थानमा “२” लेख्ने र

(ख) १ दश र २ एक मध्ये १

दशलाई दशको स्थानमा माथि

तालिकामा जस्तै गरी “१” लेख्ने

दशको स्थानमा १, २ र ३
भयो।

(ग) दशको स्थानमा

रहेका १, २ र ३ जोड्ने

$१+२+३ = ६$

६ लाई दशको स्थानमा राख्ने

हिसाब गर्नुहोस् :

	दश	एक
	३	६
+	२	९

	दश	एक
	१	४
+	६	८

	दश	एक
	३	५
+	१	६

	दश	एक
	४	८
+	३	९

	दश	एक
	५	६
+	३	६

	दश	एक
	७	७
+	१	७

६५ र ८ लाई स्थानमान तालिकामा राखी जोड गर्नुहोस् :

	दश	एक
	६	५
+		८

	दश	एक
	१	५
+		८
		३

	दश	एक
	१	५
+		८
	७	३

स्थानमान तालिकामा राख्ने तरिका

	दश	एक
	६	५
+		८

ठिक

	दश	एक
	६	५
+		८

बेठिक

दशको स्थानमा, हातलागीको १ र ६ रहेको छ, त्यसैले $१+६ = ७$

हिसाब गर्नुहोस् :

	२	९
+		३

	५	६
+		७

		९
+	६	९

१७ र ४३ लाई स्थानमान तालिकामा राखी जोड गर्नुहोस् :

	दश	एक
	१	७
+	४	३

	दश	एक
	१	७
+	४	३
		०

	दश	एक
	१	७
+	४	३
	६	०

एकको स्थानमा
 $७ + ३ = १०$ भयो ।

एकको स्थानमा
० लेख्न नबिसो ।

हिसाब गर्नुहोस् :

	२	५
+	३	५

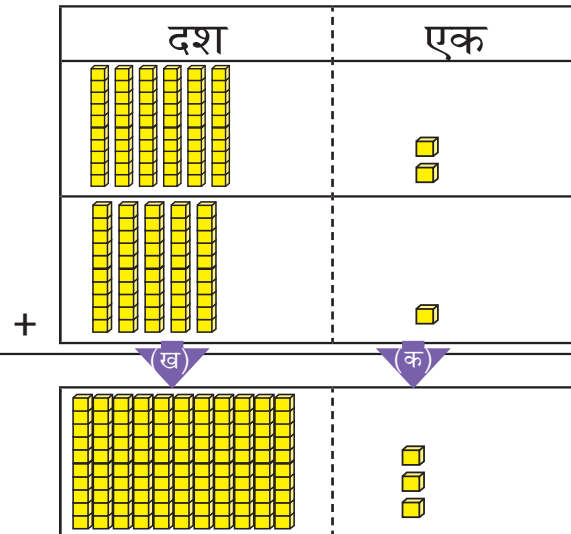
	६	१
+	२	९

		६
+	४	४

	३	५
+	५	७

सीतासँग रु. ६२ थियो । बुबाले उनीलाई रु. ५१ दिनुभयो, अब सीतासँग जम्मा कति रुपियाँ भयो ?

(क) एकको स्थानमा २ र १ जोड्दा ३ हुन्छ ।

(ख) दशको स्थानमा ६ र ५ जोड्दा ११ हुन्छ ।

(ग) यस्तो अवस्थामा, दशको स्थानबाट १० दश वा एक सयलाई सयको स्थानमा लैजानुपर्दछ ।

त्यसैले,
जम्मा रु. ११३ भयो ।

स्थानमान तालिकामा राखी जोड गर्ने तरिका हेरौं :

एकको स्थान जोड्दा				दशको स्थानमा जोड्दा			
सय	दश	एक		सय	दश	एक	
+	६	२		+	६	२	
	५	१			५	१	
			३	१	१	३	

स्थानमानअनुसार सङ्ख्या लेख्ने ।

प्रत्येक

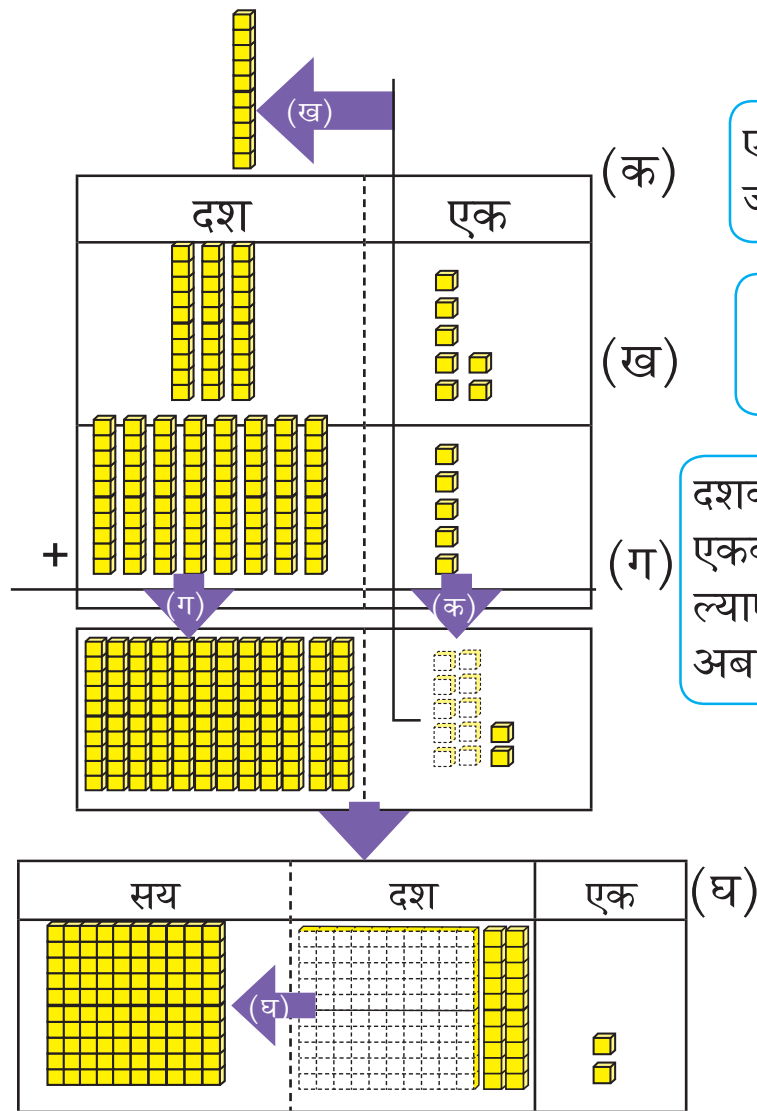
(क) एकको स्थानमा रहेका सङ्ख्या जोड्ने $(२+१=३)$ ।

(ख) दशको स्थानमा रहेका सङ्ख्या जोड्ने $(६+५=११)$ ।

(ग) एक दशलाई सयको स्थानमा लैजाने र माथि देखाए जस्तै गरी सयको स्थानमा "१" लेख्ने ।

तपाईंको घर जाने बाटो बनाउँदा आमाले ३७ दिन र बुबाले ८५ दिन श्रमदान गर्नुभएको थियो । उक्त बाटो बनाउन तपाईंको घरबाट जम्मा कति दिन श्रमदान भएको थियो ।

एकको स्थानमा ७ र ५ जोड्दा १२ हुन्छ ।

दशको स्थानमा १ दश लैजाने ।

दशको स्थानमा, ३, ८ र एकको स्थानबाट हातलागी ल्याएको १ भयो । अब $१+३+८ = १२$ भयो ।

दशको स्थानबाट १० दश अर्थात् १ सयलाई सयको स्थानमा लैजानु पर्दछ ।

तसर्थ, जम्मा १२२ भयो ।

स्थानमान तालिकामा राखी जोड गरौं :

एकको स्थान				दशको स्थान			
सय	दश	एक		सय	दश	एक	
					१		
	३	७			३	७	
+	८	५		+	८	५	
						२	
					१	२	२

स्थानमानअनुसार
प्रत्येक सङ्ख्या
लेख्ने

(क) एकको स्थानमा
रहेका सङ्ख्या
जोड्ने
(७+५ = १२)

(ख) दशको स्थानमा
१ दश लैजाने र
माथि देखाए जस्तै
गरी दशको स्थानमा
“१” र एकको
स्थानमा २ लेख्ने

दशको स्थानमा ३, ८ र
हातलागीको १ रहेको छ ।

(ग) अब १, ३ र ८
जोडौं ।

$१+३+८ = १२$
भयो ।

(घ) सयको स्थानमा १०
दश लैजाने र माथि
देखाए जस्तै गरी
सयको स्थानमा “१”
र दशको स्थानमा
“२” लेख्ने

हिसाब गर्नुहोस् :

		४	२
+		६	४

		६	४
+		५	२

		७	५
+		३	२

+ हिसाब गर्नुहोस् :

	सय	दश	एक
		७	२
+		५	४

	सय	दश	एक
		४	३
+		८	३

	सय	दश	एक
		६	८
+		९	१

	सय	दश	एक
		७	०
+		७	५

	सय	दश	एक
		७	४
+		५	८

	सय	दश	एक
		८	७
+		८	६

	सय	दश	एक
		४	९
+		७	७

	सय	दश	एक
		६	९
+		५	९

+ ६४ र ३८ लाई ठाडो रूपमा राखी जोड गर्नुहोस् :

	सय	दश	एक
		६	४
+		३	८

	सय	दश	एक
		१	४
+		६	८
			२

	सय	दश	एक
		१	४
+		६	८
	१	०	२

दशको स्थानमा ६, ३ र एकको स्थानबाट हातलागी ल्याएको १ रहेको छ । त्यसैले $१+६+३ = १०$ दश भयो । १० दश वा १ सयलाई सयको स्थानमा लैजादा १ सय लेख्नुपर्दछ । दशको स्थानमा “०” रह्यो ।

+ हिसाब गर्नुहोस् :

	सय	दश	एक
		१	८
+		८	५

	सय	दश	एक
		५	९
+		४	७

	सय	दश	एक
		३	७
+		६	८

	सय	दश	एक
		२	९
+		७	९

९६ र ५ लाई स्थानमान तालिकामा राखी जोड गर्नुहोस् :

	सय	दश	एक
		९	६
+			५

	सय	दश	एक
		९	६
+			५
			१

	सय	दश	एक
		९	६
+			५
	१	०	१

	दश	एक
	१०	६
+		५
	१०	१

दशको स्थानमा ९ र एकको स्थानबाट हातलागी ल्याएको १ रहेको छ ।

त्यसैले $१+९ = १०$

दशको स्थानमा “०” लेख्न नबिसौँ !

सय	दश	एक
१०	०	१

स्थानमान तालिकामा राखी हिसाब गर्नुहोस् :

	सय	दश	एक
		९	९
+			५

	सय	दश	एक
			७
+		९	७

	सय	दश	एक
		९	३
+			८

	सय	दश	एक
			९
+		९	८

ठाडोमा राखी हिसाब गर्नुहोस् :

(क) $४५ + २९$

+			

(ख) $८१ + ९२$

+			

(ग) $७९ + ६३$

+			

तीन अङ्कसम्मका सङ्ख्याको जोड

वातावरण दिवसको दिन गत वर्ष हरियाली पार्कमा ४२५ बिरुवा रोपियो ।
उक्त पार्कमा यस वर्ष सोही दिवसको दिन ६८ बिरुवाहरू रोपियो ।
अब, हरियाली पार्कमा जम्मा कति बिरुवाहरू भए ?

हामीले $२५ + ६८$ को मान निकाल्ने जस्तो हिसाब
अगिल्लो पाठमा गरिसकेका छौं ।

सय दश एक				➡	सय दश एक				➡	सय दश एक				➡	सय दश एक			
	४	२	५			१	२	५			१	२	५			१	२	५
+		६	८		+		६	८		+		६	८		+		६	८
								३				९	३			४	९	३

हिसाब गर्नुहोस् :

सय दश एक			
+	३	२	८
		२	१

सय दश एक			
+	५	२	४
		३	७

सय दश एक			
+			९
	६	१	५

सय दश एक			
+		३	४
	७	५	६

मनिसासँग रु. ३०० थियो । साथीले उनीलाई
रु. २०० दिए भने मनिसासँग जम्मा कति
रुपियाँ भयो ?

गणितीय वाक्य $३०० + २०० = ५००$

तसर्थ मनिसासँग रु. ५०० भयो ।

हिसाब गर्नुहोस् :

$$३०० + ३०० = \boxed{}$$

$$४०० + १०० = \boxed{}$$

$$२०० + २०० = \boxed{}$$

$$५०० + ३०० = \boxed{}$$

जनता माध्यमिक विद्यालयमा कक्षा एकदेखि पाँचसम्म १४२ जना विद्यार्थी अध्ययन गर्दछन् । त्यस्तै कक्षा छदेखि दशसम्म २३७ जना विद्यार्थी अध्ययन गर्दछन् । उक्त विद्यालयमा कक्षा एकदेखि दशसम्म जम्मा कति जना विद्यार्थी अध्ययन गर्दछन् ?

सय	दश	एक
+		
(ग)	(ख)	(क)

सम्भिराखौं

जोड गर्दा, क्रमशः

(क) एकको स्थान

(ख) दशको स्थान

(ग) सयको स्थानमा

जोड गर्नुपर्छ ।

	सय	दश	एक
	१	४	२
+	२	३	७
	३	७	९

(ग) सयको स्थानमा, (ख) दशको स्थानमा, (क) एकको स्थानमा,
 $१+२ = ३$ $४+३ = ७$ $२+७ = ९$

हिसाब गर्नुहोस् :

	३	२	४
+	२	६	३

	५	१	४
+	२	१	५

	२	३	१
+	२	०	५

	७	२	०
+	१	३	१

१३७ र २१५ लाई स्थानमान तालिकामा राखी जोड्नुहोस् :

सयको स्थानमा पनि
जोड्नुपर्ला !

हो सयको स्थानमा
 $१+२ = ३$ सय लेख्ने

सय	दश	एक	
१	३	७	
+	२	१	५

सय	दश	एक	
१	३	७	
+	२	१	५
			२

सय	दश	एक	
१	३	७	
+	२	१	५
		५	२

सय	दश	एक	
१	३	७	
+	२	१	५
	३	५	२

४९१ र ३२५ लाई स्थानमान तालिकामा राखी जोड्नुहोस् :

एकको स्थानमा
 $१+५ = ६$ एक
दशको स्थानमा
 $९+२ = ११$ दश

दशको स्थानबाट १० दश बराबर १००
लाई सयको स्थानमा ल्याउने, जुन तल
स्थानमान तालिकामा देखाइएको छ ।

सय	दश	एक	
४	९	१	
+	३	२	५

सय	दश	एक	
४	९	१	
+	३	२	५
			६

सय	दश	एक	
१	४	९	१
+	३	२	५
		१	६

सय	दश	एक	
१	४	९	१
+	३	२	५
	५	१	६

हिसाब गर्नुहोस् :

२	१	८	
+	५	२	४

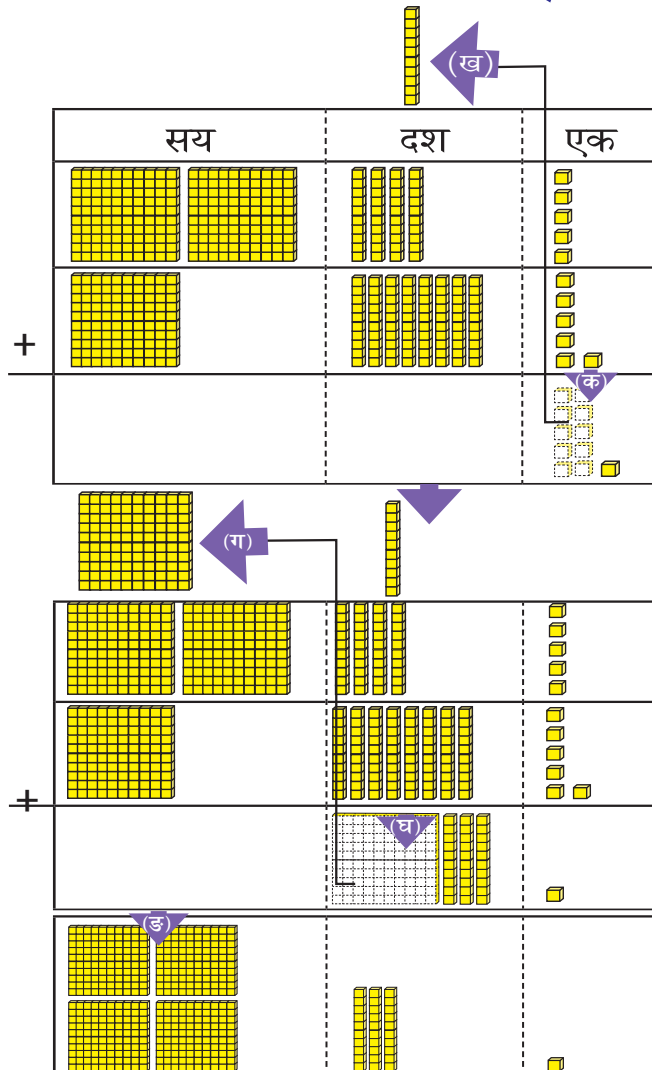
४	९	२	
+	१	८	३

४	५	२	
+		९	१

५	६	५	
+	३	८	१

“रक्तदान जीवन दान” नाराका साथ एउटा युवाक्लवले दुई दिने रक्तदान कार्यक्रम राखेको थियो । पहिलो दिन २४५ जनाले र दोस्रो दिन १८६ जनाले रक्तदान गरेछन् । दुवै दिनमा गरी जम्मा कति जनाले रक्तदान गरेछन् ?

(क) एकको स्थानमा,
 $५+६ = ११$

(ख) एकको स्थानबाट
दशको स्थानमा १
दश लैजाने

	सय	दश	एक
	२	४	५
+	१	८	६

	सय	दश	एक
	२	४	५
+	१	८	६
			१

(ग) दशको स्थानमा ४,
८ र एकको स्थानबाट
हातलागी ल्याएको १
रहेको छ । त्यसैले
 $१+४+८ = १३$

(घ) दशको स्थानबाट
१० दश सयको स्थानमा
लैजाने

	सय	दश	एक
	२	४	५
+	१	८	६
		३	१

	सय	दश	एक
	१	१	५
+	१	८	६
	४	३	१

(ङ) अब सयको स्थानमा २, १ र दशको स्थानबाट हातलागी ल्याएको १ रहेको छ । त्यसैले $१+२+१ = ४$ सय हुन्छ ।

हिसाब गर्नुहोस् :

	४	८	८
+	१	२	३

	२	७	३
+	२	५	९

	२	८	७
+	३	६	७

	४	६	५
+	२	९	५

जोड गर्दा, सम्भिराखौं !

- क्रमशः एकको स्थान → दशको स्थान → सयको स्थान
- प्रत्येक स्थानमा यदि योगफल १० वा सोभन्दा बढी आएमा, माथिल्लो स्थानमा १ हातलागी लैजाने

७८७ र ३६ लाई स्थानमान तालिकामा राखी जोड्नुहोस् :

सय	दश	एक
	७	८
+		३
		६

सय	दश	एक
	७	१
+		३
		३

सय	दश	एक
१	१	
७	८	७
+		३
	२	३

सय	दश	एक
१	१	
७	८	७
+		३
८	२	३

हिसाब गर्नुहोस् :

	३	६	८
+		९	५

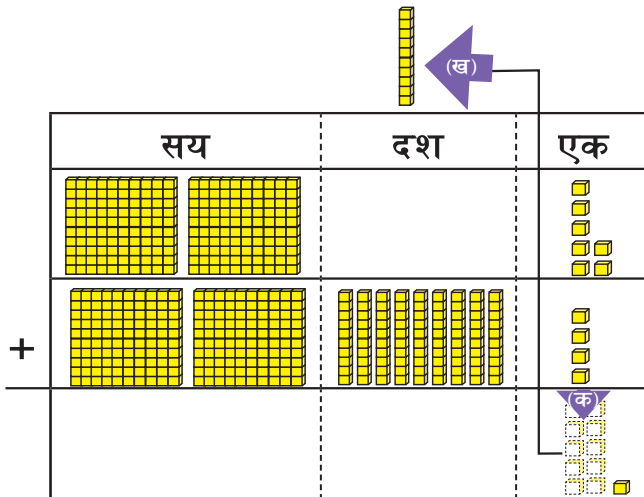
		७	६
+	२	३	६

	१	४	३
+		८	७

		५	९
+	६	८	८

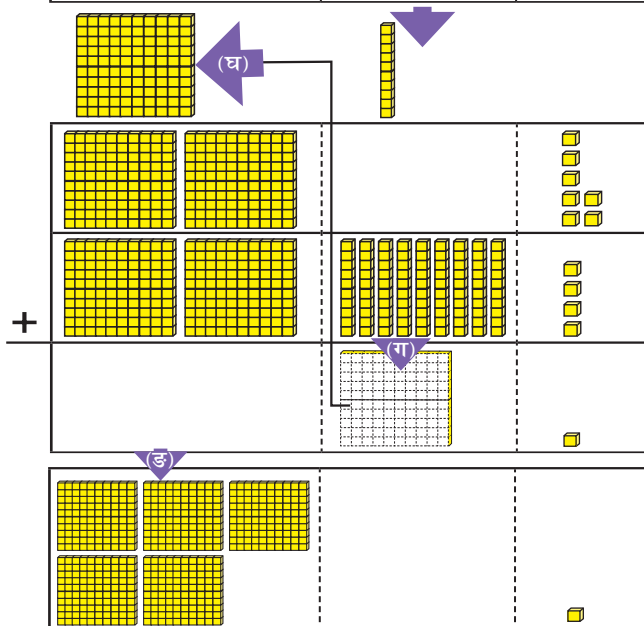

२०७ र २९४ लाई जोड्नुहोस् :

दशको स्थानमा ० र ९ रहेको छ । तसर्थ दशको स्थानबाट सयको स्थानमा हातलागी आउँदैन होला ?

	सय	दश	एक
	२	०	७
+	२	९	४

(क) सुरुमा एकको स्थानबाट जोड गरेर हेरौं !
 $७+४ = ११$
 हातलागी आवश्यक भयो ।

	सय	दश	एक
		१	
	२	०	७
+	२	९	४
			१

(ख) दशको स्थानमा ०, ९ र एकको स्थानबाट हातलागी ल्याएको १ रहेको छ ।

त्यसैले,

(ग) $१+०+९ = १०$
 दश भयो । दशको स्थानबाट सयको स्थानमा हातलागी आवश्यक भयो ।

	सय	दश	एक
	१	१	
	२	०	७
+	२	९	४
		०	१

	सय	दश	एक
	१	१	
	२	०	७
+	२	९	४
	५	०	१

(घ) सयको स्थानमा २, २ र दशको स्थानबाट हातलागी ल्याएको १ रहेको छ ।

(ङ) त्यसैले $१+२+२ = ५$

हिसाब गर्नुहोस् :

	२	५	९
+	३	४	६

	१	८	४
+	१	१	८

	३	२	५
+	५	७	५

	१	९	२
+	३	०	८

	७	३	५
+		६	७

			६
+	४	९	७

		९	२
+	३	०	९

	३	९	४
+			८

	२	५	९
+	३	४	६

	१	८	४
+	१	१	८

	३	२	५
+	५	७	५

	१	९	२
+	३	०	८

जोडको प्रक्रिया नभुल्नुहोस् र नछोड्नुहोस् ।

एकको स्थानदेखि सयको स्थानसम्म प्रत्येक स्थानमा जोड गर्नुहोस् ।

कुनै स्थानमा जोड १० भए अगिल्लो स्थानमा हातलागी १ लग्नुहोस् ।

हिसाब गर्नुहोस् :

	१	३	३
	१	४	३
+	१	०	३
	३	७	९

	४	७	६
	३	५	०
+		५	५

	५	३	८
	२	८	४
+	१	४	३

	३	७	६
	२	९	७
+	३	१	२

	५	३	८
	१	३	६
+		३	४

	१	४	३
	२	५	५
+	३	४	५

	२	७	८
	३	४	०
+	३	१	५

	३	१	०
	१	८	५
+	२	४	५

	५	२	०
	२	७	५
+	१	३	७

हिसाब गर्नुहोस् :

$$\begin{array}{r} १. \quad २६ \\ + १५ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} २. \quad ३४५ \\ + १०४ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ३. \quad ४२५ \\ + २६० \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ४. \quad ४६८ \\ + १२ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ५. \quad ६५९ \\ + २४१ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ६. \quad ३५५ \\ + ४७८ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ७. \quad १२३ \\ २४५ \\ + ४८ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ८. \quad ५४० \\ २८५ \\ + २७ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ९. \quad ८९ \\ १२३ \\ + २४५ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} १०. \quad ६२४ \\ २७८ \\ + ९ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ११. \quad ४०७ \\ २८२ \\ + १५५ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} १२. \quad ५५५ \\ ३४४ \\ + ३८ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} १३. \quad १४६ \\ २७९ \\ + १३८ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} १४. \quad २५४ \\ ३१९ \\ + ८७ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} १५. \quad ४७८ \\ ६३ \\ + ३०९ \\ \hline \end{array}$$

+ हिसाब गर्नुहोस् :

१. जनता आधारभूत विद्यालयको कक्षा १ मा ४६ जना र कक्षा २ मा ३३ जना विद्यार्थी छन् । उक्त विद्यालयको कक्षा १ र २ मा गरी जम्मा कति विद्यार्थी छन् ?

२. एउटा बगैँचामा १३९ ओटा बिरुवाहरू थिए । उक्त बगैँचामा ८७ ओटा नयाँ बिरुवाहरू थपिए भने जम्मा कतिओटा बिरुवाहरू भए ?

३. एउटा पुस्तकालयमा ६५८ ओटा पुस्तकहरू थिए । उक्त पुस्तकालयमा १८९ ओटा नयाँ पुस्तकहरू किनेर थपियो भने जम्मा कति पुस्तकहरू भए ?

जोडको खेल

आवश्यक सामग्री : डाइस - १

खेलाडी सङ्ख्या : २ वा दुई भन्दा बढीको समूह

खेल्ने तरिका :

- ☞ दिइएको जस्तै तालिका बनाउनुहोस् ।
- ☞ एउटा समूहले छ चोटी डाइस फाल्नुहोस् । हरेक पटक डाइस फाल्दा आएको अङ्कलाई माथि दिइएको सीधारेखा भन्दा माथिको खाली कोठामा भर्नुहोस् ।
- ☞ एकचोटी भरिसकेपछिको कोठामा मेट्न र फेरि भर्न पाइँदैन ।
- ☞ कोठाहरू भर्दा ती अङ्कहरूको योगफल सबैभन्दा बढी हुने गरी भर्नुहोस् ।
- ☞ समूहमा मिलेर यसका लागि रणनीति तयार गर्नुहोस् ।
- ☞ रणनीति तयार भएपछि पाँचपल्ट यो खेल खेल्नुहोस् ।
- ☞ सबै समूहले खेल सकिसकदा जुन समूहको योगफल बढी हुन्छन् त्यही समूहलाई विजयी घोषणा गर्नुहोस् ।

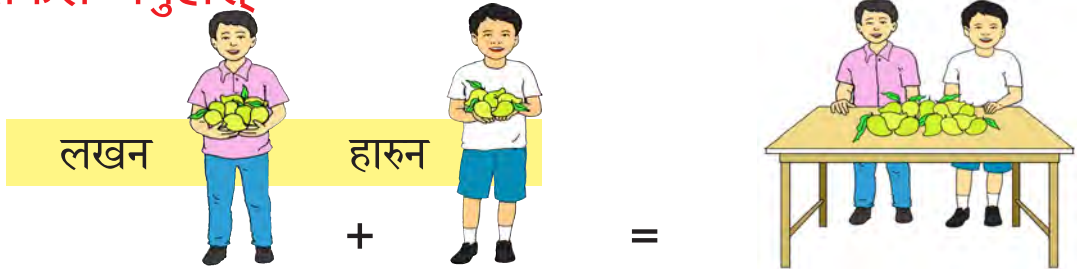
जोड र घटाउबिचको सम्बन्ध

गणितका आधारभूत क्रिया- १

9

छलफल गर्नुहोस् :

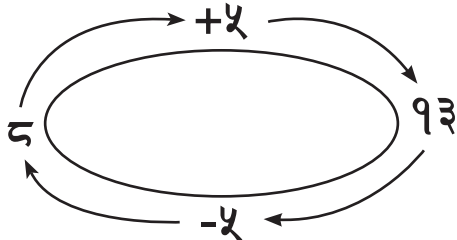
लखन र हारुन आँप टिप्न बगैँचामा गए । लखनले ८ ओटा आँप टिपे । हारुनले ५ ओटा आँप टिपे । उनीहरूले जम्मा कतिओटा आँप टिपे ?

गणितीय वाक्यमा लेख्दा,

$$\boxed{८} + \boxed{५} = \boxed{१३}, \text{ १३ ओटा आँप}$$

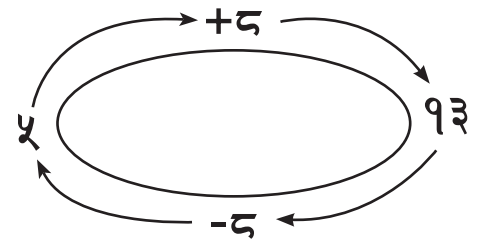
उनीहरूले सबै आँपहरू एउटै भोलामा राखी घरतिर लागे । हारुनको घर नजिकै थियो । उनले आफूले टिपेका पाँचओटा आँप लिए । अब लखनको भोलामा कति आँप बाँकी भए ?

$$\boxed{१३} - \boxed{५} = \boxed{८}$$

$$८ + ५ = १३$$

$$१३ - ५ = ८$$

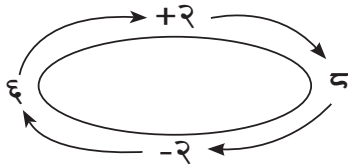

$$५ + ८ = \boxed{}$$

$$१३ - ८ = \boxed{}$$

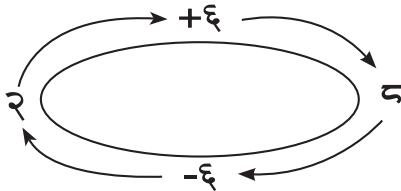

हिसाब गर्नुहोस् :

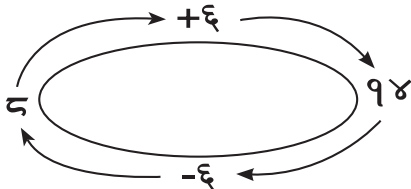
$$६ + २ = \boxed{}$$

$$८ - २ = \boxed{}$$

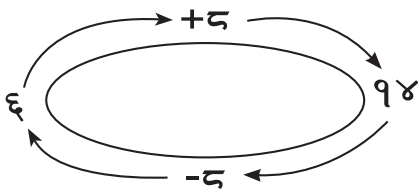
$$२ + ६ = \boxed{}$$

$$८ - ६ = \boxed{}$$

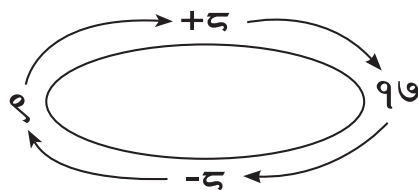
$$८ + ६ = १४$$

$$१४ - ६ = ८$$

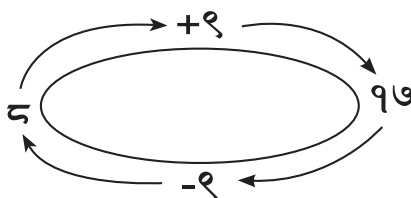
$$६ + ८ = \boxed{}$$

$$१४ - ८ = \boxed{}$$

$$९ + ८ = \boxed{}$$

$$१७ - ८ = \boxed{}$$

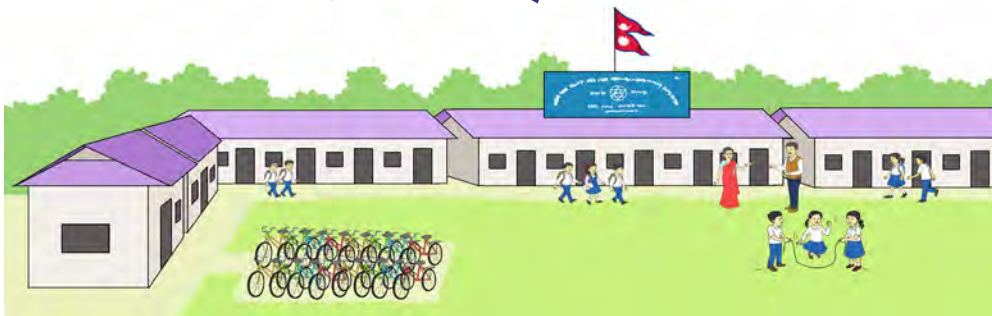

$$८ + ९ = \boxed{}$$

$$१७ - ९ = \boxed{}$$

सप्तरीको एउटा विद्यालयमा ३४ ओटा साइकल छन् । तीमध्ये १२ ओटा साइकल शिक्षकका र बाँकी साइकल विद्यार्थीका हुन् भने विद्यार्थीका कति साइकल रहेछन् ?

गणितीय वाक्यमा लेख्दा : $३४ - १२ = २२$

विद्यार्थीका २२ साइकल रहेछन् ।

	दश	एक
	३	४
-	१	२
	२	२

— हिसाब गर्नुहोस् :

	दश	एक
	३	१
-		१

	दश	एक
	४	३
-	१	२

	दश	एक
	५	९
-	१	४

	दश	एक
	६	८
-	३	५

	दश	एक
	७	८
-	५	६

	दश	एक
	८	८
-	३	५

	दश	एक
	९	३
-	६	३

	दश	एक
	८	६
-	३	३

हरिसँग जम्मा ४५ पृष्ठको एउटा किताब छ । उसले उक्त किताबको २८ पृष्ठ अध्ययन गर्‍यो । अब, कति पृष्ठ अध्ययन गर्न बाँकी छ ?

४५ पृष्ठ

एकको स्थानमा ५ बाट ८ घटाउनुपर्ने छ तर सकिँदैन ।

(क) त्यस्तो अवस्थामा, दशको स्थानबाट १ दशलाई एकको स्थानमा लैजाँदा १० एक हुन्छ । अब १० एक र ५ एक गरी १५ एक हुन्छ ।

(ख) अब हामी १५ बाट ८ घटाउन सक्दछौं ।

(ग) त्यसपछि दशको स्थानमा बाँकी रहेको ३ दशबाट २ दश घटाउनुपर्छ ।

यसरी माथि उल्लेख गरेअनुसार एक स्थानबाट अर्को स्थानमा सङ्ख्या लैजानुलाई पुनर्समूहीकरण गर्ने भनिन्छ ।

अब, १७ पृष्ठ अध्ययन गर्न बाँकी रह्यो

स्थानमान तालिकामा राखी कसरी हिसाब गरिन्छ, विचार गर्नुहोस् :

(क) सापटी लिने

(ख) एकको स्थान

(ग) दशको स्थान

	दश	एक
	४	५
-	२	८

	दश	एक
	३	१५
	४	५
-	२	८

	दश	एक
	३	१५
	४	५
-	२	८
		७

	दश	एक
	३	१५
	४	५
-	२	८
	१	७

स्थानमानअनुसार
सङ्ख्याहरू
लेख्नुहोस् :

एकको स्थानमा रहेको ५ बाट ८ घटाउन सकिँदैन । त्यसैले

(क) दशको स्थानमा रहेको ४ बाट एउटा दश सापटी लिने ।

दशको स्थानमा रहेको ४ को माथि ३ लेख्ने र एकको
स्थानमा रहेको ५ को माथि १५ लेख्ने

(ख) त्यसपछि एकको स्थानमा रहेको १५ बाट ८ घटाउने

(ग) दशको स्थानमा रहेको ३ बाट २ घटाउने

स्थानमान तालिका प्रयोग गरी घटाउ गर्नुहोस् :

	दश	एक
	६	३
-	१	५

	दश	एक
	६	३
-	१	५

	दश	एक
	६	३
-	१	५

	दश	एक
	८	२
-	३	४

Diagram illustrating the subtraction process using the exchange method:

- Initial state: 100 (1 ten, 0 ones) minus 94 (9 tens, 4 ones).
- Step 1: Exchange one ten for ten ones. Now we have 9 tens and 10 ones.
- Step 2: Subtract 4 ones from 10 ones. Result: 9 tens and 6 ones.
- Step 3: Subtract 9 tens from 9 tens. Result: 0 tens and 6 ones.
- Final result: 6.

एकको स्थानमा दशको
स्थानबाट एक दश सापटी
लिई १० बाट ४ घटाउने ।

-	8	0
2	6	

-	6	0
	8	9

1	3	0
---	---	---

	दश	एक		दश	एक
	३	४		२	१४
-	२	९	→	३	४
				-	२
					९

दशको स्थानमा, $२-२ = ०$
भयो तसर्थ उत्तर ०५ हुन्छ ।

०५ भन्नु र ५ भन्नु
एउटै हो । त्यसैले ५
मात्र लेखिन्छ ।

—	५ ३	१ ३
---	--------	--------

—	6	2
	2	4

1	5	2
---	---	---

स्थानमान तालिकामा राखी ३२ बाट ७ घटाउनुहोस् :

‘७’ सङ्ख्या रहेको स्थान हेर्नुहोस् : यो सङ्ख्या एकको स्थानमा छ ।

	दश	एक
	३	२
—		७

	दश	एक
	२	१२
—	३	२
		७

	दश	एक
	२	१२
—	३	२
		७
		५

	दश	एक
	२	१२
—	३	२
		७
	२	५

दशको स्थानमा २ बाँकी रहेको छ ।
२ बाट कुनै पनि सङ्ख्या घटाउनुपरेन,
तसर्थ २ नै बाँकी रह्यो ।

स्थानमान तालिका प्रयोग गरी हिसाब गर्नुहोस् :

४४ - ८

	दश	एक
	४	४
—		८

३१ - ३

	दश	एक

७० - ६

	दश	एक

स्थानमान तालिका प्रयोग गरी घटाउ गर्नुहोस् :

६५ - ३७

	दश	एक
	६	५
-	३	७

८० - २२

	दश	एक

५१ - ४७

	दश	एक

५३ - ४५

	दश	एक

५७ - ९

	दश	एक

६७ - ४२

	दश	एक

६९ - ३८

	दश	एक

८४ - ६८

	दश	एक

९२ - ५

	दश	एक

सीतासँग जम्मा रु. १२६ थियो । उनीले रु. ९२ को कापी र कलम किनिन् भने उनीसँग अब कति रुपियाँ बाँकी रह्यो ?

सय	दश	एक
—		

सय	दश	एक
—		

--	--	--

(क) एकको स्थानमा ६ एकबाट २ एक घटाउँदा ४ एक हुन्छ ।

तर दशको स्थानमा, २ दशबाट ९ दश घटाउन सकिँदैन ।

यस्तो अवस्थामा

(ख) हामीले सयको स्थानबाट १ सय सापटी लिनुपर्दछ । एक सयमा दशओटा दश हुन्छ ।

(ग) त्यसपछि हामीले दशको स्थानमा रहेको १२ दशबाट ९ दश घटाउनुपर्छ ।

सयको स्थानबाट दशको स्थानमा
१ सय सापटी लिँदा सयको स्थानमा कुनै
सङ्ख्या बाँकी रहेन ।

अब, सीतासँग रु. ३४
बाँकी रह्यो ।

स्थानमान तालिका प्रयोग गरी हिसाब गर्नुहोस् :

	सय	दश	एक
	१	२	६
-		९	२

(क) एकको स्थान

	सय	दश	एक
	१	२	६
-		९	२
			४

(ख) दशको स्थान

	सय	दश	एक
		१२	
-	१	२	६
		९	२
			४

स्थानमानअनुसार
सङ्ख्याहरू लेख्दा,

	सय	दश	एक
		१२	
-	१	२	६
		९	२
		३	४

(क) एकको स्थानमा रहेको ६ बाट २ घटाउने

(ख) दशको स्थानमा रहेको २ बाट ९ घटाउन
सकिँदैन । त्यसैले सयको स्थानमा रहेको १
सय वा १० दश सापटी लिने । सयको स्थानमा
रहेको १ लाई छड्के रेखाले काट्ने र दशको
स्थानमा रहेको २ को माथि १२ लेख्ने

(ग) त्यसपछि दशको स्थानमा रहेको १२ बाट ९
घटाउने

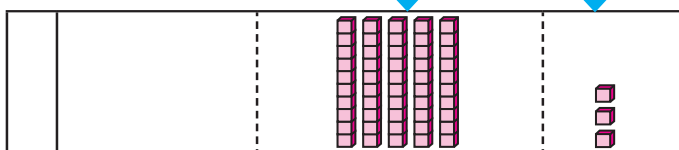
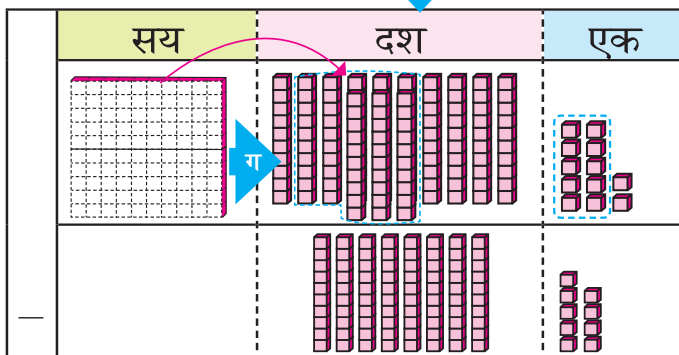
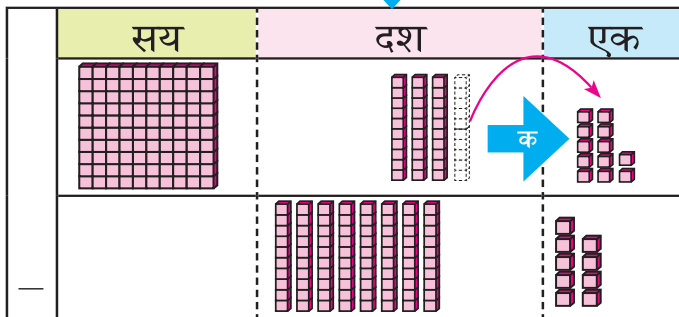
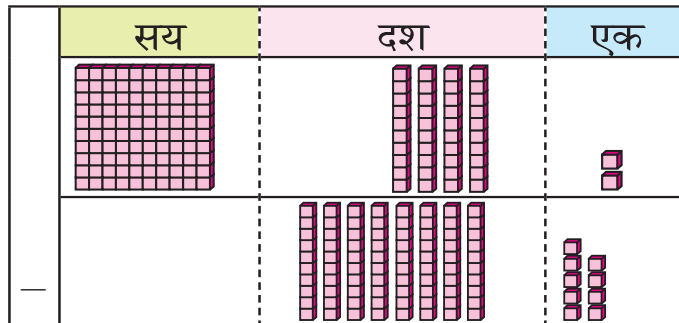

स्थानमान तालिका प्रयोग गरी हिसाब गर्नुहोस् :

<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>सय</th> <th>दश</th> <th>एक</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td>१</td> <td>२</td> <td>३</td> </tr> <tr> <td>—</td> <td></td> <td>८</td> <td>१</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		सय	दश	एक		१	२	३	—		८	१					<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>सय</th> <th>दश</th> <th>एक</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td>१</td> <td>१</td> <td>८</td> </tr> <tr> <td>—</td> <td></td> <td>४</td> <td>३</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		सय	दश	एक		१	१	८	—		४	३					<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>सय</th> <th>दश</th> <th>एक</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td>१</td> <td>८</td> <td>७</td> </tr> <tr> <td>—</td> <td></td> <td>९</td> <td>४</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		सय	दश	एक		१	८	७	—		९	४				
	सय	दश	एक																																															
	१	२	३																																															
—		८	१																																															
	सय	दश	एक																																															
	१	१	८																																															
—		४	३																																															
	सय	दश	एक																																															
	१	८	७																																															
—		९	४																																															
<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>सय</th> <th>दश</th> <th>एक</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td>१</td> <td>४</td> <td>६</td> </tr> <tr> <td>—</td> <td></td> <td>५</td> <td>२</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		सय	दश	एक		१	४	६	—		५	२					<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>सय</th> <th>दश</th> <th>एक</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td>१</td> <td>३</td> <td>९</td> </tr> <tr> <td>—</td> <td></td> <td>६</td> <td>३</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		सय	दश	एक		१	३	९	—		६	३					<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>सय</th> <th>दश</th> <th>एक</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td>१</td> <td>५</td> <td>२</td> </tr> <tr> <td>—</td> <td></td> <td>७</td> <td>०</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		सय	दश	एक		१	५	२	—		७	०				
	सय	दश	एक																																															
	१	४	६																																															
—		५	२																																															
	सय	दश	एक																																															
	१	३	९																																															
—		६	३																																															
	सय	दश	एक																																															
	१	५	२																																															
—		७	०																																															
<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>सय</th> <th>दश</th> <th>एक</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td>१</td> <td>३</td> <td>४</td> </tr> <tr> <td>—</td> <td></td> <td>७</td> <td>२</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		सय	दश	एक		१	३	४	—		७	२					<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>सय</th> <th>दश</th> <th>एक</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td>१</td> <td>६</td> <td>७</td> </tr> <tr> <td>—</td> <td></td> <td>९</td> <td>५</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		सय	दश	एक		१	६	७	—		९	५					<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>सय</th> <th>दश</th> <th>एक</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td>१</td> <td>५</td> <td>९</td> </tr> <tr> <td>—</td> <td></td> <td>६</td> <td>७</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		सय	दश	एक		१	५	९	—		६	७				
	सय	दश	एक																																															
	१	३	४																																															
—		७	२																																															
	सय	दश	एक																																															
	१	६	७																																															
—		९	५																																															
	सय	दश	एक																																															
	१	५	९																																															
—		६	७																																															
<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>सय</th> <th>दश</th> <th>एक</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td>१</td> <td>२</td> <td>७</td> </tr> <tr> <td>—</td> <td></td> <td>४</td> <td>५</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		सय	दश	एक		१	२	७	—		४	५					<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>सय</th> <th>दश</th> <th>एक</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td>१</td> <td>३</td> <td>९</td> </tr> <tr> <td>—</td> <td></td> <td>९</td> <td>१</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		सय	दश	एक		१	३	९	—		९	१					<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>सय</th> <th>दश</th> <th>एक</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td>१</td> <td>८</td> <td>७</td> </tr> <tr> <td>—</td> <td></td> <td>९</td> <td>६</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		सय	दश	एक		१	८	७	—		९	६				
	सय	दश	एक																																															
	१	२	७																																															
—		४	५																																															
	सय	दश	एक																																															
	१	३	९																																															
—		९	१																																															
	सय	दश	एक																																															
	१	८	७																																															
—		९	६																																															

१४२ बाट ८९ घटाउँदा कति बाँकी हुन्छ ?

एकको स्थानमा रहेको २ बाट ९ घटाउन सकिँदैन । त्यसैले दशको स्थानबाट १ दश सापटी लिने । अब १० एक र २ एक गरी १२ एक हुन्छ ।

त्यसपछि १२ बाट ९ घटाउने

दशको स्थानमा बाँकी रहेको ३ बाट ८ पनि घटाउन सकिँदैन । त्यसैले सयको स्थानबाट १ सय अर्थात् १० दश सापटी लिने । अब, १० दश र ३ दश गरी १३ दश हुन्छ ।

यसपछि १३ दशबाट ८ दश घटाउने

५३ भयो !

स्थानमान तालिकामा राखी कसरी घटाउ गर्ने, विचार गर्नुहोस् :

(क) एक स्थानको हिसाब गर्दा,

	सय	दश	एक
	१	४	२
-		८	९

	सय	दश	एक
		३	१२
	१	४	२
-		८	९

	सय	दश	एक
		३	१२
	१	४	२
-		८	९
			३

स्थानमानअनुसार
सङ्ख्याहरू लेख्नुहोस् :

एकको स्थानमा रहेको २ बाट ९ घटाउन सकिँदैन ।
त्यसैले, एकको स्थानमा दशको स्थानबाट १ दश
अथवा १० एक सापटी लिने त्यसपछि एकको स्थानमा
बन्ने १२ बाट ९ घटाउने

(ख) दश स्थानको हिसाब गर्दा,

	सय	दश	एक
		१३	
		३	१२
	१	४	२
-		८	९
			३

	सय	दश	एक
		१३	
		३	१२
	१	४	२
-		८	९
		५	३

दशको स्थानमा बाँकी रहेको ३
दशबाट ८ दश घटाउन सकिँदैन ।
त्यसैले दशको स्थानमा सयको
स्थानबाट एकसय वा १० दश
सापटी लिने
त्यसपछि दशको स्थानमा बन्ने
१३ दशबाट ८ दश घटाउने र
उत्तर लेख्ने

— हिसाब गर्नुहोस् :

—	१	३	१
		७	९

—	१	२	५
		३	८

—	१	४	२
		९	७

—	१	७	६
		८	८

१०५ बाट ८ घटाउनुहोस् :

सय	दश	एक
—	१	०
		५
		८

सय	दश	एक
—	१	१०
		५
		८

सय	दश	एक
—	१	९
		१५
		८

सय	दश	एक
—	१	९
		१५
		८

सय	दश	एक
—	१	९
		१५
		८

सय	दश	एक
—	१	९
		१५
		८

अन्तिममा ९ दश बाँकी रहेको छ । त्यसैले यसलाई दशको स्थानमा लेख्ने

— हिसाब गर्नुहोस् :

—	१	०	३
			५

—	१	०	७
			८

—	१	०	६
			९

१०३ बाट ४६ घटाउँदा कति हुन्छ ?

सय	दश	एक

एकको स्थानमा रहेको ३ बाट ६ घटाउन सकिँदैन । त्यसैले, दशको स्थानबाट १ दश सापटी लिने

ओहो !
दशको स्थानमा शून्य भएकाले सापटी लिन सकिँदैन ।

यस्तो अवस्थामा,
(क) हामीले दशको स्थानमा सयको स्थानबाट १ वा १० (दश) सापटी लिने
(ख) यसरी दशको स्थानमा हुन आउने सङ्ख्याबाट एकको स्थानमा एउटा दश सापटी लिने

सय	दश	एक

सय	दश	एक

सय	दश	एक

त्यसपछि,
(ग) एकको स्थानमा रहेको १३ बाट ६ घटाउने
(घ) यसैगरी दशको स्थानमा रहेको ९ बाट ४ घटाउने

अब ५७ भयो

स्थानमान तालिकामा राखी घटाउनुहोस् :

१. एकको स्थानको हिसाब गर्दा,

	सय	दश	एक
	१	०	३
-		४	६

	सय	दश	एक
		१०	
	१	०	३
-		४	६

	सय	दश	एक
		९	
	१	१०	१३
-		०	३
		४	६

स्थानमानअनुसार
सङ्ख्याहरू
लेख्नुहोस् :

एकको स्थानमा रहेको ३ बाट ६ घटाउन सकिँदैन
र दशको स्थानमा सापटी लिने सङ्ख्या छैन । तसर्थ

(क) सयको स्थानबाट दशको स्थानमा एउटा दश सापटी
लिने

(ख) त्यसपछि दशको स्थानबाट एकको स्थानमा एउटा
दश सापटी लिने

२. दशको स्थानमा हिसाब गर्दा,

	सय	दश	एक
		९	
		१०	१३
	१	०	३
-		४	६

	सय	दश	एक
		९	
		१०	१३
	१	०	३
-		४	६
		५	७

(ग) एकको स्थानमा
रहेको १३ बाट ६
घटाउने

(घ) त्यसपछि दशको
स्थानमा रहेको ९
बाट ४ घटाउने र
उत्तर लेख्ने

हिसाब गर्नुहोस् :

	१	०	४
-		४	५

	१	०	७
-		२	९

	१	०	५
-		८	७

	१	०	६
-		५	८

	१	०	८
-		१	९

	१	०	४
-		४	५

	१	०	४
-		९	८

	१	०	८
-		९	९

	१	०	१
-		९	३

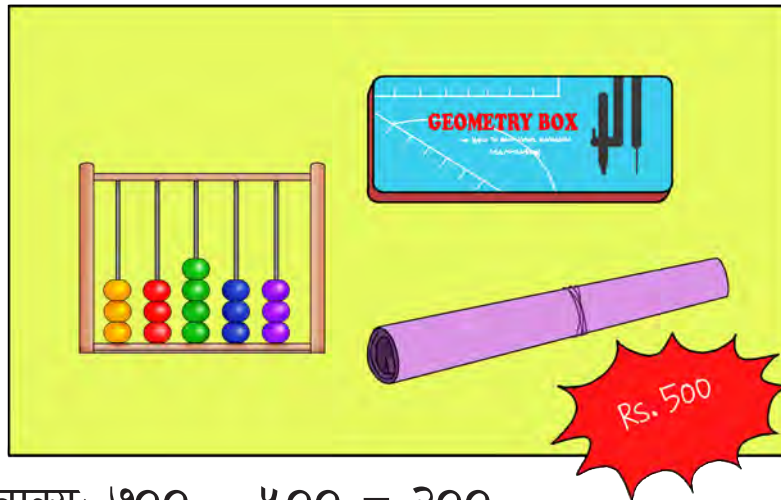
	१	०	६
-		३	७

	१	०	३
-		५	४

	१	०	७
-		५	८

हिमासँग रु. ७०० छ । उनले रु. ५०० मा गणित विषयका सामग्री किनिन् भने अब उनीसँग कति रुपियाँ बाँकी रह्यो ?

गणितीय वाक्य: $७०० - ५०० = २००$
बाँकी रु. २००

— हिसाब गर्नुहोस् :

$$५०० - ३०० = \boxed{}$$

$$५०० - १०० = \boxed{}$$

$$९०० - २०० = \boxed{}$$

$$८०० - ६०० = \boxed{}$$

$$९०० - ३०० = \boxed{}$$

$$९०० - ४०० = \boxed{}$$

$$८०० - ५०० = \boxed{}$$

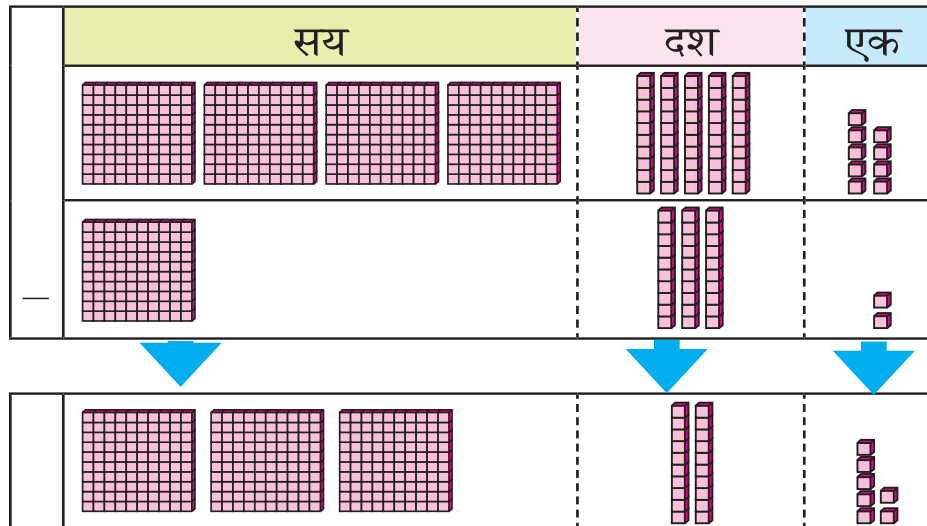
$$४०० - २०० = \boxed{}$$

$$७०० - १०० = \boxed{}$$

$$७०० - ५०० = \boxed{}$$

ट्राफिक प्रहरीले ४५९ सवारी चालकसँग चालक अनुमतिपत्र भए नभएको जाँच गरेछन् । जसमध्ये १३२ जनाले सवारीचालक अनुमतिपत्र बिना सवारी चलाएका रहेछन् । जाँच गरेका मध्ये कति जनासँग सवारी चालक अनुमतिपत्र रहेछ ?

	सय	दश	एक
	४	५	९
-	१	३	२
	३	२	७

सयको स्थानमा,
 $४ - १ = ३$

दशको स्थानमा,
 $५ - ३ = २$

एकको स्थानमा,
 $९ - २ = ७$

घटाउनुहोस् :

	६	७	८
-	२	१	५

	५	७	४
-	४	५	३

	९	८	१
-	१	२	०

स्थानमान तालिकामा राखी ३५३ बाट ११८ घटाउनुहोस् :

एकको स्थानमा ३ बाट ८ घटाउन सकिँदैन ।

त्यसैले दशको स्थानबाट १ दश सापटी लिने

सय	दश	एक
३	५	३
- १	१	८

सय	दश	एक
	४	१३
३	५	३
- १	१	८
		५

सय	दश	एक
	४	१३
३	५	३
- १	१	८
	३	५

सय	दश	एक
	४	१३
३	५	३
- १	१	८
	२	३

स्थानमान तालिकामा राखी ७२६ बाट १९२ घटाउनुहोस् :

एकको स्थानमा ६ बाट २ घटाउन सकिन्छ ।

तर दशको स्थानमा २ बाट ९ घटाउन सकिँदैन ।

हामी सयको स्थानबाट १ सय अथवा १० दश सापटी लिन सक्छौं ।

सय	दश	एक
७	२	६
- १	९	२

सय	दश	एक
७	२	६
- १	९	२
		४

सय	दश	एक
६	१२	
७	२	६
- १	९	२
	३	४

सय	दश	एक
६	१२	
७	२	६
- १	९	२
	५	३

हिसाब गर्नुहोस् :

	७	८	२
-	३	४	१

	८	३	२
-	१	२	१

	९	८	७
-	३	२	५

	६	८	१
-	२	४	९

	५	३	४
-	१	८	३

	९	४	५
-	६	१	६

	८	१	९
-	६	८	९

	४	३	२
-		९	१

	५	४	६
-	१	३	७

	६	५	७
-	५	९	२

	२	४	६
-		५	६

	३	४	८
-	१	२	४

४३७ बाट १५९ घटाउँदा कति हुन्छ ?

सय	दश	एक

सय	दश	एक
४	३	७
-	१	५

एको स्थानमा ७ बाट ९ घटाउन सकिँदैन । त्यसकारण (क) एको स्थानमा दशको स्थानबाट १ दश अथवा १० एक सापटी लिने । ७ एक र १० एक गरी १७ एक भयो । (ख) त्यसपछि १७ बाट ९ घटाउने

सय	दश	एक

सय	दश	एक
	२	१७
४	३	७
-	१	५
		९
		८

दशको स्थानमा बाँकी रहेको २ बाट ५ घटाउन सकिँदैन । त्यसकारण (ग) दशको स्थानमा सयको स्थानबाट १ सय अथवा १० दश सापटी लिने (घ) त्यसपछि १२ दश बाट ५ दश घटाउने

सय	दश	एक

(ग)

(ड)

(घ)

(ख)

सय	दश	एक
	१२	
३	२	१७
४	३	७
—	१	५
	७	८

(ड) त्यसपछि सयको स्थानमा
३ बाट १ घटाउने

सय	दश	एक
	१२	
३	२	१७
४	३	७
—	१	५
२	७	८

हिसाब गर्नुहोस् :

६	३	२
—	२	५

७	७	१
—	५	९

५	२	३
—	१	४

स्थानमान तालिकामा राखी ३५१ बाट ५३ घटाउनुहोस् :

दशको स्थानमा घटाउन
सकिन्छ किनकि
 $५-५ = ०$ हुन्छ ।

तर हामीले एक्को स्थानमा
घटाउ गर्दा १ दश अथवा
१० एक सापटी लिनुपर्छ ।

सय	दश	एक		सय	दश	एक		सय	दश	एक		सय	दश	एक
					४	११								
३	५	१	→	३	५	१	→	३	५	१	→	२	१४	११
-		५		-		३		-		५		-		५
						८				९			२	९

— हिसाब गर्नुहोस् :

<table><tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td>२</td><td>१</td><td>४</td></tr><tr><td>-</td><td></td><td>१</td><td>९</td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>						२	१	४	-		१	९					<table><tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td>५</td><td>६</td><td>५</td></tr><tr><td>-</td><td>१</td><td>६</td><td>६</td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>						५	६	५	-	१	६	६					<table><tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td>४</td><td>९</td><td>२</td></tr><tr><td>-</td><td></td><td>९</td><td>८</td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>						४	९	२	-		९	८				
	२	१	४																																															
-		१	९																																															
	५	६	५																																															
-	१	६	६																																															
	४	९	२																																															
-		९	८																																															
<table><tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td>६</td><td>१</td><td>७</td></tr><tr><td>-</td><td>१</td><td>१</td><td>८</td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>						६	१	७	-	१	१	८					<table><tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td>७</td><td>७</td><td>८</td></tr><tr><td>-</td><td>१</td><td>६</td><td>९</td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>						७	७	८	-	१	६	९					<table><tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td>९</td><td>८</td><td>३</td></tr><tr><td>-</td><td>१</td><td>९</td><td>६</td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>						९	८	३	-	१	९	६				
	६	१	७																																															
-	१	१	८																																															
	७	७	८																																															
-	१	६	९																																															
	९	८	३																																															
-	१	९	६																																															

स्थानमान तालिकामा राखी ३०५ बाट ११७ घटाउनुहोस् :

सय	दश	एक

सय	दश	एक
३	०	५
- १	१	७

एकको स्थानमा ५ बाट ७ घटाउन सकिँदैन । त्यसैले दशको स्थानबाट १ दश अथवा १० एक सापटी लिनुपर्छ तर दशको स्थानमा सापटी लिने सङ्ख्या छैन ।

सय	दश	एक

(क)

सय	दश	एक
२	१०	
३	०	५
- १	१	७

(ख)

सय	दश	एक
२	९	
३	०	५
- १	१	७

त्यसकारण,

(क) सुरुमा दशको स्थानमा सयको स्थानबाट १ सय वा १० दश सापटी लिने

(ख) त्यसपछि दशको स्थानबाट १ दश (१०) दश सापटी लिने

त्यसपछि क्रमशः

(ग) एकको स्थान

(घ) दशको स्थान र

(ङ) सयको स्थानका
हिसाब गर्ने

(ग)

	सय	दश	एक
		९	
	२	१०	१५
	३	०	५
-	१	१	७
			८

(घ)

	सय	दश	एक
		९	
	२	१०	१५
	३	०	५
-	१	१	७
		८	८

(ङ)

	सय	दश	एक
		९	
	२	१०	१५
	३	०	५
-	१	१	७
	१	८	८

	सय	दश	एक
-			

हिसाब गर्नुहोस् :

	७	०	१
-	४	९	५

	६	०	४
-	२	०	९

	८	०	६
-	३	५	९

	७	०	६
-	५	३	७

हिसाब गर्नुहोस् :

$$\begin{array}{r} १. \quad ८५ \\ - ३४ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} २. \quad ९७ \\ - ५८ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ३. \quad ५० \\ - ३५ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ४. \quad १२३ \\ - ४५ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ५. \quad २३६ \\ - ७८ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ६. \quad ३०८ \\ - १२९ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ७. \quad ८३५ \\ - ३७० \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ८. \quad ३५० \\ - १७६ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ९. \quad २३७ \\ - १६० \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} १०. \quad ७०३ \\ - ७४ \\ \hline \end{array}$$

हिसाब गर्नुहोस् :

१. एउटा गाउँमा २५० घरपरिवार छन् । यदि २४० घरपरिवारमा टेलिभिजन रहेछ भने कति घरपरिवारमा टेलिभिजन रहेनछ ?

२. रोसनले एउटा मेलामा २२५ ओटा खेलौनाहरू बेचन राखे । मेला सकिँदा १२१ ओटा खेलौनाहरू बेचे भने कति खेलौना बाँकी रहे ?

३. एउटा गणित किताबमा २२४ पृष्ठहरू छन् । जसमध्ये १०६ पृष्ठमा चित्रहरू रहेछन् । कतिओटा पृष्ठमा चित्र रहेनछन् ?

— हिसाब गर्नुहोस् :

१. एउटा विद्यालयमा भएका ४१ ओटा कम्प्युटरहरूमध्ये १३ ओटा बिग्रेका रहेछन् । कतिओटा कम्प्युटरहरू चलने अवस्थामा छन् ?

२. एउटा फुटबलको मूल्य रु. ८२० पर्छ । सुमितसँग रु. ६३० छ भने सो फुटबल किन्न कति रकम पुगेन होला ?

३. एउटा गाउँमा भिटामिन A खुवाउने उमेर समूहका ४२५ जना बालबालिकाहरू छन् । जसमध्ये पहिलो दिनमा ३७५ जना बालबालिकाहरूलाई मात्र भिटामिन A खुवाइयो । कति जना बालबालिकालाई भिटामिन A खुवाउन बाँकी रह्यो ?

— हिसाब गर्नुहोस् :

४. एउटा बथानमा ४६५ भेडा र ३८९ च्याङ्ग्रा छन् । भेडाको सङ्ख्या च्याङ्ग्राको भन्दा कतिले बढी रहेछ ?

५. जनहित आधारभूत विद्यालयमा भएका ७३८ विद्यार्थीहरूमध्ये २६५ जना अभिभावकसँग सवारी साधनमा आउँछन् । बाँकी विद्यार्थीहरू हिँडेर आउँछन् भने कति विद्यार्थीहरू हिँडेर आउँदा रहेछन् ?

६. एक जना पसलेले एउटा बाकसमा भएका १४४ पाकेट नुनमध्ये ६८ पाकेट बेचे भने कति पाकेट नुन बेच्न बाँकी छ ।

हेरौ, मैले कति सिकै ?

गणितका आधारभूत क्रिया- १

5A

१. हिसाब गर्नुहोस् :

+	१	२	३
	२	४	१

+	५	२	७
	२	३	१

+	८	०	२
	१	४	२

+	५	६	७
	२	०	१

+	५	३	७
	३	८	४

+	२	३	९
	३	९	२

-	८	४	९
	३	२	५

-	८	४	९
	३	२	५

-	३	४	३
	२	१	२

-	५	७	३
	४	२	९

-	७	८	७
	६	५	९

-	२	३	४
	३	५	५

हेरौ, मैले कति सिकैँ ?

गणितका आधारभूत क्रिया- १

२. नेपाली भाषाको कविताको एउटा किताबमा १२८ पृष्ठहरू छन् । अङ्ग्रेजी भाषाको कथाको अर्को पुस्तकमा २६४ पृष्ठहरू छन् । रविनले दुवै किताबका सबै पृष्ठहरू पढ्दा जम्मा कति पृष्ठहरू पढेछन् ?

	सय	दश	एक

३. एक जना किसानले ४५५ ओटा कुखुराहरू पालेका रहेछन् । यदि उनले १४२ ओटा कुखुराहरू बिक्री गरेछन् । अब उनीसँग कतिओटा कुखुराहरू बाँकी रहे ?

	सय	दश	एक

४. गीताको टोलमा ७५६ जना मानिस बस्छन् । रहमानको टोलमा ६९८ जना मानिस बस्छन् । दुई जनामध्ये कसको टोलमा कति जना मानिस बढी बस्छन् ?

	सय	दश	एक

शिक्षकको दस्तखत

अभिभावकको दस्तखत

सीता र हरी बोतलको लम्बाइका बारेमा टेलिफोनबाट संवाद गर्दैछन् ।

मेरो बोतलको लम्बाइ
दुईओटा सिसाकलमको
बराबर छ ।

मेरो बोतलको लम्बाइ
तीनओटा सिसाकलमको
लम्बाइसँग बराबर छ ।
त्यसैले मेरो बोतल लामो
छ ।

■ भोलिपल्ट विद्यालयमा ■

ओहो ! तिम्रो बोतल पो मेरो बोतलभन्दा लामो
रहेछ, कसरी ?

तिम्रो सिसाकलम मेरो सिसाकलमभन्दा छोटो हुन
सक्दछ ।

दुईओटा बोतलको लम्बाइ तुलना गर्न हामीले एउटै
लम्बाइको सिसाकलमले नाप्नुपर्दछ ।

तपाईंसँग भएको सिसाकलमको प्रयोग गरी आफ्नो कक्षाकोठामा भएका वस्तुहरूको
लम्बाइ नाप्नुहोस् ।

छलफल गर्नुहोस् :

तिमीहरूका घरमा आमा, बुबा तथा दाजुभाइले डोरीलाई नापेको देखेका छौ । केको प्रयोग गरी नाप्नुहुन्छ ?

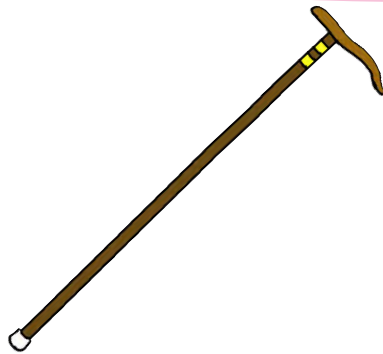
मिटर टेपको प्रयोग
गरेर नाप्नुहुन्छ ।

हात र बित्ताको प्रयोग
गरेर नाप्नुहुन्छ ।

अब हामी यो लट्ठीलाई हातले नापौं है त ।

ए ! हामीले एउटा लट्ठी नाप्दा
फरक फरक नाप आयो त !

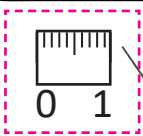
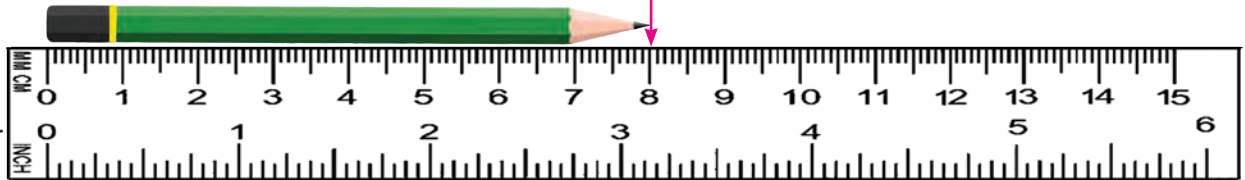
अब एकै नाप आउनका लागि के गर्ने होला ?

रुलरको प्रयोग गरी नाप्ने ।

रुलरको प्रयोग गरी तल दिइएका सिसाकलमको लम्बाइ नाप्नुहोस् :

सिसाकलमको एउटा छेउ र रुलरको शून्य एकै ठाउँमा हुने गरी राख्नुपर्दछ ।

यो सिसाकलमको लम्बाइ रुलरको ८ अङ्क बराबर रहेछ ।

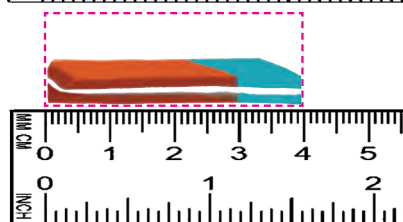
रुलरको एक अङ्कदेखि अर्को अङ्कसम्मको लम्बाइले एक से.मि. जनाउँछ । तसर्थ यो सिसाकलम ८ से.मि. लामो छ ।

तल दिइएका वस्तुहरूको लम्बाइ कति से.मि. छ ?

से.मि.

से.मि.

चित्र हेरी दिइएका वस्तुको लम्बाइ पत्ता लगाउनुहोस् :

इरेजरका छेउहरू 0 र 3 मा छन् ।

इरेजरको लम्बाइ से.मि. छ ।

ब्रसको छेउहरू र मा छन् ।

ब्रसको लम्बाइ से.मि. छ ।

कलमका छेउहरू 0 र 8 मा छन् ।

यसको लम्बाइ से.मि. छ ।

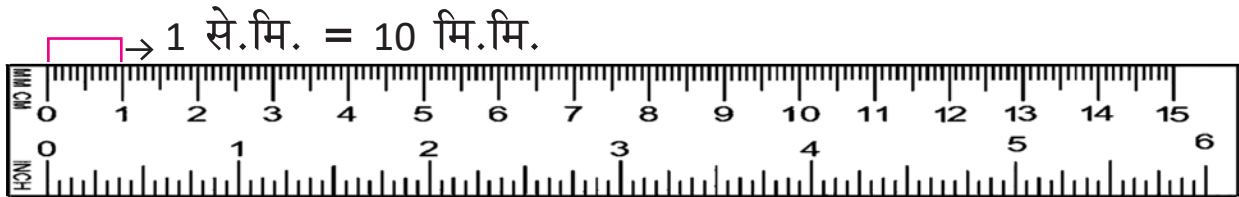
रुलर प्रयोग गरी इरेजरको लम्बाइ नाप्नुहोस् :

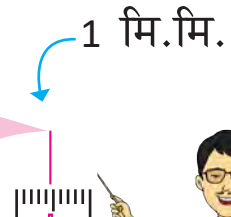
ए ! इरेजर 3 से.मि. भन्दा लामो छ तर 4 से.मि. भन्दा छोटो छ, यसलाई कसरी व्यक्त गर्ने होला ?

हामीसँग से.मि. भन्दा पनि सानो एकाइ छ ।

एक से.मि. लाई 10 बराबर भागमा बाँडिएको हुन्छ ।
रुलरमा देखिने एक धर्कादेखि अर्को धर्कासम्मको लम्बाइ
“1 मिलिमिटर” हुन्छ । मिलिमिटरलाई छोटकरीमा
“मि.मि.” लेखिन्छ ।

उक्त इरेजर 3 से.मि. र 5 मिलिमिटर
लामो छ । त्यसकारण इरेजरको लम्बाइ 3
से.मि. 5 मि.मि. छ ।

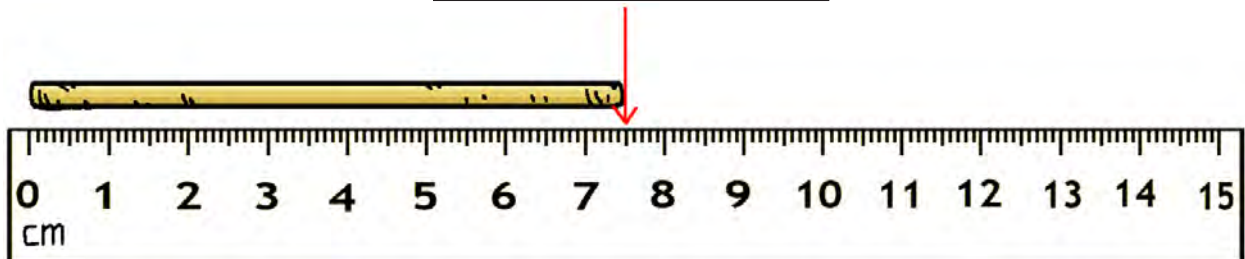

पढ्नुहोस् र छलफल गर्नुहोस् :

यो सिसाकलम 8 से.मि. भन्दा लामो छ । सिसाकलमका चुच्चाले 8 भन्दा पछाडि 5 ओटा मसिना धर्कासम्म देखाएको छ । यसको लम्बाइ 8 से.मि. र 5 मि.मि. छ ।

$$1 \text{ से.मि.} = 10 \text{ मि.मि.}$$

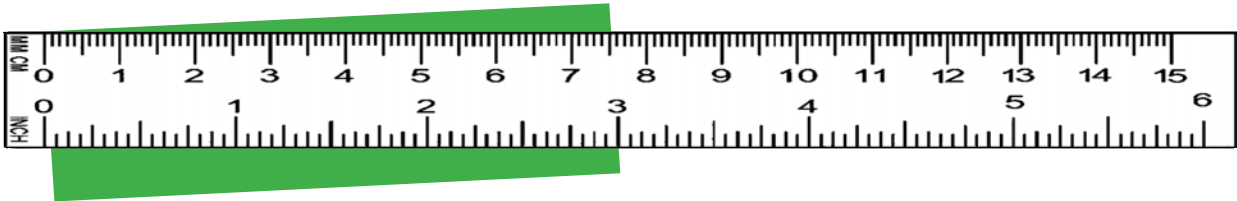
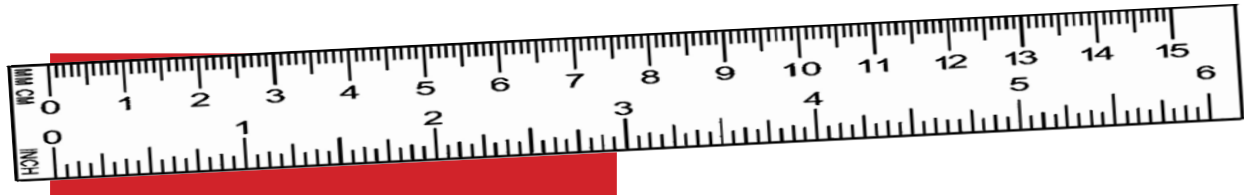
यो काठको टुक्रा 7 से.मि. भन्दा लामो छ ।

यो टुक्रा 8 से.मि. भन्दा छोटो छ ।

यसको लम्बाइ 7 से.मि. 5 मि.मि. हुन्छ ।

लम्बाइ नाप्ने कुन तरिका सही हो, छलफल गर्नुहोस् :

चित्र अवलोकन गरी सिसाकलमको लम्बाइ पत्ता लगाउनुहोस् :

से.मि. मि.मि.

कक्षाकोठामा भएका वस्तुमध्ये ७ से.मि. भन्दा लामो वस्तु पत्ता लगाउनुहोस् ।

लम्बाइ नाप्नुहोस् :

मसँग १५ से.मि.को रुलर छ । टेबुलको सतहको लम्बाइ र चौडाइ कसरी नाप्ने होला ?

टेबुलको एकछेउबाट नाप्न सुरु गर्ने । १५ से.मि.मा चिह्न लगाई पुनः त्यही चिह्न लगाएको स्थानबाट नाप्ने । यसै गरी टेबुलको पूरा लम्बाइ नाप्ने र सबै नापलाई जोडेर टेबुलको पूरा लम्बाइ पत्ता लगाउने

यस टेबुलको सतहको लम्बाइ से.मि. छ ।

यस टेबुलको सतहको चौडाइ से.मि. छ ।

यस टेबुलको उचाइ से.मि. छ ।

यो सूचना पाटी से.मि. लामो छ ।

यसको चौडाइ से.मि. छ ।

लम्बाइ र चौडाइबिचको फरक से.मि. छ ।

आफ्नो वरिपरि रहेका तलका वस्तुको लम्बाइ नाप्नुहोस् :

गल		ब्याट्री	
खाट		मोबाइल	
काइयो		भोला	

तपाईंका घरमा भएका तलका वास्तविक वस्तुहरूको लम्बाइ रुलरले नाप्नुहोस् र वस्तुको लम्बाइ लेख्नुहोस् :

 डाडु	से.मि. मि.मि.
 चक्कु	से.मि. मि.मि.
 पनिउँ	से.मि. मि.मि.
 चम्चा	से.मि. मि.मि.
 कुचो	से.मि. मि.मि.

तपाईंको वरपर रहेका दुई दुईओटा वस्तुहरूको लम्बाइ नाप्नुहोस् र कक्षामा प्रस्तुत गर्नुहोस् ।

आफूले प्रयोग गरेका वस्तुहरूमध्ये कुन लामो छ ? अनुमान गरी लेख्नुहोस् :

मेरो गणित किताब कति लामो छ ? _____

कापी कति लामो होला ? _____

मेरो गणित किताब र कापीमध्ये कुन लामो होला ? _____

साँचो कति से.मि. लामो होला ? _____

कलम कति से.मि. लामो होला ? _____

कलम र साँचोमध्ये कुनचाहिँको लम्बाइ धेरै होला ? _____

भ्यालको उचाइ कति से.मि. होला ? _____

ढोकाको उचाइ कति से.मि. होला ? _____

भ्याल अग्लो कि ढोका ? _____

चित्रमा विभिन्न वस्तुहरू दिइएका छन् । ती वस्तुका लम्बाइ अनुमान गर्नुहोस् :

साँचो 	बोर्डमार्कर 	कलम
बट्टा 	टेबुल 	डाडु

साँचो र सलाइको बट्टामध्ये कुन लामो छ ? _____

कलम लामो छ कि साँचो ? _____

कलम र डाडुमध्ये कुन लामो छ ? _____

बोर्डमार्कर र कलममध्ये कुन लामो छ ? _____

साँचोको लम्बाइ अनुमान गर्नुहोस् :

यो ३ से.मि.
लामो होला !

यो ५ से.मि.
लामो होला !

वास्तविक लम्बाइ थाहा पाउन
रूलर प्रयोग गर्नुपर्छ ।

तलका प्रत्येक वस्तुको लम्बाइ अनुमान गरी वास्तविक लम्बाइ पनि नाप्नुहोस् र तलको तालिकामा लेख्नुहोस् :

क्र.स.	वस्तु	अनुमानित लम्बाइ	वास्तविक लम्बाइ
१.	साँचो 		
२.	कलम 		
३.	बट्टा 		
४.	टेबुलको माथिको सतह 		
५.	डाडु 		

कुन रुमाल ठुलो होला ?

गुलाबीभन्दा निलो
रुमाल ठुलो छ !

कक्षा २ को मेरो गणित पाठ्यपुस्तकभन्दा ठुला र उस्तै आकारका विद्यालयमा भएका अन्य वस्तुहरूको नाम लेख्नुहोस् :

१.	४.
२.	५.
३.	

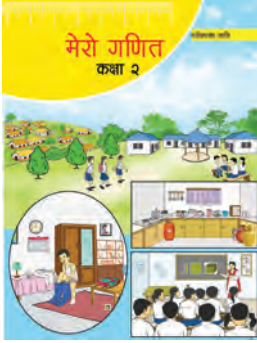

विद्यालय वरपर रहेका दुई दुईओटा आयताकार वस्तुहरूको क्षेत्रफल तुलना गर्नुहोस् र लेख्नुहोस् :

क्र.स.	वस्तुहरू	बढी क्षेत्रफल भएका वस्तु	कम क्षेत्रफल भएका वस्तु
१.	_____ र _____		
२.	_____ र _____		

चित्रमा दिइएका जस्तै दुई वस्तुहरू तुलना गरी कम क्षेत्रफल र बढी क्षेत्रफल भएका वस्तुको नाम लेख्नुहोस् :

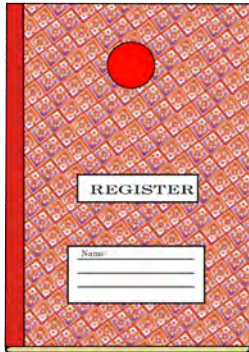
A

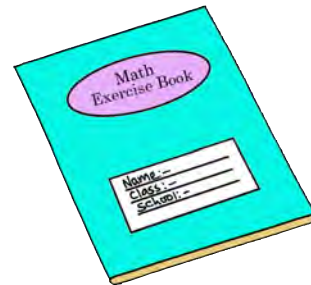
B

कम:

बढी:

M

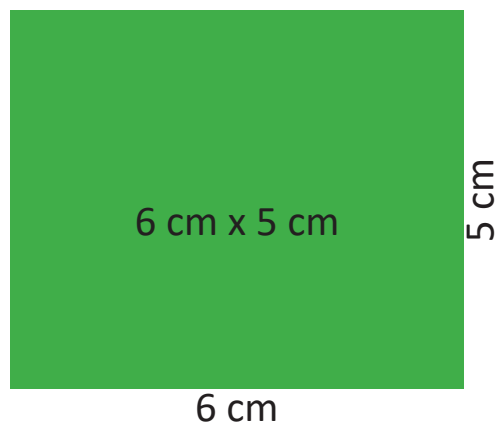
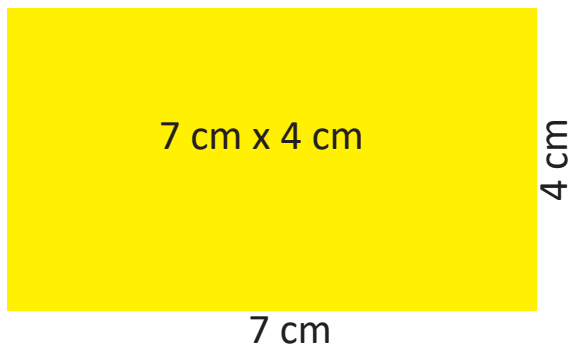
N

कम:

बढी:

क्षेत्रफलको तुलना गर्नुहोस् ।

ए ! पहुँलो कागजको लम्बाइ बढी रहेछ अनि हरियो कागजको चौडाइ बढी रहेछ ।

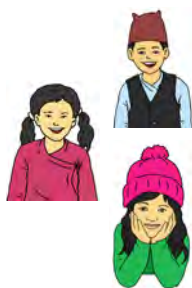
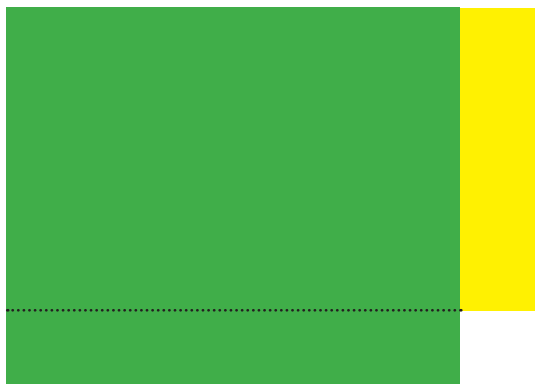
यिनीहरूमध्ये कुन कागजको क्षेत्रफल बढी होला ? कसरी पत्ता लगाउने ?

एकछिन सोचौँ न ! कसरी पत्ता लगाउने होला ?

पहेंलो कागजमाथि हरियो कागजलाई खप्ट्याएर राख्नुहोस् । हरियो कागजको बढी भएको चौडाइतिरको भाग कैंचीले काटेर निकाल्नुहोस् । निकालेको टुक्रालाई पुनः पहेंलो कागजमा राखेर हेर्दा हरियो कागज बाँकी रह्यो ।

त्यसैले हरियो कागजको क्षेत्रफल बढी रहेछ ।

अभ्यास

तल दिइएका कागजहरूमध्ये कुन कागजको क्षेत्रफल बढी छ, पत्ता लगाउनुहोस् ।

तल दिइएका चित्रहरू अवलोकन गरी क्षेत्रफलका आधारमा बढ्दो क्रममा लेख्नुहोस् :

A

बढ्दो क्रम : ,

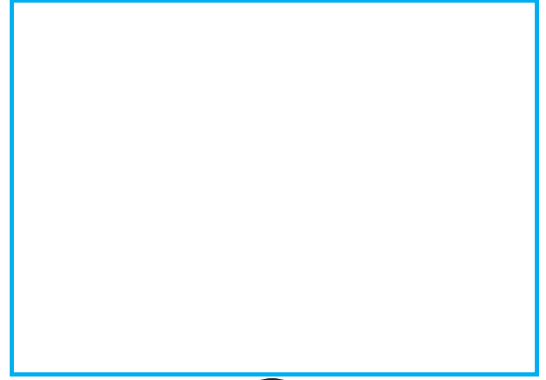
घट्दो क्रम : ,

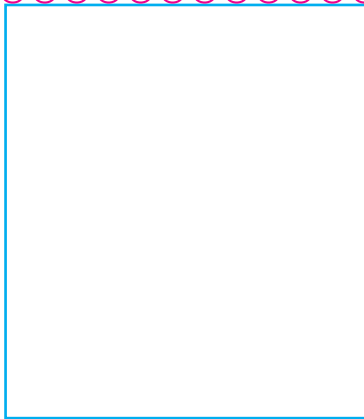
B

,

,

C

D

बढ्दो क्रम : ,

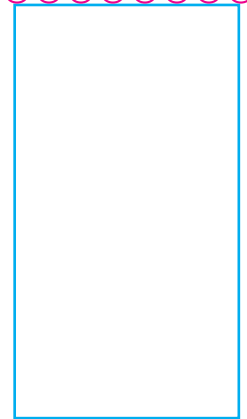
घट्दो क्रम : ,

E

,

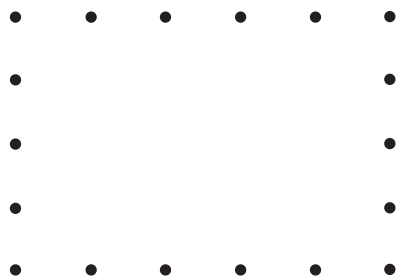
,

F

चित्रमा थोप्लाहरू जोडी बढी क्षेत्रफल भएका चित्रको नाम लेख्नुहोस् :

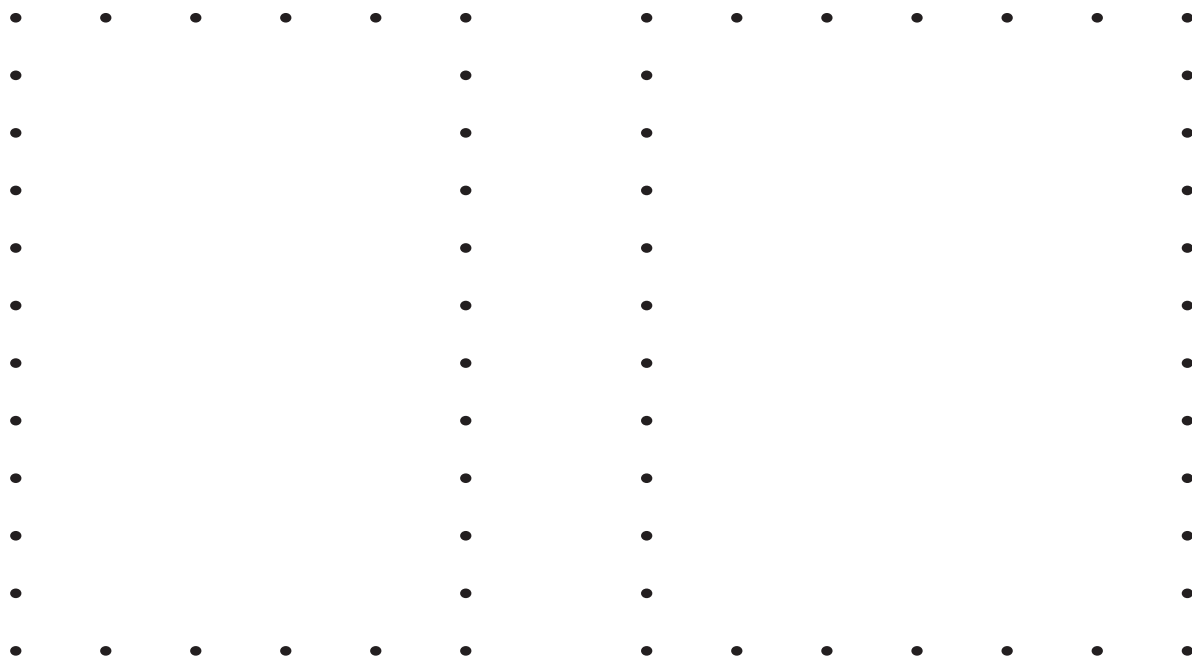

A

चित्र :

B

X

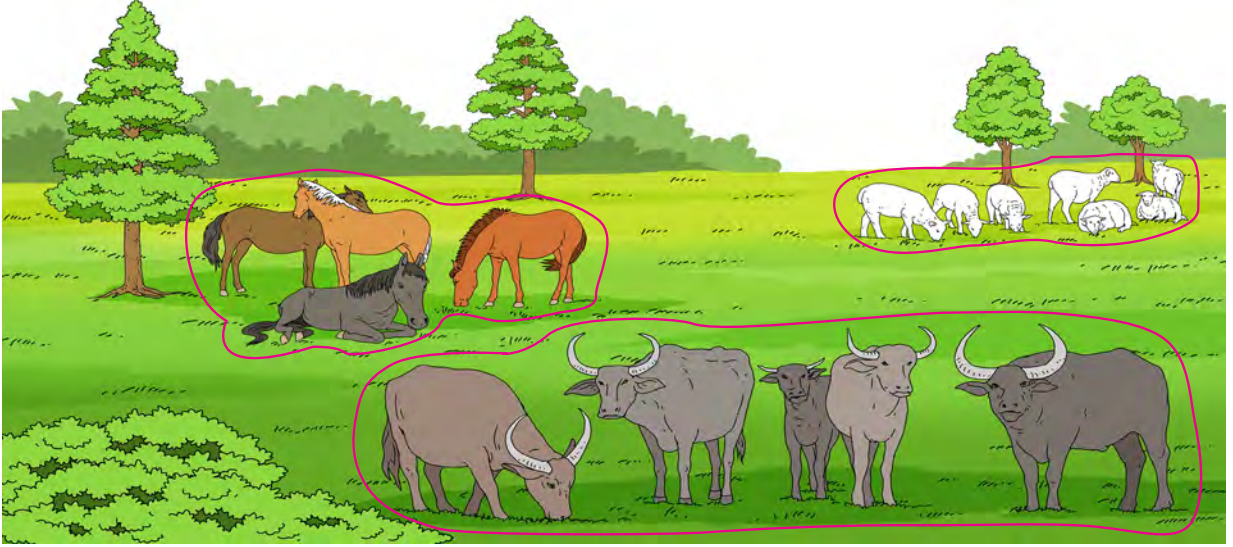
चित्र :

Y

गुणन १

छलफल गर्नुहोस् :

कतिओटा समूह छन् ? _____

कतिओटा घोडा छन् ? _____

कतिओटा भेडा छन् ? _____

कतिओटा भैँसी छन् ? _____

_____ ओटा समूह

१ समूहमा _____ ओटा कचौरा

जम्मा _____ कचौरा

अवलोकन गर्नुहोस् र लेख्नुहोस् :

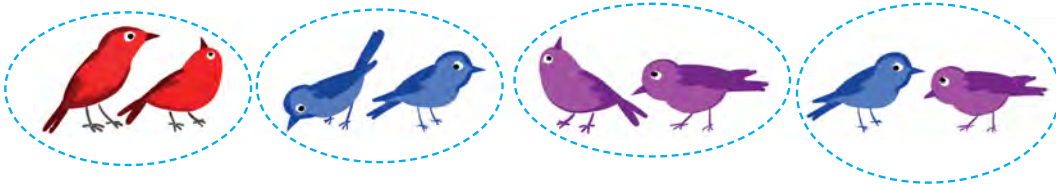
कति जना मानिस घोडामा चढेका छन् ? _____

$२ + २ + २ + २ =$ _____

प्रत्येक गाडीमा कति जना बालबालिका छन् ? _____

गाडीमा जम्मा कति जना बालबालिका छन् ? _____

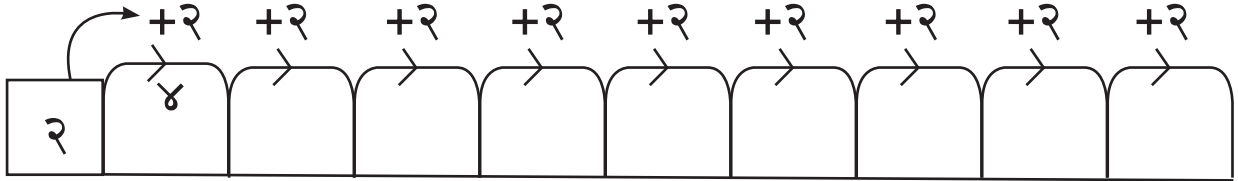
$२ + २ + २ + २ =$ _____

प्रत्येक समूहमा कति चराहरू छन् ? _____

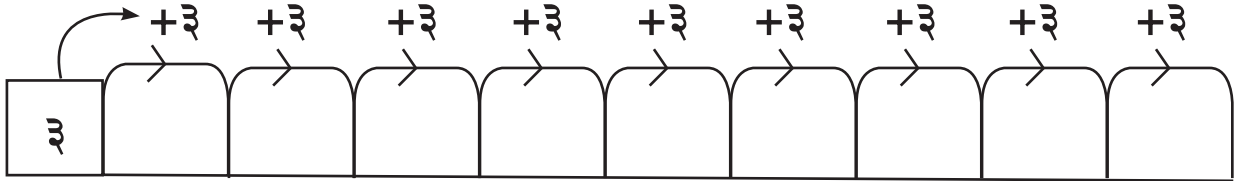
जम्मा चराहरू कति छन् ? _____

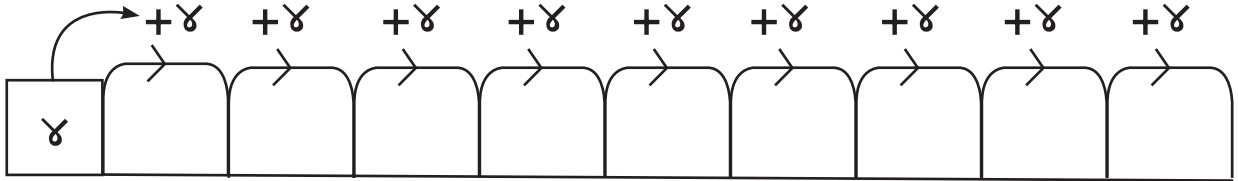
+ प्रत्येक पटक २ जोड्दै जानुहोस् :

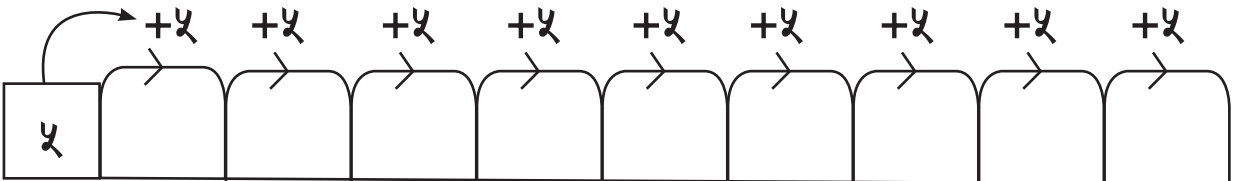
+ प्रत्येक पटक ३ जोड्दै जानुहोस् :

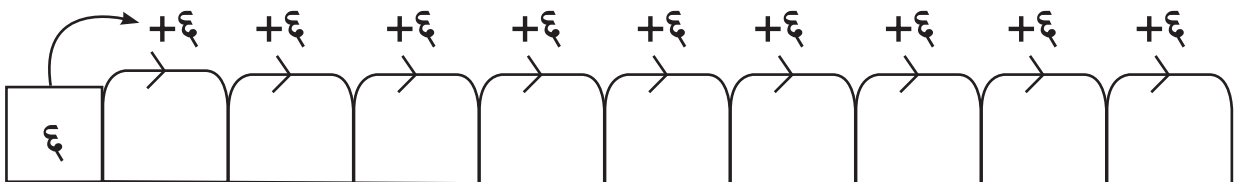
+ प्रत्येक पटक ४ जोड्दै जानुहोस् :

+ प्रत्येक पटक ५ जोड्दै जानुहोस् :

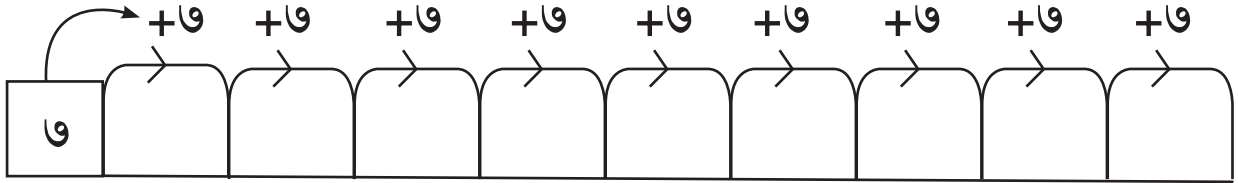

+ प्रत्येक पटक ६ जोड्दै जानुहोस् :

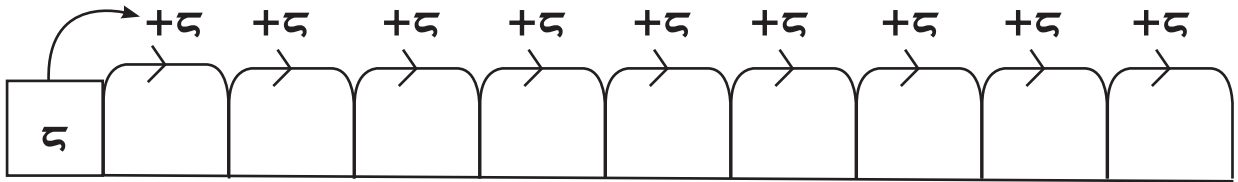

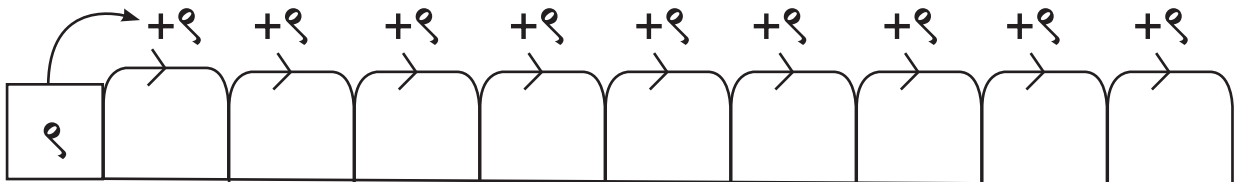
+ प्रत्येक पटक ७ जोड्दै जानुहोस् :

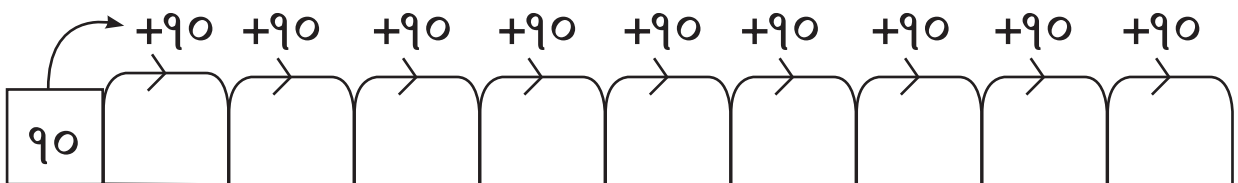
+ प्रत्येक पटक ८ जोड्दै जानुहोस् :

+ प्रत्येक पटक ९ जोड्दै जानुहोस् :

+ प्रत्येक पटक १० जोड्दै जानुहोस् :

२ बाट सुरु गरी प्रत्येक दोस्रो सङ्ख्यालाई रङ लगाउनुहोस् :

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०
२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०
३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०
४१	४२	४३	४४	४५	४६	४७	४८	४९	५०
५१	५२	५३	५४	५५	५६	५७	५८	५९	६०
६१	६२	६३	६४	६५	६६	६७	६८	६९	७०
७१	७२	७३	७४	७५	७६	७७	७८	७९	८०
८१	८२	८३	८४	८५	८६	८७	८८	८९	९०
९१	९२	९३	९४	९५	९६	९७	९८	९९	१००

३ बाट सुरु गरी प्रत्येक तेस्रो सङ्ख्यालाई रङ लगाउनुहोस् :

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०
२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०
३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०
४१	४२	४३	४४	४५	४६	४७	४८	४९	५०
५१	५२	५३	५४	५५	५६	५७	५८	५९	६०
६१	६२	६३	६४	६५	६६	६७	६८	६९	७०
७१	७२	७३	७४	७५	७६	७७	७८	७९	८०
८१	८२	८३	८४	८५	८६	८७	८८	८९	९०
९१	९२	९३	९४	९५	९६	९७	९८	९९	१००

8 बाट सुरु गरी प्रत्येक चौथो सङ्ख्यालाई रङ लगाउनुहोस् :

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०
२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०
३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०
४१	४२	४३	४४	४५	४६	४७	४८	४९	५०
५१	५२	५३	५४	५५	५६	५७	५८	५९	६०
६१	६२	६३	६४	६५	६६	६७	६८	६९	७०
७१	७२	७३	७४	७५	७६	७७	७८	७९	८०
८१	८२	८३	८४	८५	८६	८७	८८	८९	९०
९१	९२	९३	९४	९५	९६	९७	९८	९९	१००

५ बाट सुरु गरी प्रत्येक पाँचौं सङ्ख्यालाई रङ लगाउनुहोस् :

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०
२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०
३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०
४१	४२	४३	४४	४५	४६	४७	४८	४९	५०
५१	५२	५३	५४	५५	५६	५७	५८	५९	६०
६१	६२	६३	६४	६५	६६	६७	६८	६९	७०
७१	७२	७३	७४	७५	७६	७७	७८	७९	८०
८१	८२	८३	८४	८५	८६	८७	८८	८९	९०
९१	९२	९३	९४	९५	९६	९७	९८	९९	१००

६ बाट सुरु गरी प्रत्येक छैटौँ सङ्ख्यालाई रङ लगाउनुहोस् :

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०
२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०
३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०
४१	४२	४३	४४	४५	४६	४७	४८	४९	५०
५१	५२	५३	५४	५५	५६	५७	५८	५९	६०
६१	६२	६३	६४	६५	६६	६७	६८	६९	७०
७१	७२	७३	७४	७५	७६	७७	७८	७९	८०
८१	८२	८३	८४	८५	८६	८७	८८	८९	९०
९१	९२	९३	९४	९५	९६	९७	९८	९९	१००

७ बाट सुरु गरी प्रत्येक सातौँ सङ्ख्यालाई रङ लगाउनुहोस् :

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०
२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०
३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०
४१	४२	४३	४४	४५	४६	४७	४८	४९	५०
५१	५२	५३	५४	५५	५६	५७	५८	५९	६०
६१	६२	६३	६४	६५	६६	६७	६८	६९	७०
७१	७२	७३	७४	७५	७६	७७	७८	७९	८०
८१	८२	८३	८४	८५	८६	८७	८८	८९	९०
९१	९२	९३	९४	९५	९६	९७	९८	९९	१००

८ बाट सुरु गरी प्रत्येक आठौँ सङ्ख्यालाई रङ लगाउनुहोस् :

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०
२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०
३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०
४१	४२	४३	४४	४५	४६	४७	४८	४९	५०
५१	५२	५३	५४	५५	५६	५७	५८	५९	६०
६१	६२	६३	६४	६५	६६	६७	६८	६९	७०
७१	७२	७३	७४	७५	७६	७७	७८	७९	८०
८१	८२	८३	८४	८५	८६	८७	८८	८९	९०
९१	९२	९३	९४	९५	९६	९७	९८	९९	१००

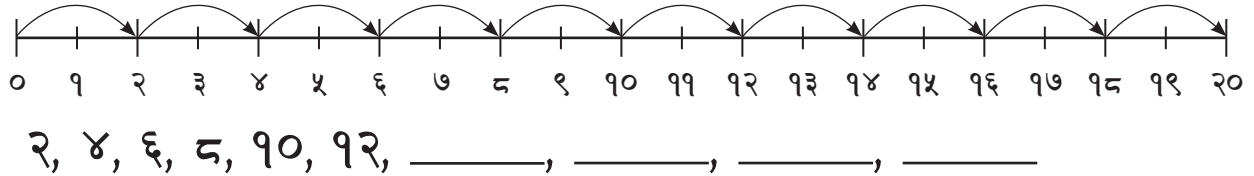

९ बाट सुरु गरी प्रत्येक नवौँ सङ्ख्यालाई रङ लगाउनुहोस् :

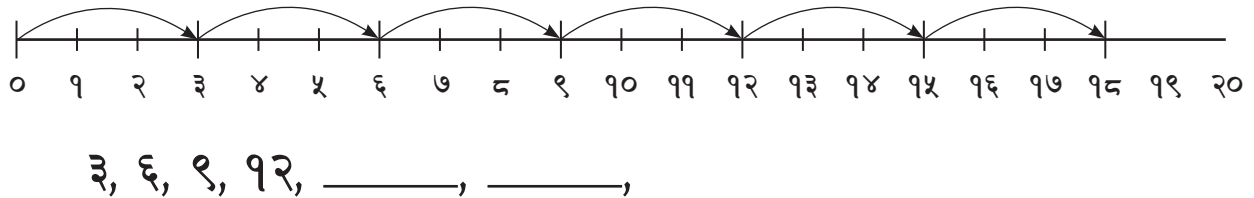
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०
२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०
३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०
४१	४२	४३	४४	४५	४६	४७	४८	४९	५०
५१	५२	५३	५४	५५	५६	५७	५८	५९	६०
६१	६२	६३	६४	६५	६६	६७	६८	६९	७०
७१	७२	७३	७४	७५	७६	७७	७८	७९	८०
८१	८२	८३	८४	८५	८६	८७	८८	८९	९०
९१	९२	९३	९४	९५	९६	९७	९८	९९	१००

 दुईले फड्के गणना गर्नुहोस् र लेख्नुहोस् :

 तीनले फड्के गणना गर्नुहोस् र लेख्नुहोस् :

 दुईले फड्के गणना गर्नुहोस् र लेख्नुहोस् :

२, ४, ६, _____, _____, _____, _____, _____

१, ३, ५, ७, _____, _____, _____, _____, _____

 तीनले फड्के गणना गर्नुहोस् र लेख्नुहोस् :

३, ६, ९, १२, _____, _____, _____, _____

१, ४, ७, १०, _____, _____, _____, _____

तल दिइएका अवस्थाहरू अध्ययन गर्नुहोस् :

प्रत्येक डुङ्गामा दुई जना बालबालिकाका दरले तीनओटा डुङ्गामा जम्मा छ जना बालबालिकाहरू छन् ।

यसलाई गणितीय वाक्यमा यसरी व्यक्त गर्न सकिन्छ ।

$$२ \times ३ = ६$$

२ तीन पटक = ६ हुन्छ ।

यसको अर्थ

“२ तीन पटक = ६ हुन्छ” ।

गुणन जनाउन ‘ $\times$ ’ सङ्केत प्रयोग गरिन्छ ।

$$\boxed{२} \times \boxed{३} = \boxed{६}$$

प्रत्येक डुङ्गामा रहेका
बालबालिकाको सङ्ख्या

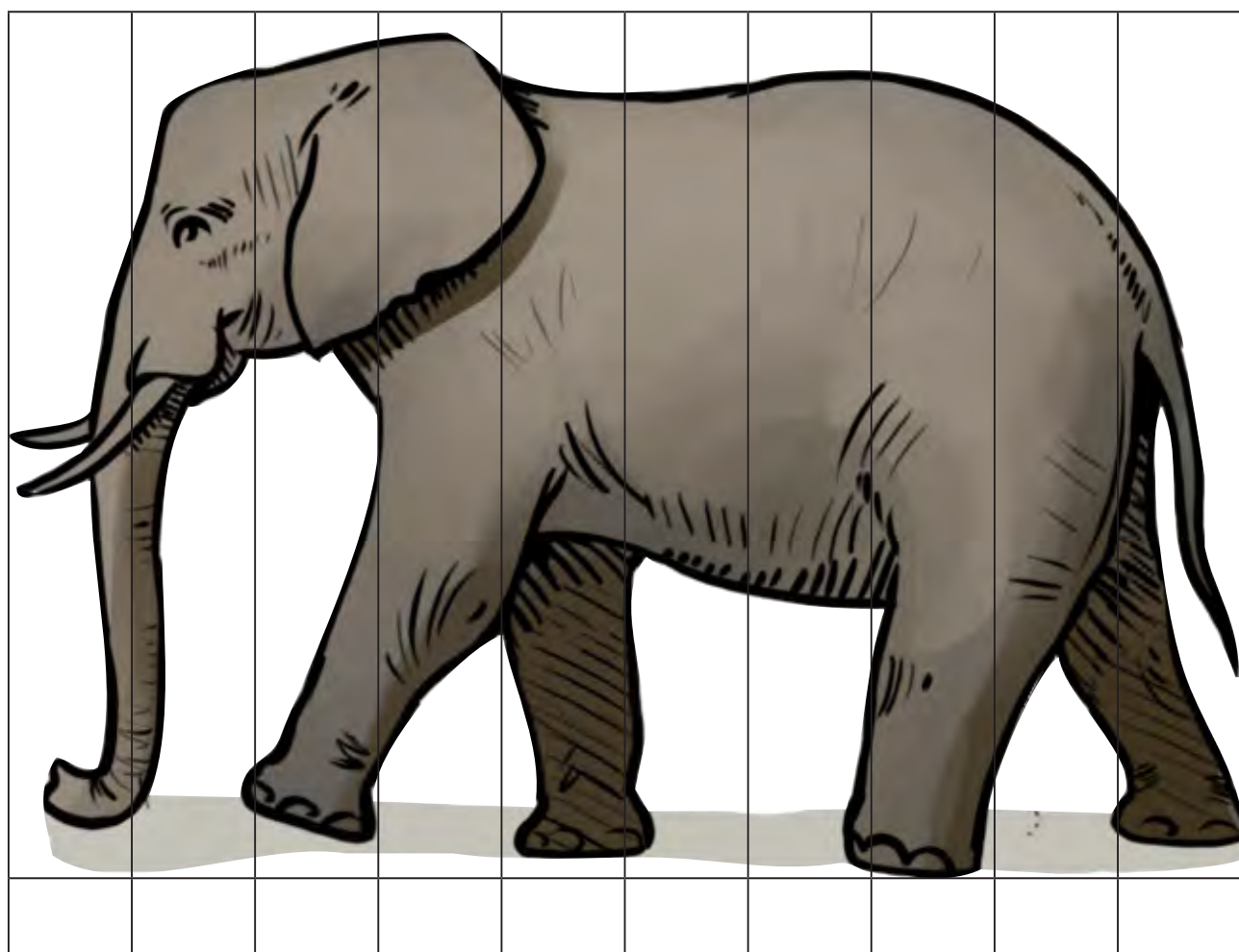
डुङ्गाको सङ्ख्या

जम्मा बालबालिका सङ्ख्या

यसरी २×३ को हिसाब गर्नुलाई ‘गुणन’ भनिन्छ ।

गुणन पजल

चित्रमा देखाए जस्तै गरी हात्तीको चित्रलाई १० बराबर भागमा विभाजन गर्नुहोस् र टुक्र्याउनुहोस् ।
तलको २ को गुणन तालिका मिल्ने गरी २, ४, ६, ८, १०, १२, १४, १६, १८, २० लेख्नुहोस् ।
क्रियाकलाप १ : २ को फरकमा टुक्रा चित्र मिलाउँदै हात्तीको पूर्ण चित्र बनाउने अभ्यास गर्नुहोस् ।
क्रियाकलाप २ : हात्तीको पजल मिलाउँदा २ को गुणन तालिका बन्दछ । सो गुणन तालिका अध्ययन गर्नुहोस् ।

शिक्षण निर्देशन : यसैगरी ३ देखि १० सम्मको गुणनसम्बन्धी पजल तयार गरी खेल खेलाउनुहोस् ।

चित्र हेरी खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

$$२ + २ + २ + २ + २ = १०$$

$$\boxed{२} \text{ पाँच पटक } = \boxed{१०}$$

$$\boxed{२} \times \boxed{५} = \boxed{१०}$$

जम्मा $\boxed{१०}$ बेलुन

$$\text{---} + \text{---} + \text{---} + \text{---} + \text{---} + \text{---} = \text{---}$$

$$\boxed{} \text{ छ पटक } = \boxed{}$$

$$\boxed{} \times \boxed{} = \boxed{}$$

जम्मा $\boxed{}$ बेलुन

$$\text{---} + \text{---} + \text{---} + \text{---} + \text{---} + \text{---} + \text{---} = \text{---}$$

$$\boxed{} \text{ सात पटक } = \boxed{}$$

$$\boxed{} \times \boxed{} = \boxed{}$$

जम्मा $\boxed{}$ बेलुन

✖ चित्र हेरी खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

$$\text{---} + \text{---} + \text{---} + \text{---} + \text{---} + \text{---} + \text{---} + \text{---} = \text{---}$$

$$\boxed{} \text{ आठ पटक } = \boxed{}$$

$$\boxed{} \times \boxed{} = \boxed{}$$

जम्मा बेलुन

$$\text{---} + \text{---} + \text{---} + \text{---} + \text{---} + \text{---} + \text{---} + \text{---} = \text{---}$$

$$\boxed{} \text{ नौ पटक } = \boxed{}$$

$$\boxed{} \times \boxed{} = \boxed{}$$

जम्मा बेलुन

$$\text{---} + \text{---} + \text{---} + \text{---} + \text{---} + \text{---} + \text{---} + \text{---} + \text{---} + \text{---} = \text{---}$$

$$\boxed{} \text{ दश पटक } = \boxed{}$$

$$\boxed{} \times \boxed{} = \boxed{}$$

जम्मा बेलुन

बराबर बाँडौँ :

आमाले विद्यालयमा खाजाका लागि एउटा रोटी पठाउनुभएको थियो । त्यो दिनमा मेरो एक जना साथीले खाजा नलिई आएका रहेछन् । हामी दुवैले सो रोटी बराबर बाँडेर खायौँ ।

एक जनाले कति
रोटी खाए ?

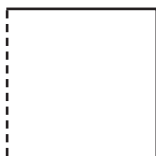
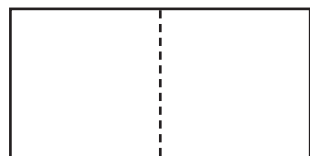
आधा पार्नुहोस् :

कापीको एक पाना लिनुहोस् ।

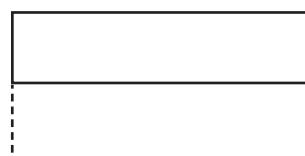
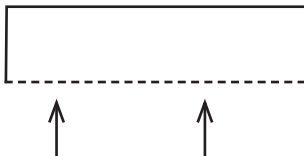
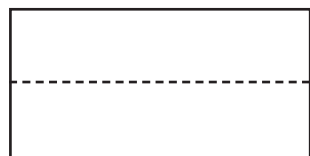

सिङ्गो

अब कापीको एक पानालाई आधा पार्न कति किसिमले पट्याउन सकिन्छ ।

→ आधा

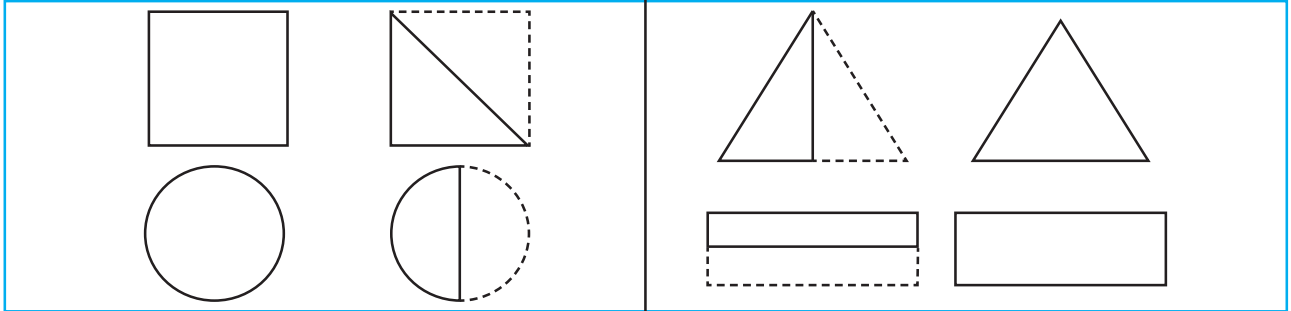

आधा

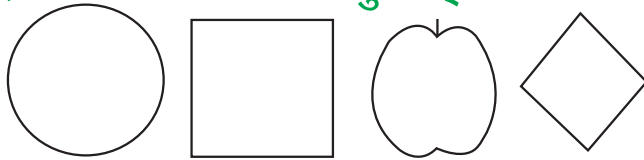

रङ्ग भर्नुहोस् :

सिङ्गोमा निलो र आधामा कालो रङ्ग भर्नुहोस् :

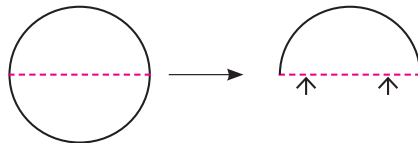

रुलर र सिसाकलम प्रयोग गरी आधा गर्नुहोस् :

एउटा वृत्ताकार कागज लिनुहोस् र तल दिइय अनुसार क्रियाकलाप गर्नुहोस् :

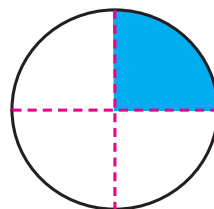
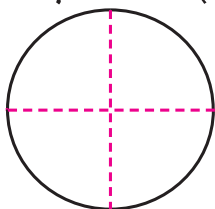
एक पटक पट्याउनुहोस् :

फेरि अर्को पटक पट्याउनुहोस् :

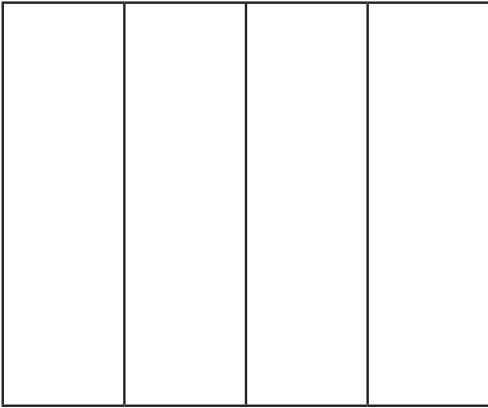
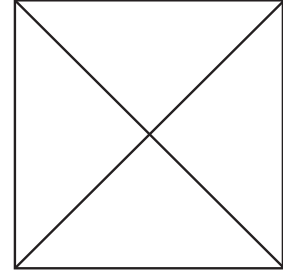
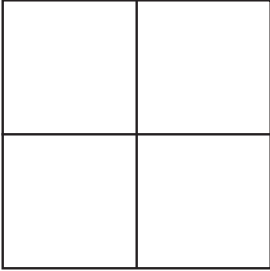
अब पट्याएको भाग खोल्नुहोस् । रुलर प्रयोग गरी चार बराबर भाग लगाउनुहोस् । एक भाग एक चौथाइ हो ।

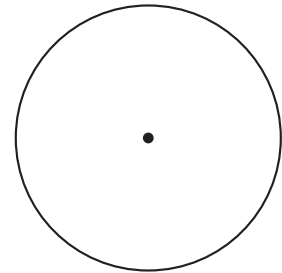
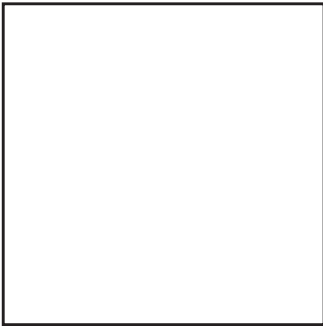
एक चौथाइ

एक चौथाइमा रड भर्नुहोस् :

सिङ्गोलाई चार भाग लगाई एक चौथाइमा रड भर्नुहोस् :

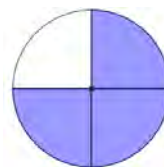
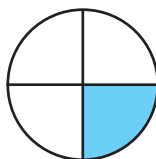
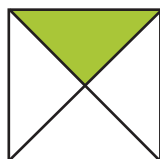

एउटा सिङ्गो स्याउको आधारमा आधा भाग जनाउने टुक्रामा ठिक (✓) चिह्न लगाउनुहोस् ।

रङ लगाएको भागले एक चौथाइ भिन्न जनाउने चित्रहरूमा ठिक चिह्न लगाउनुहोस् ।

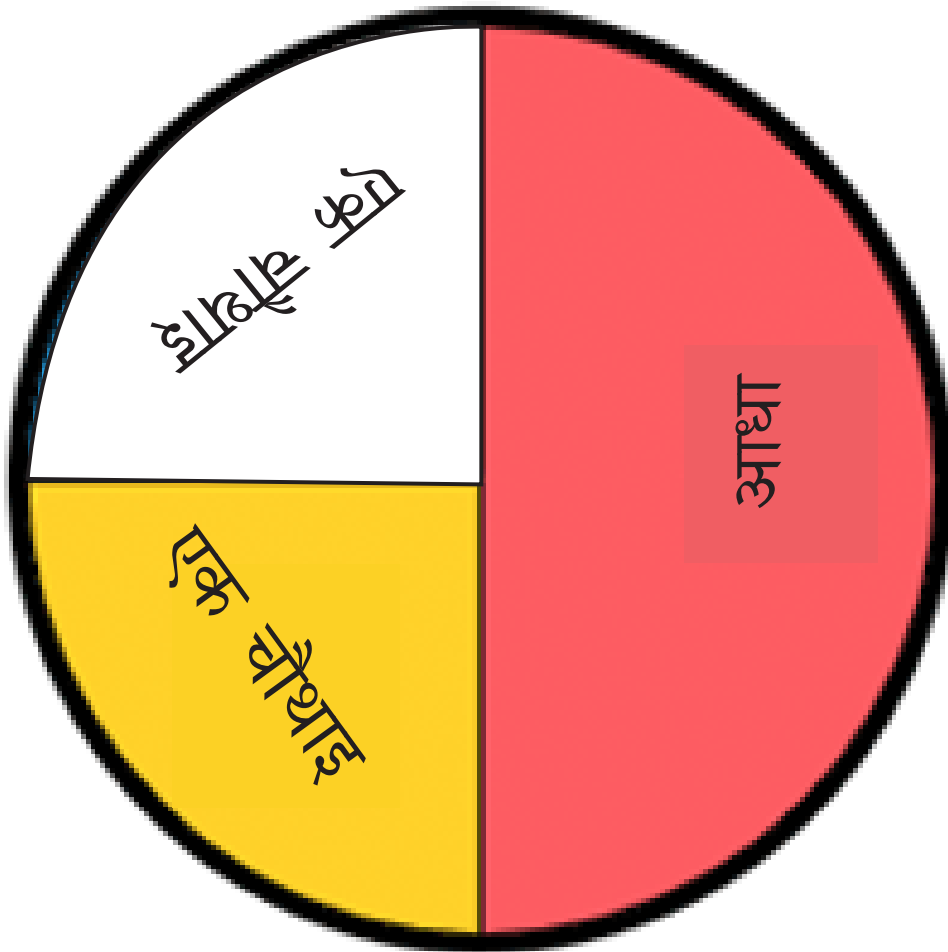

भिन्न चक्का (Fraction wheel) को प्रयोग गरी तलका भिन्न जनाउने भाग देखाउनुहोस् ।

(क) आधा

(ख) एक चौथाइ

शिक्षण निर्देशन :

विद्यार्थीहरूलाई समूहमा विभाजन गरी प्रत्येक समूहमा एक एक ओटा भिन्न चक्का (Fraction wheel) दिएर आधा र एक चौथाइ भाग देखाउन लगाउनुहोस् ।

सिङ्गो, आधा र एक चौथाइ जनाउने भिन्न पत्तीहरू (Fraction strips) को प्रयोग गरी ती भिन्नहरूलाई तुलना गरी सानो र ठुलो भिन्न छुट्याउनुहोस् ।

सिङ्गो

आधा

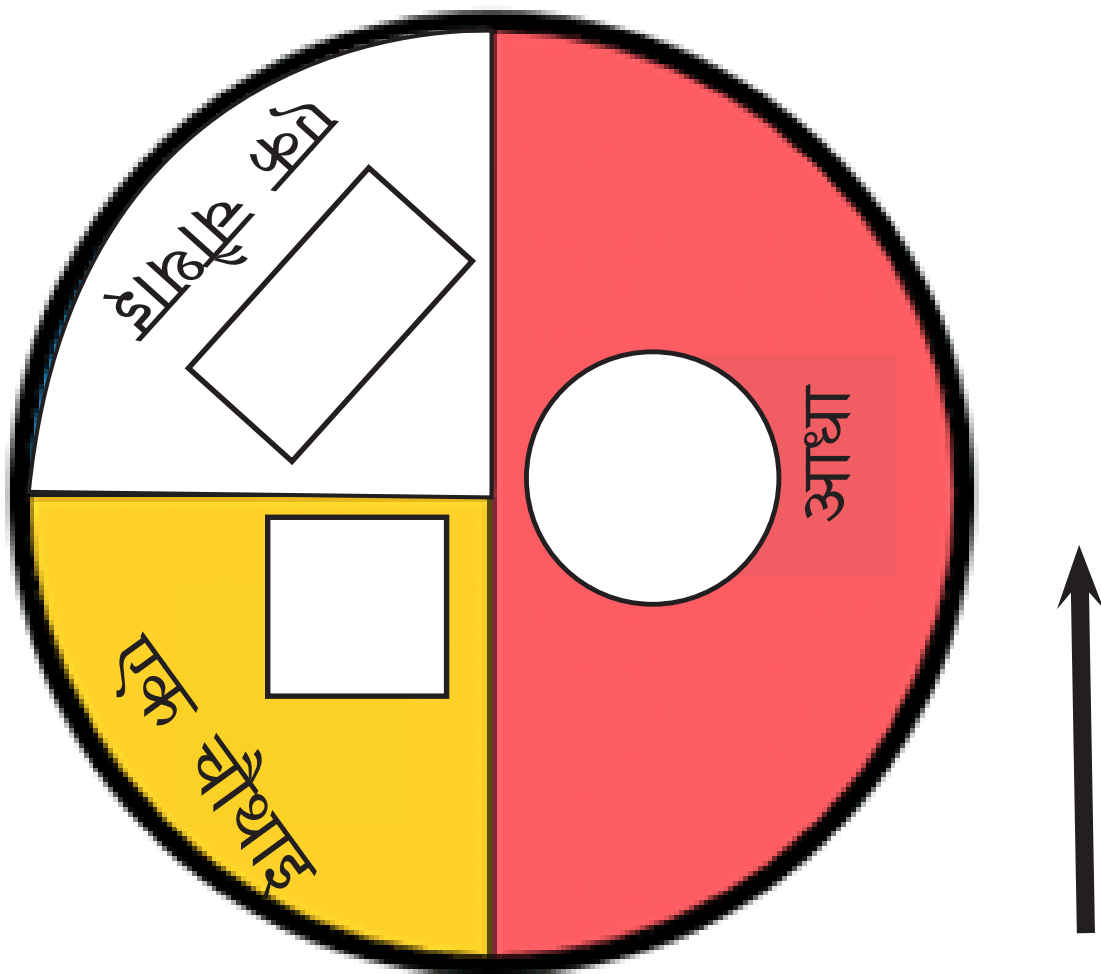

एक चौथाइ

तलको चित्रमा राखिएको जुसको परिमाणअनुसार भरी, आधा र एक चौथाइ जनाउने गिलास पत्ता लगाउनुहोस् र कुन गिलासमा धेरै जुस छ, पत्ता लगाउनुहोस् ।

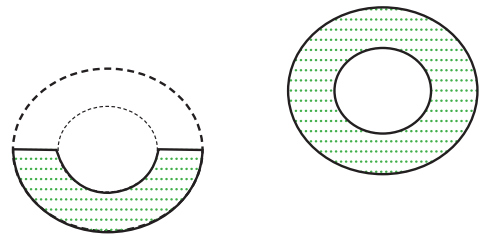
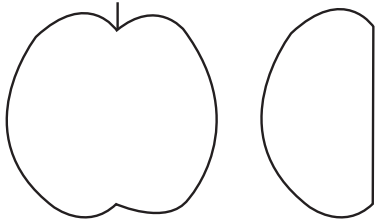

चित्रमा देखाए जस्तै गरी वृत्ताकार कागजलाई छ बराबर भागमा विभाजन गर्नुहोस् । विभाजित भागहरूमा आधा र चौथाई लेख्नुहोस् । यसरी लेख्दा वृत्तको एकातिर आधा र अर्कोतिर एक चौथाई लेख्नुपर्दछ । वृत्तको केन्द्रमा एउटा सुई राख्नुहोस् । अब सुईलाई घुमाउनुहोस् । सुईको टुप्पाले देखाएको भिन्नलाई भिन्नको नमुनामा छायाँ पारेर देखाउन लगाउनुहोस् । जस्तै : सुईको टुप्पाले वृत्तमा देखायो भने वृत्तमा भिन्नको नमुना बनाउनुपर्छ । यदि वर्गलाई देखाएमा वर्गमा भिन्नको नमुना बनाउनुपर्छ ।

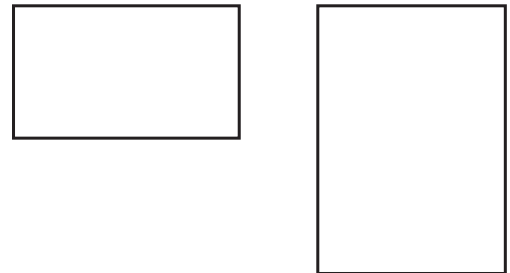
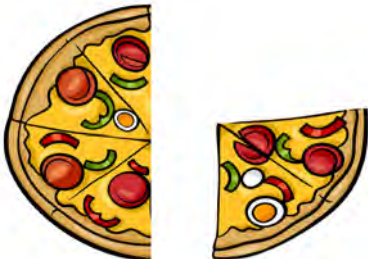
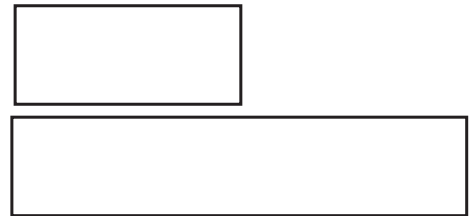
यसरी विद्यार्थीहरूलाई पालैपालो खेल खेल्न लगाउनुहोस् । सही ढङ्गले भिन्नको नमुना बनाउन सकेमा एक अङ्क दिनुहोस् । जसले धेरै अङ्क ल्याउँछ उसैले यो खेल जित्छ ।

उस्तै किसिमका वस्तुहरूमध्ये ठुलो भागमा गोलो लगाउनुहोस् :

सानामा (✓) र ठुलामा (×) चिह्न लगाउनुहोस् :

हेरौ, मैले कति सिकै ?

मेरो विद्यालय

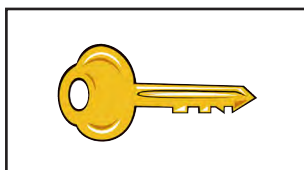
6A

१. तल दिइएका वस्तुहरूको लम्बाइ सेन्टिमिटरमा अनुमान गरी लेख्नुहोस् ।

पातको चित्र

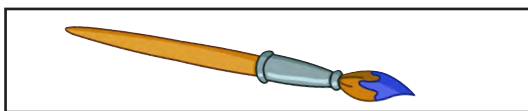
चाबीको चित्र

पेन्सिलको चित्र

पेन्टिङ ब्रसको चित्र

२. तल दिइएका चित्रमा कम क्षेत्रफल र बढी क्षेत्रफल भएका चित्रको नाम लेख्नुहोस् :

र

कम क्षेत्रफल भएको चित्र

बढी क्षेत्रफल भएको चित्र

र

बढी क्षेत्रफल भएको चित्र

कम क्षेत्रफल भएको चित्र

हेरौ, मैले कति सिकेँ ?

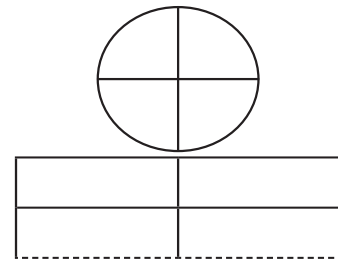
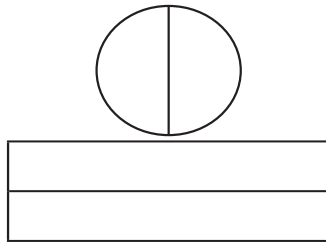
मेरो विद्यालय

6B

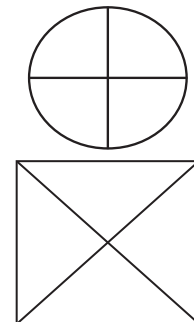
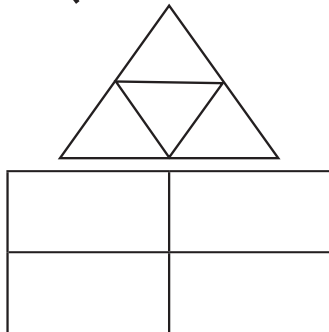
३. उदाहरणमा दिइएजस्तै गरी लेख्नुहोस् :

$५+५+५ = ५ \times ३$	$२+२+२+२ =$
$३+३+३+३+३+३ =$	$५+५ =$
$६+६+६+६ =$	$५+५+५+५+५ =$
$७+७+७ =$	$८+८+८+८+८+८+८ =$
$९+९+९+९+९+९ =$	$७+७+७+७+७ =$

४. आधा भागमा रङ भर्नुहोस् :

५. एक चौथाई भागमा रङ भर्नुहोस् :

६. रङ लगाइएको भाग धेरै भएको चित्रमा ठिक ($\checkmark$) लगाउनुहोस् :

शिक्षकको दस्तखत

अभिभावकको दस्तखत

ज्यामितीय आकारहरू

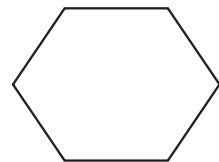
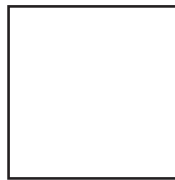
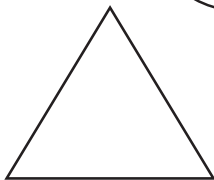
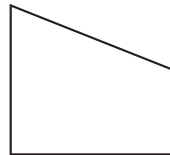
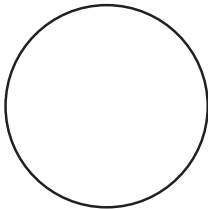
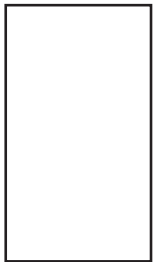
तलका चित्र अवलोकन गरी ज्यामितीय आकारहरूका बारेमा छलफल गर्नुहोस् :

मलाई चित्र बनाउन एकदम मन पर्छ । माथिको चित्र मेरो घर र विद्यालयको हो । चित्रमा के कस्ता आकृतिहरू छन् ?

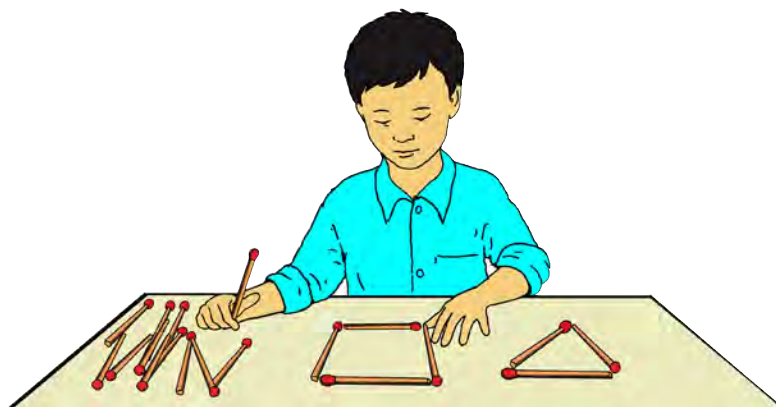
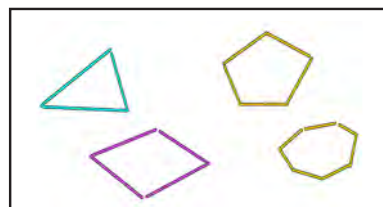
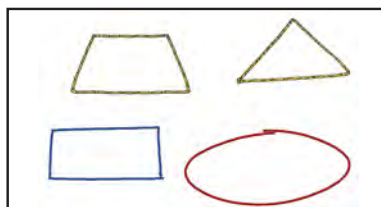
तल दिइएका आकृतिहरूमध्ये माथिका चित्रमा भएका आकृतिहरूमा रङ्ग भरी देखाउनुहोस् :

त्रिभुज र चतुर्भुजहरू

तल दिइएका चित्र हेर्नुहोस् र चित्रमा भए जस्ता आकृतिहरू आफ्नो विद्यालय अथवा घरमा कहाँ देख्नुभएको छ, छलफल गर्नुहोस् :

मसिना लट्ठी, सिन्का, छ्वाली, जुसपाइप, काठको लिस्टी, सिसाकलम, डोरी, मोटो धागो जस्ता सामग्रीहरूको प्रयोग गरी माथि चित्रमा देखाइएका जस्तै आकृतिहरू बनाउनुहोस् :

तल दिइएका चित्र हेर्नुहोस् र वृत्ताकार आकृति कहाँ कहाँ छन्, छलफल गर्नुहोस् :

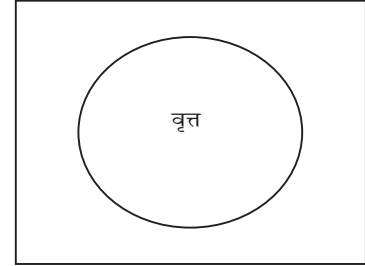
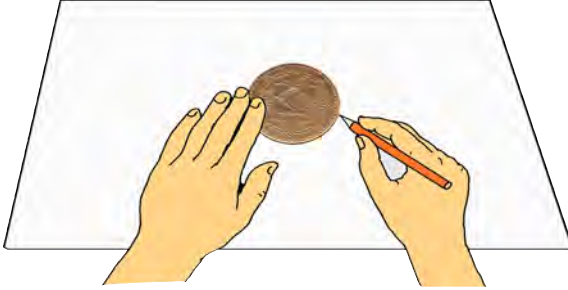
रुउटा गोलो (○) आकारको पिँध भएका वस्तु प्रयोग गरी वृत्त बनाउनुहोस् :

वृत्त

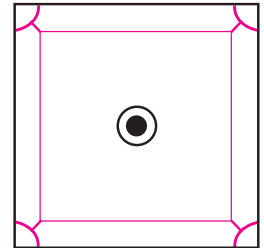
आफ्नो कापीमा एउटा सिक्का राखेर सिसाकलमले वरिपरि घेरा खिच्नुहोस् :

कस्तो आकृति बन्यो ?

तल दिइएका वस्तुहरूमा भएका वृत्ताकार सतहहरूको पहिचान गर्नुहोस् :

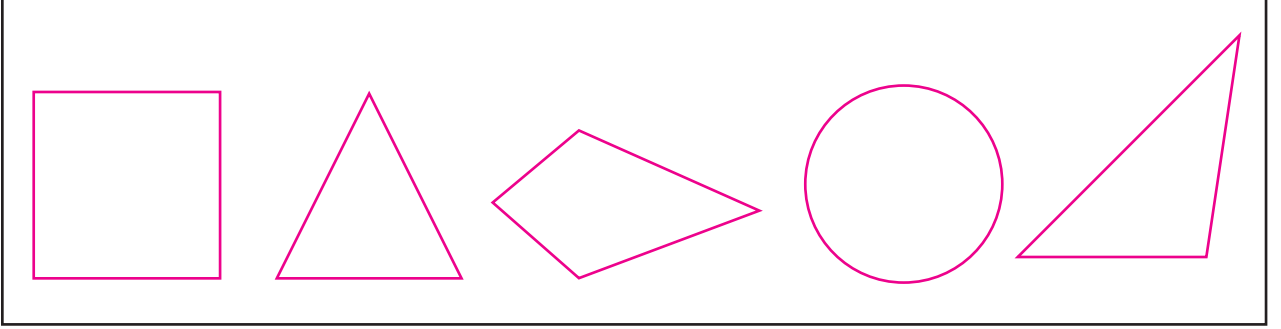

ठोस वस्तु प्रयोग गरी वृत्त खिच्नुहोस् :

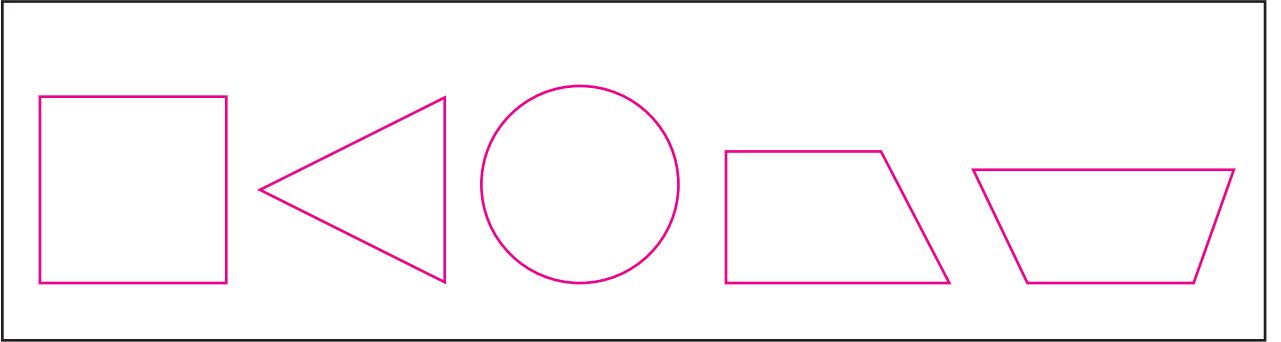

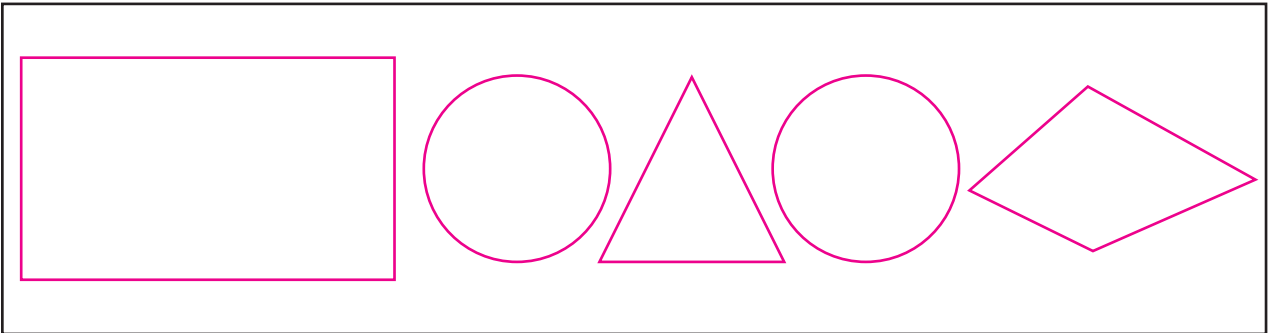
त्रिभुजमा रङ भर्नुहोस् :

चतुर्भुजमा रङ भर्नुहोस् :

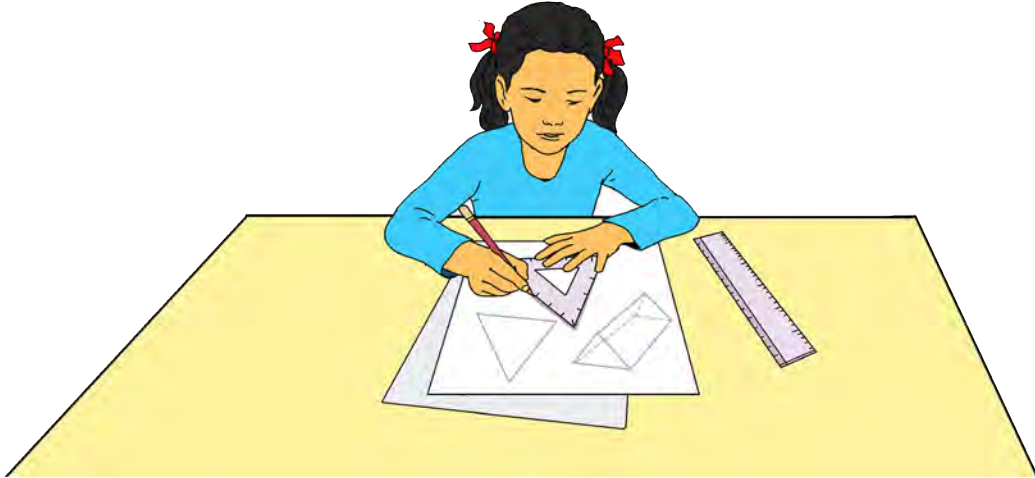

वृत्तमा रङ भर्नुहोस् :

त्रिभुजाकार सतह भएका वस्तु प्रयोग गरी त्रिभुज बनाउनुहोस् :

त्रिभुज

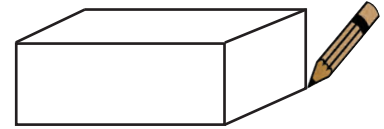
त्रिभुज

त्रिभुज

त्रिभुज

चतुर्भुजाकार सतह भएका वस्तु प्रयोग गरी चतुर्भुज बनाउनुहोस् :

चतुर्भुज

चतुर्भुज

चतुर्भुज

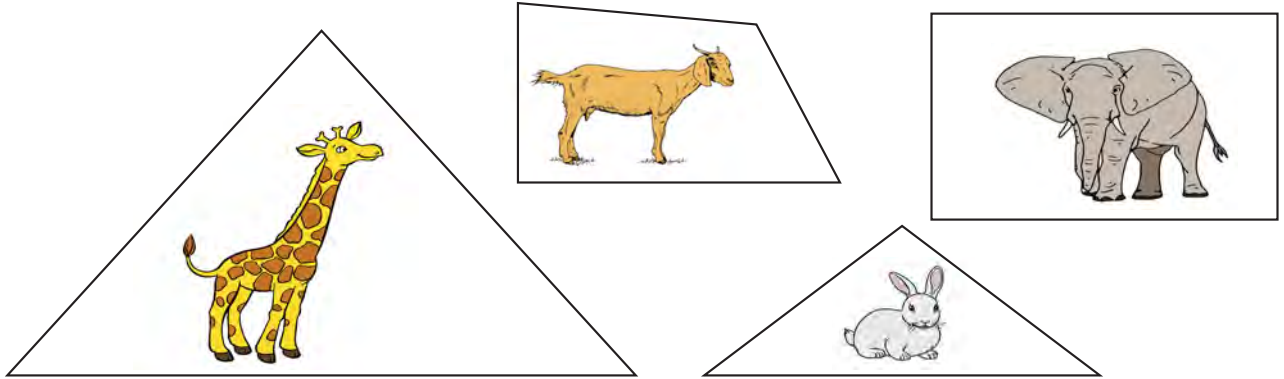
चतुर्भुज

चतुर्भुज

चतुर्भुज

तल दिइएका चित्रपत्तीहरू अवलोकन गर्नुहोस् र कुन कुन आकृतिमा कुन कुन जनावरका चित्रहरू राखिएका छन्, छुट्याउनुहोस् :

माथिका आकारहरूलाई दुई भागमा छुट्याउनुहोस् ।

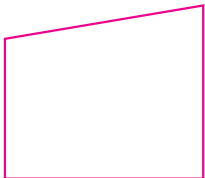
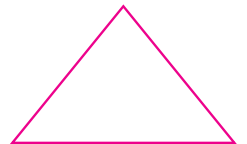

सिधा रेखाखण्डहरूको सङ्ख्या फरक छ ।
जिराफ र खरायोको चित्रपत्तीमा ३ ओटा रेखाखण्ड छन् । बाख्रो र हात्तीको चित्रपत्तीमा ४ ओटा रेखाखण्ड छन् ।

कुनाहरूको सङ्ख्या पनि फरक छ ।
जिराफ र खरायोको चित्रपत्तीमा ३ ओटा कुना छन् । बाख्रो र हात्तीको चित्रपत्तीमा ४ ओटा कुना छन् ।

त्रिभुजमा तीनओटा सिधा रेखाखण्डहरू र तीनओटा कुनाहरू छन् । त्रिभुजका तीनओटा सिधा रेखाखण्डहरूलाई त्रिभुजका भुजाहरू भनिन्छ ।

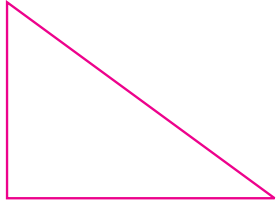

चतुर्भुजमा चारओटा सिधा रेखाखण्डहरू र चारओटा कुनाहरू छन् । चतुर्भुजका चारओटा सिधा रेखाखण्डहरूलाई चतुर्भुजका भुजाहरू भनिन्छ ।

कुना र भुजाहरू गन्ती गरी सङ्ख्यामा लेख्नुहोस् :

कुना :

भुजा :

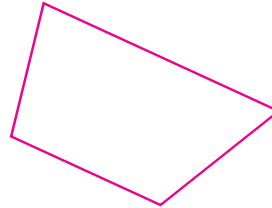
कुना :

भुजा :

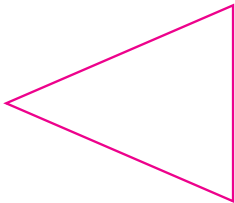
कुना :

भुजा :

कुना :

भुजा :

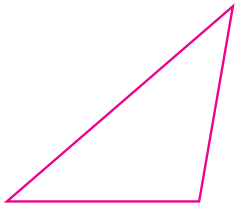
कुना :

भुजा :

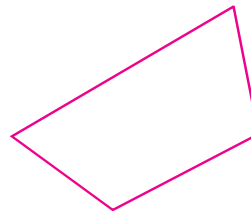
कुना :

भुजा :

कुना :

भुजा :

कुना :

भुजा :

कुना :

भुजा :

कुना :

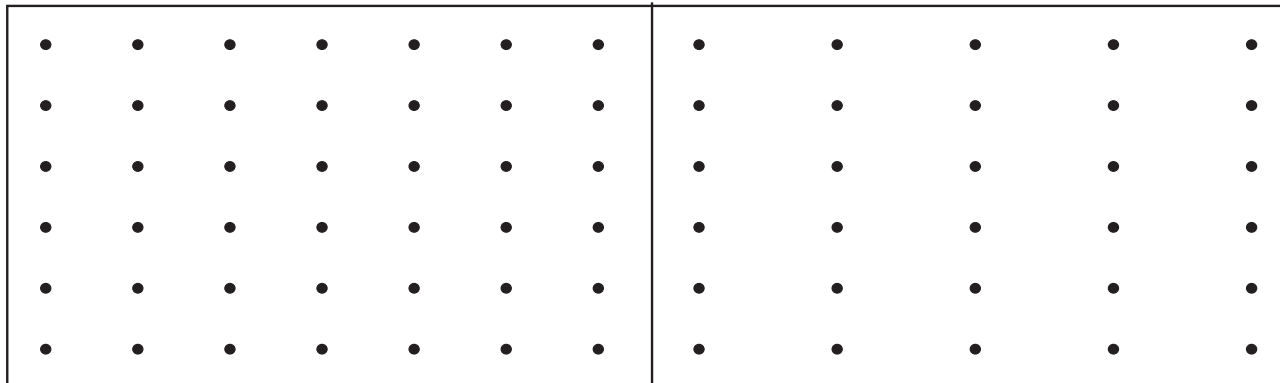
भुजा :

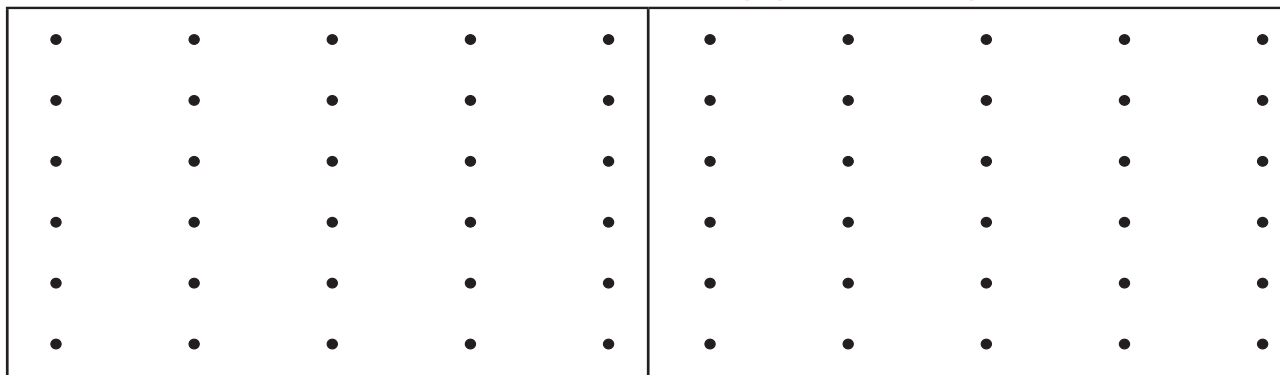
प्रयोग गरी सडटा चित्र सिर्जना गर्नुहोस् :

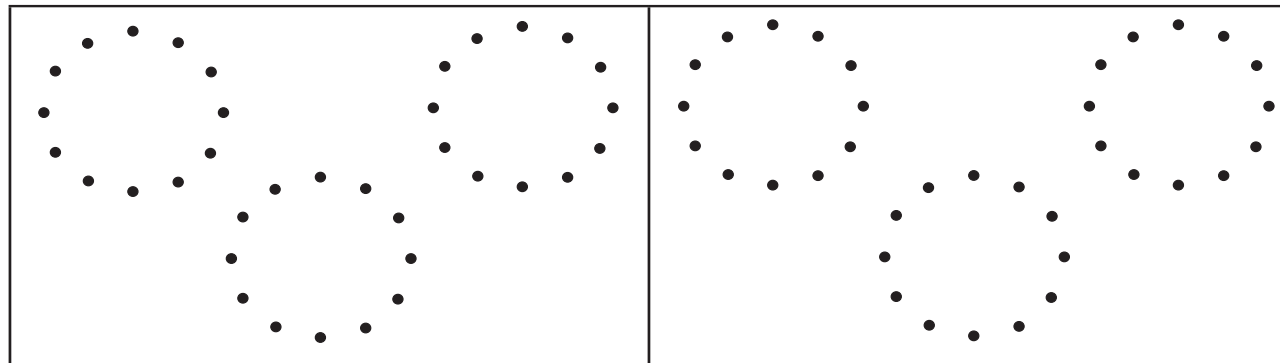
रुलरको प्रयोगले थोप्ला जोडी त्रिभुज बनाउनुहोस् :

रुलरको प्रयोगले थोप्ला जोडी चतुर्भुज बनाउनुहोस् :

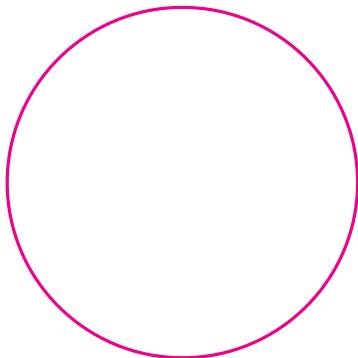
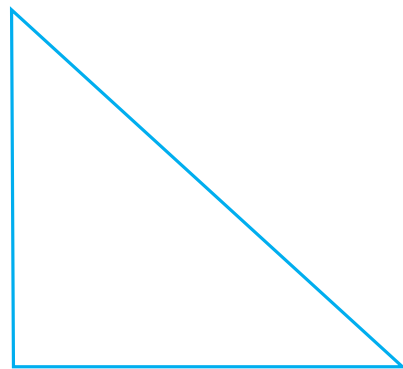
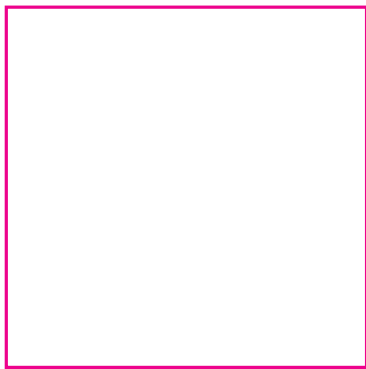
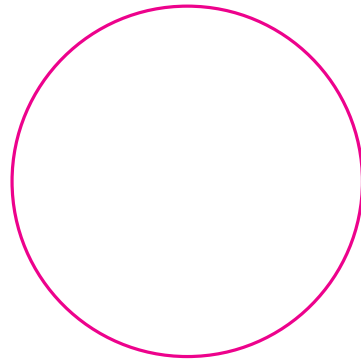
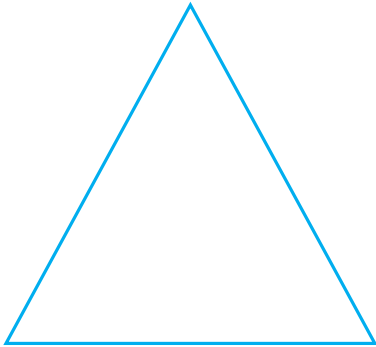

थोप्ला जोडी वृत्त बनाउनुहोस् :

त्रिभुजभिन्न एक एकओटा फलफूल, चतुर्भुजभिन्न एक एकओटा तरकारी र वृत्तभिन्न एक एकओटा चराको चित्र बनाउनुहोस् र रङ्ग भर्नुहोस् :

१. विभिन्न लम्बाइका लट्ठीहरू अथवा सिन्काहरू अथवा बाँसका चोयाहरू जस्ता ठोस वस्तुहरू प्रयोग गरी दुईओटा त्रिभुजहरू बनाउनुहोस् ।

२. विभिन्न लम्बाइका जुसपाइप अथवा छ्वाली अथवा सिसाकलम जस्ता ठोस वस्तुहरू प्रयोग गरी दुईओटा चतुर्भुजहरू बनाउनुहोस् ।

३. तपाईंको घर तथा विद्यालय वरपर भएका विभिन्न आकारका वस्तुहरू हेर्नुहोस् र निम्नअनुसार आकारका सतह भएका वस्तुहरूको नाम लेख्नुहोस् ।

त्रिभुजाकार वस्तु १. २.	त्रिभुजाकार सतह भएका वस्तु १. २.
चतुर्भुजाकार वस्तु १. २.	चतुर्भुजाकार सतह भएका वस्तु १. २.
वृत्ताकार वस्तु १. २.	वृत्ताकार सतह भएका वस्तु १. २.

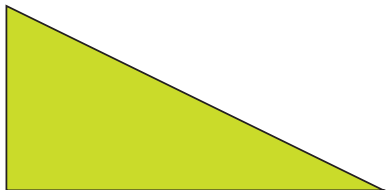
हेरौ, मैले कति सिकेँ ?

मेरो सिर्जना

MS 13

7B

८. तल दिइएका आकृतिहरूको नाम लेख्नुहोस् । उक्त आकृतिमा भएका भुजाको सङ्ख्या र कुनाको सङ्ख्या लेख्नुहोस् ।

आकृतिको नाम :

भुजाको सङ्ख्या :

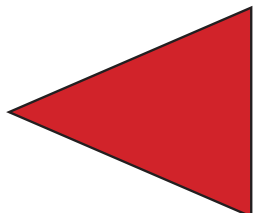
कुनाको सङ्ख्या :

आकृतिको नाम :

भुजाको सङ्ख्या :

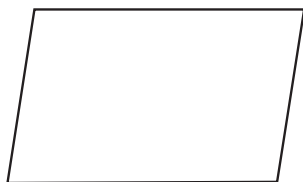
कुनाको सङ्ख्या :

आकृतिको नाम :

भुजाको सङ्ख्या :

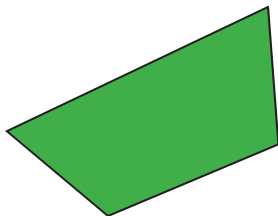
कुनाको सङ्ख्या :

आकृतिको नाम :

भुजाको सङ्ख्या :

कुनाको सङ्ख्या :

आकृतिको नाम :

भुजाको सङ्ख्या :

कुनाको सङ्ख्या :

शिक्षकको दस्तखत

अभिभावकको दस्तखत

चित्रग्राफ र तालिका

सञ्चार प्रविधि र बजार

12

छलफल गर्नुहोस् :

पूर्णको पसलबाट एक हप्तामा बिक्री भएका सामग्रीहरूको विवरण तलका तालिकामा दिइएको छ :

बिक्री भएका सामग्रीहरू				
सामग्री	सिसाकलम	इरेजर	कापी	रुलर
सङ्ख्या	४०	३५	१५०	२५

- कतिओटा सिसाकलम बिक्री भएका रहेछन् ?
- कतिओटा कापी बिक्री भएका रहेछन् ?
- कुन सामग्री सबैभन्दा बढी बिक्री भएको रहेछ ?
- इरेजर र सिसाकलममध्ये कुन बढी बिक्री भएको रहेछ ?

ज्ञानु बुक्स एन्ड स्टेसनरी, सानोठिमीबाट वैशाख एक गतेका दिन बिक्री भएका पाठ्यपुस्तकको विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ :

बिक्री भएका पाठ्यपुस्तकको विवरण				
कक्षा	कक्षा १	कक्षा २	कक्षा ३	कक्षा ४
पाठ्यपुस्तक सेट	३०	२५	४०	५०

माथिको तालिका अवलोकन गरी तलका प्रश्नहरूको उत्तर दिनुहोस् :

- कक्षा १ मा कति सेट पाठ्यपुस्तक बिक्री भएका रहेछन् ?
- कुन कक्षाका पाठ्यपुस्तक सबैभन्दा बढी बिक्री भएका रहेछन् ?
- कुन कक्षाका पाठ्यपुस्तक सबैभन्दा कम बिक्री भएका रहेछन् ?
- कक्षा ३ को पाठ्यपुस्तक कक्षा ४ को पाठ्यपुस्तकभन्दा कति कम वा बढी बिक्री भएका रहेछन् ?

तालिकाबाट जानकारी

फूलमायाले तीन दिनमा बिक्री गरेका फलफूलहरूको परिमाण तलको तालिकामा दिइएको छ :

फूलमायाले तीन दिनमा बिक्री गरेका फलफूलको परिमाण किलोग्राममा				
दिन/फलफूल→	स्याउ	सुन्तला	मौसम	अनार
पहिलो	५	१०	५	६
दोस्रो	७	८	४	९
तेस्रो	८	१२	३	१०
जम्मा	२०	३०	१२	२५

माथिको तालिका अवलोकन गरी तलका प्रश्नहरूको उत्तर दिनुहोस् :

१. फूलमायाले पहिलो दिन कति किलोग्राम सुन्तला बिक्री गरिछन् ?
२. फूलमायाले तीन दिनमा जम्मा कति किलोग्राम मौसम बिक्री गरिछन् ?
३. दोस्रो दिनमा सबैभन्दा बढी बिक्री भएको फलफूल कुन हो ?

हरिले कक्षा १, २ र ३ का विद्यार्थीहरूलाई सबैभन्दा मन पर्ने खेलको विवरण तयार पारी कापीमा लेख्नुभयो । आफ्नो डेस्कमा राखेको उक्त कापीमा पानी पोखिएर तल दिइएअनुसार भाग मेटिएछ ।

खेलकुद	कक्षा १	कक्षा २	कक्षा ३	जम्मा
ब्याडमिन्टन	४	३		११
क्रिकेट	२	५	७	
फुटबल		६		१८
जम्मा	१५		१४	

मेटिएको भागमा रहेको सङ्ख्या भर्नुहोस् ।

चित्रग्राफबाट प्राप्त जानकारी तालिकामा प्रस्तुत गर्नुहोस् :

सुस्मिताका घरमा भएका जनावरहरूको विवरणलाई तलको चित्रग्राफमा दिइएको छ :

सुस्मिताका घरमा भएका जनावरहरू					
८					
७					
६					
५					
४					
३					
२					
१					
	कुकुर	कुखुरा	हाँस	भेडा	गाई

माथिको चित्रग्राफ अवलोकन गरी प्राप्त जानकारीलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गर्नुहोस् :

सुस्मिताका घरमा भएका जनावरहरू					
जनावर	कुकुर	कुखुरा	हाँस	भेडा	गाई
सङ्ख्या					

कक्षा २ का विद्यार्थीहरूलाई पानी, जुस, कफी, दुध र चियामध्ये कुन पेय पदार्थ मन पर्छ भनी प्रश्न सौधिएको थियो । उक्त प्रश्नमा प्राप्त जवाफलाई सङ्केतको प्रयोग गरी तलको चित्रग्राफमा प्रस्तुत गरिएको छ :

माथिको चित्रग्राफबाट पानी, जुस, कफी, दुध र चिया मन पराउने विद्यार्थी सङ्ख्यालाई तालिका बनाई प्रस्तुत गर्नुहोस् :

--	--

कक्षा २ का विद्यार्थीहरूलाई कुन विषय मन पर्छ भनी सोधिएको प्रश्नमा प्राप्त जवाफअनुसार सङ्केतको प्रयोग गरी तलको चित्रग्राफमा प्रस्तुत गरिएको छ :

माथिको चित्रग्राफबाट नेपाली, अङ्ग्रेजी, गणित र सेरोफेरो मन पराउने विद्यार्थी सङ्ख्यालाई तालिका बनाई प्रस्तुत गर्नुहोस् ।

--

मुद्रा

सञ्चार प्रविधि र बजार

MS 15

13A

नोटहरू अवलोकन गरी लेख्नुहोस् :

नोटहरू	प्रश्नहरू
	(क) यो कति रुपियाँको नोट हो ? (ख) यस नोटमा कुन जनावरको चित्र छ ?
	(क) यो कति रुपियाँको नोट हो ? (ख) यस नोटमा कुन जनावरको चित्र छ ?
	(क) यो कति रुपियाँको नोट हो ? (ख) यस नोटमा कुन जनावरको चित्र छ ?
	(क) यो कति रुपियाँको नोट हो ? (ख) यो नोटमा कुन जनावरको चित्र छ ?
	(क) यो कति रुपियाँको नोट हो ? (ख) यस नोटमा कुन जनावरको चित्र छ ?

नोटहरू	प्रश्नहरू
	(क) यो कति रुपियाँको नोट हो ? (ख) यस नोटमा कुन जनावरको चित्र छ ?
	(क) यो कति रुपियाँको नोट हो ? (ख) यस नोटमा कुन जनावरको चित्र छ ?
	(क) यो कति रुपियाँको नोट हो ? (ख) यस नोटमा कुन जनावरको चित्र छ ?
	(क) यो कति रुपियाँको नोट हो ? (ख) यस नोटमा कुन जनावरको चित्र छ ?

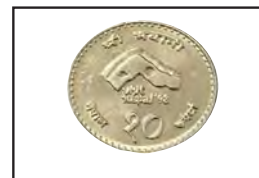

तल दिइएका सिक्काहरू हेर्नुहोस् र कति रुपियाँ हो चिनेर लेख्नुहोस्:

रु.

१

तल दिइएका नोटहरूका चित्रहरू हेर्नुहोस् र कति रुपियाँको हो चिनेर लेख्नुहोस् ।

रु.

तल दिइएका सिक्काका चित्रहरू हेर्नुहोस् र कति पैसाको हो चिनेर लेख्नुहोस् ।

पै.

रु. १००० सम्मका नोटहरू अवलोकन गरी खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

सबैभन्दा थोरै रुपियाँ जनाउने नोट रु. को हो ।

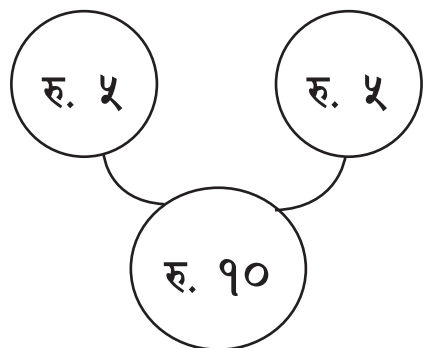
सबैभन्दा धेरै रुपियाँ जनाउने नोट रु. को हो ।

बाघको चित्र भएको नोट रु. को हो ।

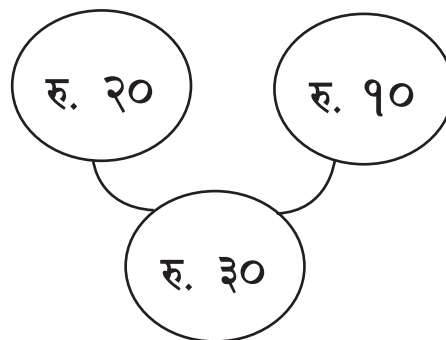
हात्तीको चित्र भएको नोटले रु. जनाउँछ ।

+ जोड गर्नुहोस् :

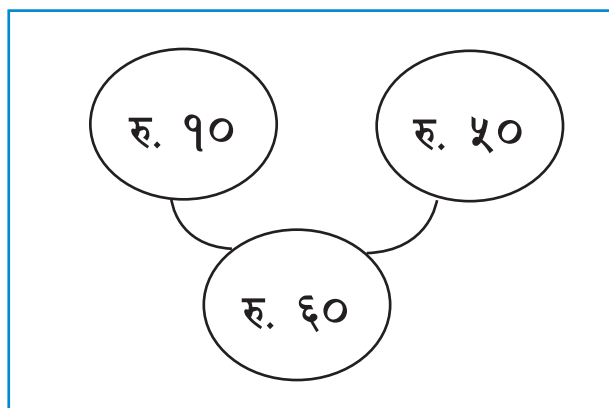
$$\text{रु. ५} + \text{रु. ५} = \text{रु. १०}$$

$$\text{रु. २०} + \text{रु. १०} = \text{रु. ३०}$$

रामले रु. १० को एउटा सिसाकलम र रु. ५० को एउटा कापी किनेछन् भने पसलेलाई जम्मा कति रुपियाँ तिर्नुपर्ला ?

$$\text{रु. १०} + \text{रु. ५०} = \text{रु. ६०}$$

पसलेलाई तिरेको जम्मा रुपियाँ = रु. ६०

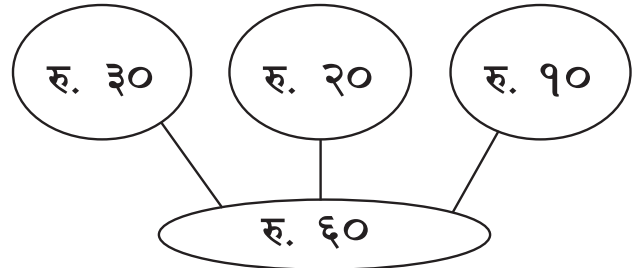
मुद्रासम्बन्धी जोड

पेम्बाले रु. ३० को कापी, रु. २० को सिसाकलम र रु. १० को इरेजर किनेछन् । अब, उनले पसलेलाई कति रुपियाँ तिर्नुपर्छ ।

$$\text{रु. } ३० + \text{रु. } २० + \text{रु. } १० = \text{रु. } ६०$$

	रु. ३०
	रु. २०
+	रु. १०
	रु. ६०

खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

$$\text{रु. } ५ + \text{रु. } १० = \boxed{\text{रु. } १५}$$

$$\text{रु. } २० + \text{रु. } ३० = \boxed{\text{रु. } \quad}$$

$$\text{रु. } ३० + \text{रु. } \quad = \boxed{\text{रु. } ५०}$$

$$\text{रु. } \quad + \text{रु. } २० = \boxed{\text{रु. } ३०}$$

जोड गर्नुहोस् :

	रु. ३
	रु. १०
+	

	रु. २५
	रु. १५
+	रु. १०

	२० पैसा
	१० पैसा
+	

	४० पैसा
	२५ पैसा
+	

रीताले उनका साथीको जन्मदिनमा उपहार दिनका लागि रु. ४० को कलम र रु. ५० को कापी किनिन् भने उनले जम्मा कति रुपियाँको उपहार किनेछन् ।

मुद्रासम्बन्धी घटाउ

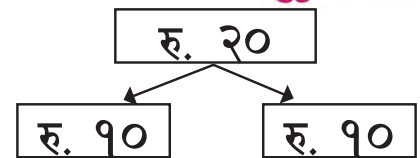

शान्तिसँग रु. २० थियो । शान्तिले रु. १० को एउटा चकलेट किनिन् । उनले पसलेलाई रु. २० को नोट दिइन् भने कति रुपियाँ फिर्ता पाउलिन् ?

$$\text{रु. } २० - \text{रु. } १० = \text{रु. } १०$$

शान्तिसँग जम्मा
रु. १० बाँकी रहन्छ ।

खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

$$\text{रु. } १२० - \text{रु. } १२ = \boxed{}$$

$$\text{रु. } ४५ - \text{रु. } ३५ = \boxed{}$$

$$\text{रु. } ९० - \text{रु. } \boxed{} = \text{रु. } १०$$

$$\text{रु. } ७५ - \boxed{} = \text{रु. } ७०$$

$$२५ \text{ पैसा} - १० \text{ पैसा} = \boxed{} \text{ पैसा}$$

$$५० \text{ पैसा} - २५ \text{ पैसा} = \boxed{} \text{ पैसा}$$

$$\text{रु. } \boxed{} - \text{रु. } ३०० = \text{रु. } ४००$$

$$\text{रु. } \boxed{} - \text{रु. } २५० = \text{रु. } ३००$$

तपाईंसँग रु. १० का ४ ओटा नोटहरू, रु. ५ का ५ ओटा नोटहरू र रु. १ का ६ ओटा नोटहरू छन् । यदि तपाईंले जम्मा रु. ४५ का स्टेसनरी सामान किन्नुभयो भने कति कतिको नोट मिलाएर कुन कुन तरिकाले स्टेसनरीको बिल तिर्न सक्नुहुन्छ ?

मुद्रासम्बन्धी घटाउ

इशानसँग रु. ९० थियो । उनले यसबाट रु. २० मा दुईओटा सिसाकलम किने । अब इशानसँग कति रुपियाँ बाँकी रहन्छ ?

	रु. ९०
—	रु. २०
	रु. ७०

रु. २०

इशानसँग रु ७०
बाँकी छ ।

प्रभाले रु. ३५ लिएर बजार गइन् । यउटा मुना पत्रिका किन्दा रु. २० खर्च गरिन् । अब प्रभासँग कति रुपियाँ बाँकी रहन्छ ?

	रु. ३५
—	रु. २०

प्रभासँग रु.
बाँकी छ ।

रु. ३५

रु. २०

?

हिसाब गर्नुहोस् :

	रु. ३०
—	रु. १०

	रु. ४५
—	रु. २२

	रु. ७५
—	रु. ३५

घटाउनुहोस् :

रु. १० — रु. ७ रु. ३	रु. १५ — रु. ३	रु. २० — रु. ५	रु. ९५ — रु. ६५
रु. ७५ — रु. २५	रु. ३० — रु. २०	५० पैसा — १५ पैसा	७५ पैसा — २५ पैसा
१४० पैसा — ५० पैसा	५० पैसा — १० पैसा	७५ पैसा — ४० पैसा	९० पैसा — ३५ पैसा

विष्णुले रु. ४० को एउटा कापी किने । उनले रु. १०० को नोट पसलेलाई दिए भने पसलेले कति रुपियाँ फिर्ता दिनुपर्ला ?

मुद्राको जोड तथा घटाउसम्बन्धी कुनै दुई दुईओटा गणितीय समस्या लेखी समाधान गर्नुहोस् ।

हेरौ, मैले कति सिकेँ ?

सञ्चार प्रविधि र बजार

8A

१. तल दिइएका नोटहरूको चित्र हेर्नुहोस् र कति रुपियाँको हो चिनेर लेख्नुहोस् :

रु.

रु.

रु.

२. जोड्नुहोस् :

रु. ५ + रु. २० = रु.

रु. ५० + रु. १० = रु.

रु. + रु. = रु. रु. + रु. = रु.

३. घटाउनुहोस् :

रु. १००

-

रु. ५०

रु. ५५०

-

रु. ३२०

५० पैसा

-

१० पैसा

९० पैसा

-

६५ पैसा

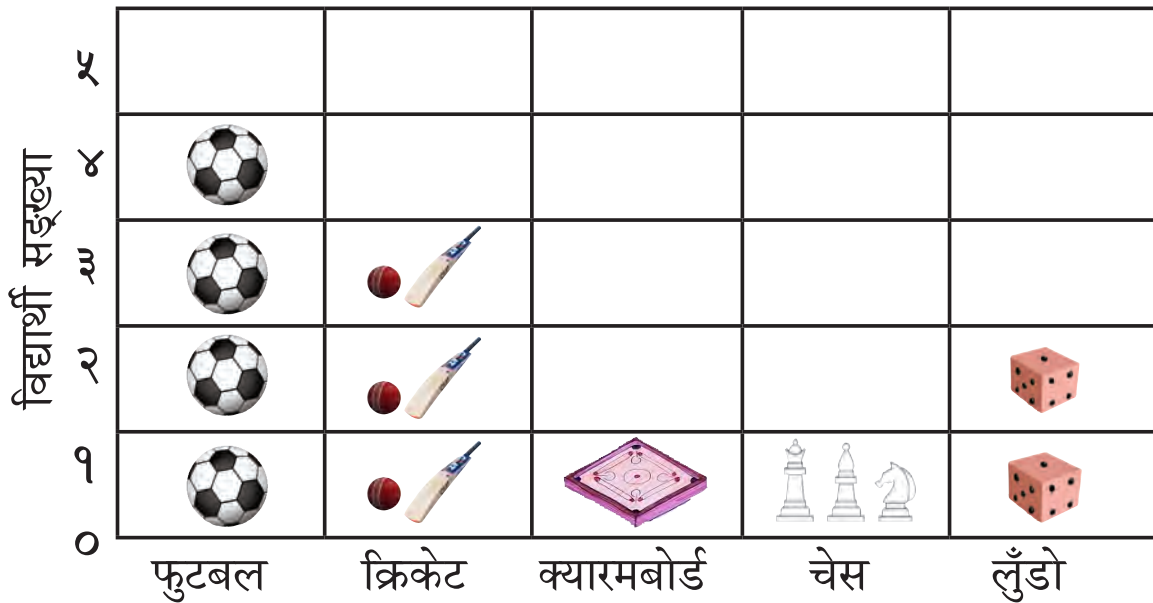

हेरौ, मैले कति सिकै ?

सञ्चार प्रविधि र बजार

8B

४. कक्षा २ का विद्यार्थीहरूलाई फुटबल, क्रिकेट, क्यारमबोर्ड, चेस, लुँडो मध्ये कुन कुन खेल मनपर्छ भनी प्रश्न सोधिएको थियो । उक्त प्रश्नको जवाफलाई तलको चित्रग्राफमा प्रस्तुत गरिएको छ :

माथिका चित्रग्राफ हेर्नुहोस् र प्रत्येक खेल खेलन मन पराउने विद्यार्थी सङ्ख्या कति कति रहेछ, लेख्नुहोस् :

फुटबल :

क्यारमबोर्ड :

लुँडो :

क्रिकेट :

चेस :

जम्मा विद्यार्थी सङ्ख्या :

सबैभन्दा धेरैले मन पराउने खेल :

शिक्षकको दस्तखत

अभिभावकको दस्तखत

गुणन २

खरायोका कान गन्नुहोस् :

२ एक पटक

$$= \boxed{2}$$

२ × १

$$= \boxed{}$$

२ + २

$$= \boxed{}$$

२ दुई पटक

$$= \boxed{}$$

२ × २

$$= \boxed{}$$

२ + २ + २

$$= \boxed{}$$

२ तीन पटक

$$= \boxed{}$$

२ × ३

$$= \boxed{}$$

२ + २ + २ + २

$$= \boxed{}$$

२ चार पटक

$$= \boxed{}$$

२ × ४

$$= \boxed{}$$

२ + २ + २ + २ + २

$$= \boxed{}$$

२ पाँच पटक

$$= \boxed{}$$

२ × ५

$$= \boxed{}$$

२ + २ + २ + २ + २ + २

$$= \boxed{}$$

२ छ पटक

$$= \boxed{}$$

२ × ६

$$= \boxed{}$$

खरायोका कान गन्नुहोस् :

$$२ + २ + २ + २ + २ + २ + २ = \boxed{}$$

$$२ \text{ सात पटक} = \boxed{}$$

$$२ \times ७ = \boxed{}$$

$$२ + २ + २ + २ + २ + २ + २ + २ = \boxed{}$$

$$२ \text{ आठ पटक} = \boxed{}$$

$$२ \times ८ = \boxed{}$$

$$२ + २ + २ + २ + २ + २ + २ + २ + २ = \boxed{}$$

$$२ \text{ नौ पटक} = \boxed{}$$

$$२ \times ९ = \boxed{}$$

$$२ + २ + २ + २ + २ + २ + २ + २ + २ + २ = \boxed{}$$

$$२ \text{ दश पटक} = \boxed{}$$

$$२ \times १० = \boxed{}$$

$$२ \times १ = २$$

$$२ \times २ = ४$$

$$२ \times ३ =$$

$$२ \times ४ =$$

$$२ \times ५ =$$

$$२ \times ६ =$$

$$२ \times ७ =$$

$$२ \times ८ =$$

$$२ \times ९ =$$

$$२ \times १० =$$

फूलका थुँगा गन्नुहोस् :

$$३ \text{ एक पटक} = ३$$

$$३ \times १ = ३$$

$$३ + ३ = ६$$

$$३ \text{ दुई पटक} = ६$$

$$३ \times २ = ६$$

$$३ + ३ + ३ = ९$$

$$३ \text{ तीन पटक} = ९$$

$$३ \times ३ = ९$$

$$३ + ३ + ३ + ३ = १२$$

$$३ \text{ चार पटक} = \dots\dots\dots$$

$$३ \times ४ = \dots\dots\dots$$

$$३ + ३ + ३ + ३ + ३ = १५$$

$$३ \text{ पाँच पटक} = \dots\dots\dots$$

$$३ \times ५ = \dots\dots\dots$$

$$३ + ३ + ३ + ३ + ३ + ३ = १८$$

$$३ \text{ छ पटक} = \dots\dots\dots$$

$$३ \times ६ = \dots\dots\dots$$

फूलका थुँगा गण्नुहोस् :

$$३ + ३ + ३ + ३ + ३ + ३ + ३ = २१$$

$$३ \text{ सात पटक} = \dots\dots\dots$$

$$३ \times ७ = \dots\dots\dots$$

$$३ + ३ + ३ + ३ + ३ + ३ + ३ + ३ = २४$$

$$३ \text{ आठ पटक} = \dots\dots\dots$$

$$३ \times ८ = \dots\dots\dots$$

$$३ + ३ + ३ + ३ + ३ + ३ + ३ + ३ + ३ = २७$$

$$३ \text{ नौ पटक} = \dots\dots\dots$$

$$३ \times ९ = \dots\dots\dots$$

$$३ + ३ + ३ + ३ + ३ + ३ + ३ + ३ + ३ + ३ = ३०$$

$$३ \text{ दश पटक} = \dots\dots\dots$$

$$३ \times १० = \dots\dots\dots$$

$$३ \times १ = ३$$

$$३ \times २ = ६$$

$$३ \times ३ = ९$$

$$३ \times ४ =$$

$$३ \times ५ =$$

$$३ \times ६ =$$

$$३ \times ७ =$$

$$३ \times ८ =$$

$$३ \times ९ =$$

$$३ \times १० =$$

कुर्सीका खुट्टा गन्नुहोस् :

$$४ \text{ एक पटक} = ४$$

$$४ \times १ = \boxed{}$$

$$४ + ४ = \boxed{}$$

$$४ \text{ दुई पटक} = \boxed{}$$

$$४ \times २ = \boxed{}$$

$$४ + ४ + ४ = १२$$

$$४ \text{ तीन पटक} = १२$$

$$४ \times ३ = १२$$

$$४ + ४ + ४ + ४ = \boxed{}$$

$$४ \text{ चार पटक} = \boxed{}$$

$$४ \times ४ = \boxed{}$$

$$४ + ४ + ४ + ४ + ४ = \boxed{}$$

$$४ \times ५ = \boxed{}$$

$$४ \text{ पाँच पटक} = \boxed{}$$

$$४ + ४ + ४ + ४ + ४ + ४ = \boxed{}$$

$$४ \times ६ = \boxed{}$$

$$४ \text{ छ पटक} = \boxed{}$$

कुर्सीका खुट्टा गण्नुहोस् :

$$४ + ४ + ४ + ४ + ४ + ४ + ४ = \boxed{}$$

$$४ \text{ सात पटक } = \boxed{}$$

$$४ \times ७ = \boxed{}$$

$$४ + ४ + ४ + ४ + ४ + ४ + ४ + ४ = \boxed{}$$

$$४ \text{ आठ पटक } = \boxed{}$$

$$४ \times ८ = \boxed{}$$

$$४ + ४ + ४ + ४ + ४ + ४ + ४ + ४ + ४ = \boxed{}$$

$$४ \text{ नौ पटक } = \boxed{}$$

$$४ \times ९ = \boxed{}$$

$$४ + ४ + ४ + ४ + ४ + ४ + ४ + ४ + ४ + ४ = \boxed{}$$

$$४ \text{ दश पटक } = \boxed{}$$

$$४ \times १० = \boxed{}$$

$$४ \times १ =$$

$$४ \times २ =$$

$$४ \times ३ =$$

$$४ \times ४ =$$

$$४ \times ५ =$$

$$४ \times ६ =$$

$$४ \times ७ =$$

$$४ \times ८ =$$

$$४ \times ९ =$$

$$४ \times १० =$$

हातका औला गन्नुहोस् :

$$५ \text{ एक पटक} = \boxed{}$$

$$५ \times १ = \boxed{५}$$

$$५ + ५ = \boxed{१०}$$

$$५ \text{ दुई पटक} = \boxed{}$$

$$५ \times २ = \boxed{}$$

$$५ + ५ + ५ = \boxed{}$$

$$५ \text{ तीन पटक} = \boxed{}$$

$$५ \times ३ = \boxed{}$$

$$५ + ५ + ५ + ५ = \boxed{}$$

$$५ \text{ चार पटक} = \boxed{}$$

$$५ \times ४ = \boxed{}$$

$$५ + ५ + ५ + ५ + ५ = \boxed{}$$

$$५ \times ५ = \boxed{}$$

$$५ \text{ पाँच पटक} = \boxed{}$$

$$५ + ५ + ५ + ५ + ५ + ५ = \boxed{}$$

$$५ \times ६ = \boxed{}$$

$$५ \text{ छ पटक} = \boxed{}$$

हातका औला गन्नुहोस् :

$$५ + ५ + ५ + ५ + ५ + ५ + ५ = \boxed{}$$

$$५ \text{ सात पटक} = \boxed{}$$

$$५ \times ७ = \boxed{}$$

$$५ + ५ + ५ + ५ + ५ + ५ + ५ + ५ = \boxed{}$$

$$५ \text{ आठ पटक} = \boxed{}$$

$$५ \times ८ = \boxed{}$$

$$५ + ५ + ५ + ५ + ५ + ५ + ५ + ५ + ५ = \boxed{}$$

$$५ \text{ नौ पटक} = \boxed{}$$

$$५ \times ९ = \boxed{}$$

$$५ + ५ + ५ + ५ + ५ + ५ + ५ + ५ + ५ + ५ = \boxed{}$$

$$५ \text{ दश पटक} = \boxed{}$$

$$५ \times १० = \boxed{}$$

$$५ \times १ = ५$$

$$५ \times २ = १०$$

$$५ \times ३ =$$

$$५ \times ४ =$$

$$५ \times ५ =$$

$$५ \times ६ =$$

$$५ \times ७ =$$

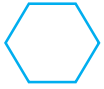
$$५ \times ८ =$$

$$५ \times ९ =$$

$$५ \times १० =$$

आकृतिका कुना गन्नुहोस् :

$$६ \text{ एक पटक} = \boxed{}$$

$$६ \times १ = \boxed{}$$

$$६ + ६ = \boxed{}$$

$$६ \text{ दुई पटक} = \boxed{}$$

$$६ \times २ = \boxed{}$$

$$६ + ६ + ६ = \boxed{}$$

$$६ \times ३ = \boxed{}$$

$$६ \text{ तीन पटक} = \boxed{}$$

$$६ + ६ + ६ + ६ = \boxed{}$$

$$६ \times ४ = \boxed{}$$

$$६ \text{ चार पटक} = \boxed{}$$

$$६ + ६ + ६ + ६ + ६ = \boxed{} \quad ६ \text{ पाँच पटक} = \boxed{}$$

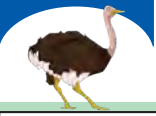
$$६ \times ५ = \boxed{}$$

$$६ + ६ + ६ + ६ + ६ + ६ = \boxed{}$$

$$६ \times ६ = \boxed{}$$

$$६ \text{ छ पटक} = \boxed{}$$

आकृतिका कुना गण्नुहोस् :

$$६ + ६ + ६ + ६ + ६ + ६ + ६ = \boxed{}$$

$$६ \text{ सात पटक} = \boxed{}$$

$$६ \times ७ = \boxed{}$$

$$६ + ६ + ६ + ६ + ६ + ६ + ६ + ६ = \boxed{}$$

$$६ \text{ आठ पटक} = \boxed{}$$

$$६ \times ८ = \boxed{}$$

$$६ + ६ + ६ + ६ + ६ + ६ + ६ + ६ + ६ = \boxed{}$$

$$६ \text{ नौ पटक} = \boxed{}$$

$$६ \times ९ = \boxed{}$$

$$६ + ६ + ६ + ६ + ६ + ६ + ६ + ६ + ६ + ६ = \boxed{}$$

$$६ \text{ दश पटक} = \boxed{}$$

$$६ \times १० = \boxed{}$$

$$६ \times १ = ६$$

$$६ \times २ = १२$$

$$६ \times ३ =$$

$$६ \times ४ =$$

$$६ \times ५ =$$

$$६ \times ६ =$$

$$६ \times ७ =$$

$$६ \times ८ =$$

$$६ \times ९ =$$

$$६ \times १० =$$

तासका पत्तीमा भएका आकृति गण्नुहोस् :

$$७ \text{ एक पटक } = \boxed{}$$

$$७ \times १ = ७ \boxed{}$$

$$७ + ७ = \boxed{}$$

$$७ \text{ दुई पटक } = \boxed{}$$

$$७ \times २ = \boxed{}$$

$$७ + ७ + ७ = २१$$

$$७ \text{ तीन पटक } = \boxed{}$$

$$३ \times ७ = \boxed{}$$

$$७ + ७ + ७ + ७ = \boxed{}$$

$$७ \text{ चार पटक } = \boxed{}$$

$$७ \times ४ = \boxed{}$$

$$७ + ७ + ७ + ७ + ७ = \boxed{}$$

$$७ \text{ पाँच पटक } = \boxed{} ७$$

$$\times ५ = \boxed{}$$

$$७ + ७ + ७ + ७ + ७ + ७ = \boxed{}$$

$$७ \text{ छ पटक } = \boxed{}$$

$$७ \times ६ = \boxed{}$$

तासका पत्तीमा भरएका आकृति गन्नुहोस् :

$$७ + ७ + ७ + ७ + ७ + ७ + ७ = \boxed{}$$

$$७ \text{ सात पटक} = \boxed{}$$

$$७ \times ७ = \boxed{}$$

$$७ \times १ =$$

$$७ \times २ =$$

$$७ \times ३ =$$

$$७ \times ४ =$$

$$७ \times ५ =$$

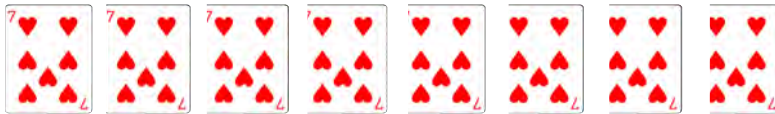
$$७ \times ६ =$$

$$७ \times ७ =$$

$$७ \times ८ =$$

$$७ \times ९ =$$

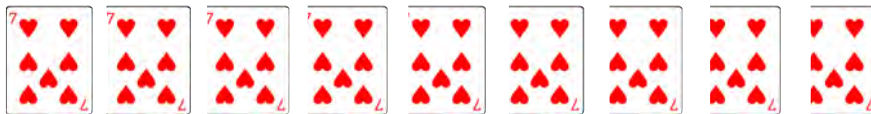
$$७ \times १० =$$

$$७ + ७ + ७ + ७ + ७ + ७ + ७ + ७ = \boxed{}$$

$$७ \text{ आठ पटक} = \boxed{}$$

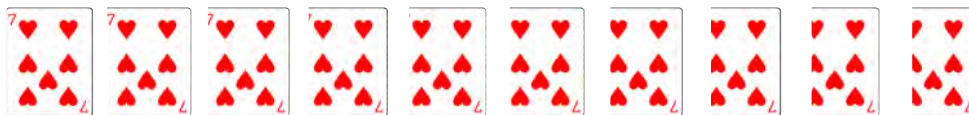
$$७ \times ८ = \boxed{}$$

$$७ + ७ + ७ + ७ + ७ + ७ + ७ + ७ + ७ = \boxed{}$$

$$७ \text{ नौ पटक} = \boxed{}$$

$$७ \times ९ = \boxed{}$$

$$७ + ७ + ७ + ७ + ७ + ७ + ७ + ७ + ७ + ७ = \boxed{}$$

$$७ \text{ दश पटक} = \boxed{}$$

$$७ \times १० = \boxed{}$$

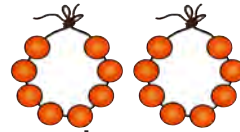

मालाका जेडी गण्णुहोस् :

$$८ \text{ एक पटक } = \boxed{}$$

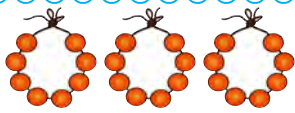
$$१ \times ८ = \boxed{}$$

$$८ + ८ = \boxed{}$$

$$८ \text{ दुई पटक } = \boxed{}$$

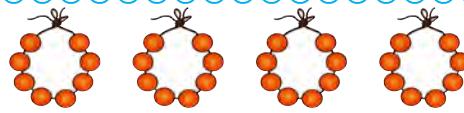
$$८ \times २ = \boxed{}$$

$$८ + ८ + ८ = २४$$

$$८ \text{ तीन पटक } = \boxed{}$$

$$८ \times ३ = \boxed{}$$

$$८ + ८ + ८ + ८ = \boxed{}$$

$$८ \text{ चार पटक } = \boxed{}$$

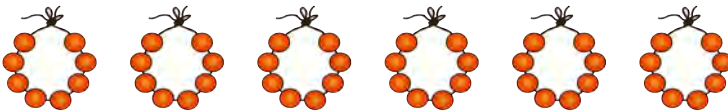
$$८ \times ४ = \boxed{}$$

$$८ + ८ + ८ + ८ + ८ = \boxed{}$$

$$८ \text{ पाँच पटक } = \boxed{}$$

$$८ \times ५ = \boxed{}$$

$$८ + ८ + ८ + ८ + ८ + ८ = \boxed{}$$

$$८ \text{ छ पटक } = \boxed{}$$

$$८ \times ६ = \boxed{}$$

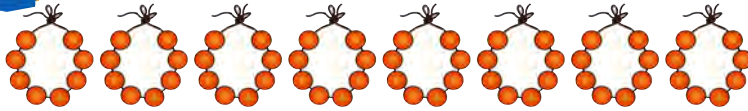
$$८ + ८ + ८ + ८ + ८ + ८ + ८ = \boxed{}$$

$$८ \text{ सात पटक } = \boxed{}$$

$$८ \times ७ = \boxed{}$$

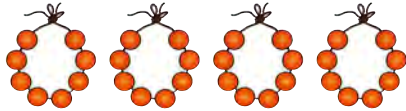
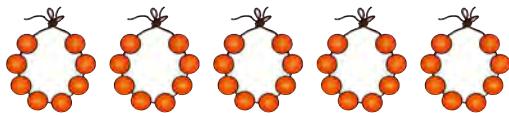

मालाका गेडी गन्नुहोस् :

$$८ + ८ + ८ + ८ + ८ + ८ + ८ + ८ =$$

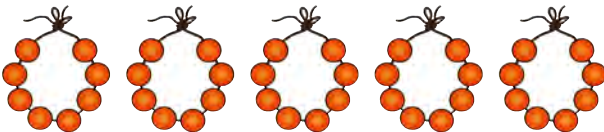
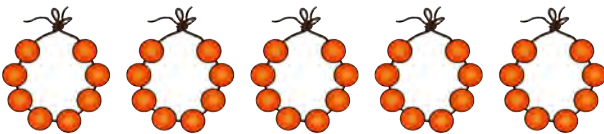
$$८ \text{ आठ पटक } = \text{ } ८ \times ८ = \text{ }$$

$$८ + ८ + ८ + ८ + ८ + ८ + ८ + ८ + ८ = \text{ }$$

$$८ \text{ नौ पटक } = \text{ }$$

$$८ \times ९ = \text{ }$$

$$८ + ८ + ८ + ८ + ८ + ८ + ८ + ८ + ८ + ८ = \text{ }$$

$$८ \text{ दश पटक } = \text{ }$$

$$८ \times १० = \text{ }$$

८	×	१	=	८
८	×	२	=	१६
८	×	३	=	२४
८	×	४	=	
८	×	५	=	
८	×	६	=	
८	×	७	=	
८	×	८	=	
८	×	९	=	
८	×	१०	=	

मालामा भएका रुद्राक्षका दाना गन्नुहोस् :

$$९ \text{ एक पटक} = \boxed{९}$$

$$९ \times १ = \boxed{९}$$

$$९ + ९ = \boxed{१८}$$

$$९ \text{ दुई पटक} = \boxed{१८}$$

$$९ \times २ = \boxed{१८}$$

$$९ + ९ + ९ = \boxed{}$$

$$९ \text{ तीन पटक} = \boxed{}$$

$$९ \times ३ = \boxed{}$$

$$९ + ९ + ९ + ९ = \boxed{}$$

$$९ \text{ चार पटक} = \boxed{}$$

$$९ \times ४ = \boxed{}$$

$$९ + ९ + ९ + ९ + ९ = \boxed{}$$

$$९ \text{ पाँच पटक} = \boxed{}$$

$$९ \times ५ = \boxed{}$$

$$९ + ९ + ९ + ९ + ९ + ९ = \boxed{}$$

$$९ \text{ छ पटक} = \boxed{}$$

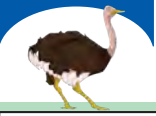
$$९ \times ६ = \boxed{}$$

$$९ + ९ + ९ + ९ + ९ + ९ + ९ = \boxed{}$$

$$९ \text{ सात पटक} = \boxed{}$$

$$९ \times ७ = \boxed{}$$

मालामा भरका रुद्राक्षका दाना गण्नुहोस् :

$$९ + ९ + ९ + ९ + ९ + ९ + ९ + ९ = \boxed{}$$

$$९ \text{ आठ पटक } = \boxed{}$$

$$९ \times ८ = \boxed{}$$

$$९ \times १ = ९$$

$$९ \times २ = १८$$

$$९ \times ३ =$$

$$९ \times ४ =$$

$$९ \times ५ =$$

$$९ \times ६ =$$

$$९ \times ७ =$$

$$९ \times ८ =$$

$$९ \times ९ =$$

$$९ \times १० =$$

$$९ + ९ + ९ + ९ + ९ + ९ + ९ + ९ + ९ = \boxed{}$$

$$९ \text{ नौ पटक } = \boxed{}$$

$$९ \times ९ = \boxed{}$$

$$९ + ९ + ९ + ९ + ९ + ९ + ९ + ९ + ९ + ९ = \boxed{}$$

$$९ \text{ दश पटक } = \boxed{}$$

$$९ \times १० = \boxed{}$$

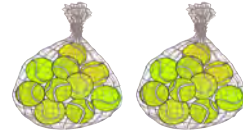

 टेनिस बलहरू गन्नुहोस् :

$$१० \times १ = १०$$

$$१० \text{ एक पटक} = \boxed{}$$

$$१० + १० = २०$$

$$१० \text{ दुई पटक} = \boxed{}$$

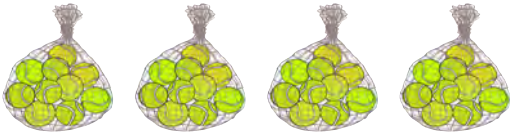
$$१० \times २ = २०$$

$$१० + १० + १० = ३०$$

$$१० \text{ तीन पटक} = \boxed{}$$

$$१० \times ३ = ३०$$

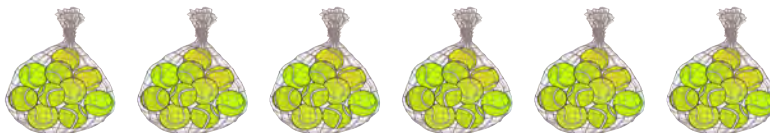
$$१० + १० + १० + १० = \boxed{}$$

$$१० \text{ चार पटक} = \boxed{} \quad १० \times ४ = \boxed{}$$

$$१० + १० + १० + १० + १० = \boxed{}$$

$$१० \text{ पाँच पटक} = \boxed{} \quad १० \times ५ = \boxed{}$$

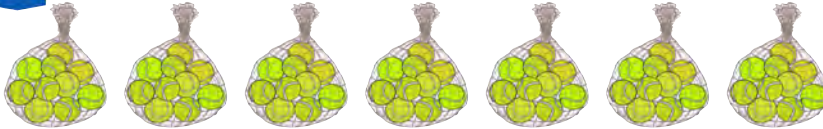

$$१० + १० + १० + १० + १० + १० = \boxed{}$$

$$१० \text{ छ पटक} = \boxed{} \quad १० \times ६ = \boxed{}$$

टेनिस बलहरू गन्नुहोस् :

$$10 + 10 + 10 + 10 + 10 + 10 + 10 = \boxed{}$$

$$10 \text{ सात पटक} = \boxed{} \quad 10 \times 7 = \boxed{}$$

$$10 + 10 + 10 + 10 + 10 + 10 +$$

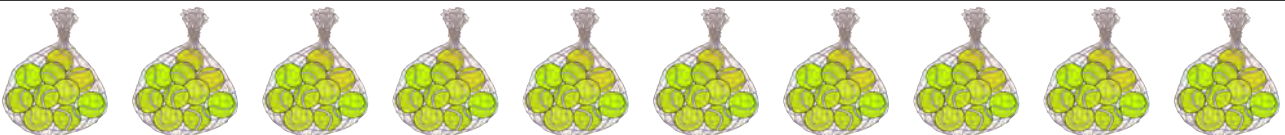
$$10 + 10 = \boxed{}$$

$$10 \text{ आठ पटक} = \boxed{} \quad 10 \times 8 = \boxed{}$$

$$10 + 10 + 10 + 10 + 10 + 10 + 10 + 10 + 10 = \boxed{}$$

$$10 \text{ नौ पटक} = \boxed{} \quad 10 \times 9 = \boxed{}$$

$$10 + 10 + 10 + 10 + 10 + 10 + 10 + 10 +$$

$$10 + 10 = \boxed{}$$

$$10 \text{ दश पटक} = \boxed{} \quad 10 \times 10 = \boxed{}$$

$$10 \times 1 = 10$$

$$10 \times 2 = 20$$

$$10 \times 3 =$$

$$10 \times 4 =$$

$$10 \times 5 =$$

$$10 \times 6 =$$

$$10 \times 7 =$$

$$10 \times 8 =$$

$$10 \times 9 =$$

$$10 \times 10 =$$

गुणन तालिका पूरा गर्नुहोस् र पढ्नुहोस् :

×	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१	१	२	३	४						
२	२	४	६							
३	३	६								
४	४									
५										
६										
७										
८										
९										
१०										

गुणन गर्नुहोस् :

$२ \times ३ =$

$४ \times ५ =$

$३ \times ६ =$

$५ \times ७ =$

$५ \times ३ =$

$६ \times २ =$

$७ \times ३ =$

$८ \times ९ =$

$१० \times ५ =$

$४ \times ७ =$

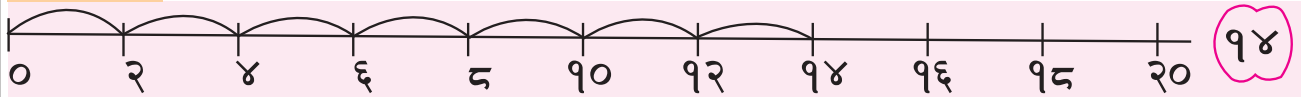
$३ \times ८ =$

$९ \times ६ =$

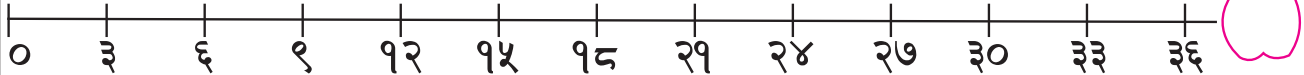

सङ्ख्या रेखामा फड्के गणना गर्नुहोस् :

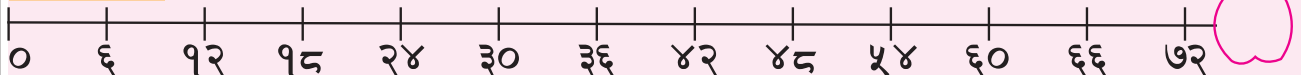
२×७

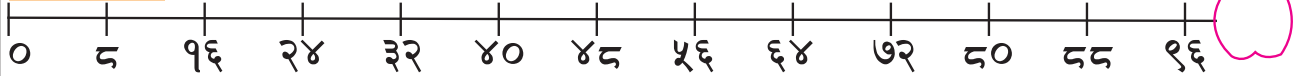
३×६

६×९

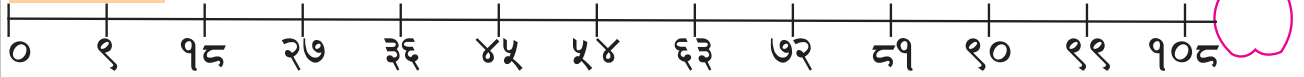
८×५

७×६

९×८

तल दिइएको गणितीय वाक्यलाई सङ्ख्यारेखामा देखाउनुहोस् :

$$३ \times ५$$

$$४ \times ८$$

$$६ \times ६$$

$$७ \times ५$$

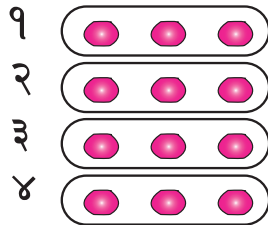

$$९ \times ४$$

✖ गणना गरी लेख्नुहोस् :

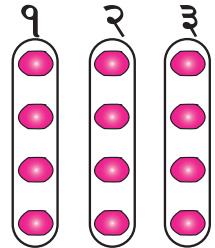
३ चार पटक

$$३ \times ४ = १२$$

४ तीन पटक

$$४ \times ३ = १२$$

$$३ \times ४ = ४ \times ३ = १२$$

____, ____ पटक

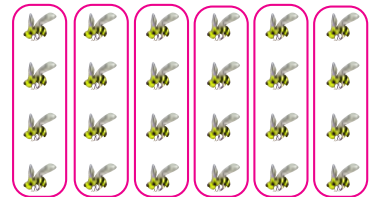
$$____ \times ____$$

$$= ____$$

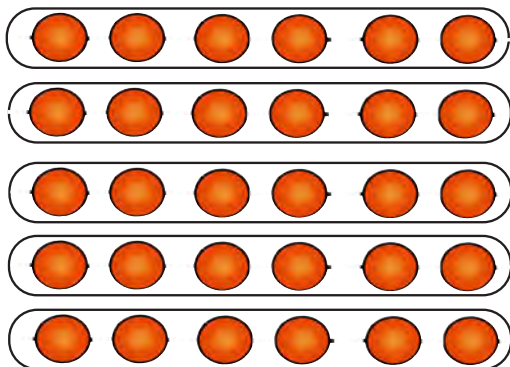
____, ____ पटक

$$____ \times ____$$

$$= ____$$

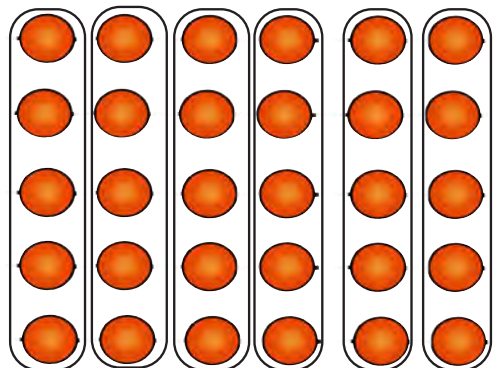

$$____ \times ____ = ____ \times ____ = ____$$

____, ____ पटक

$$____ \times ____ = ____$$

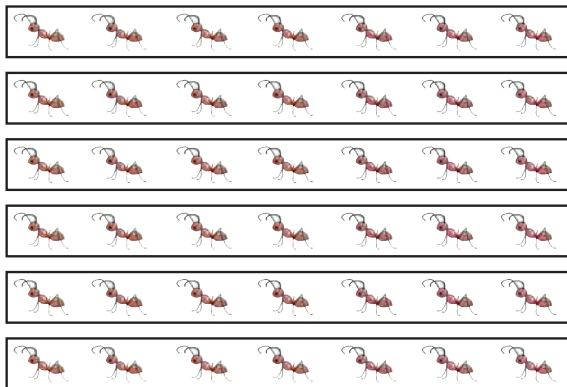
____, ____ पटक

$$____ \times ____ = ____$$

$$____ \times ____ = ____ \times ____ = ____$$

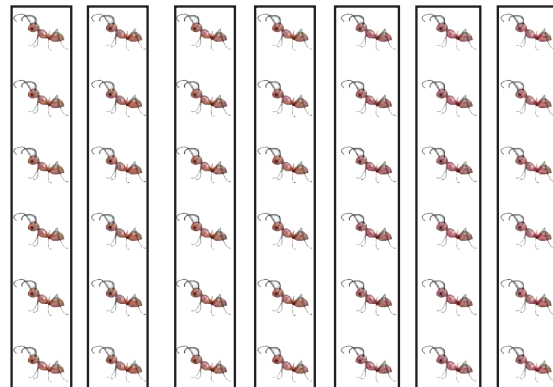
× गणना गरी लेख्नुहोस् :

____, ____ पटक

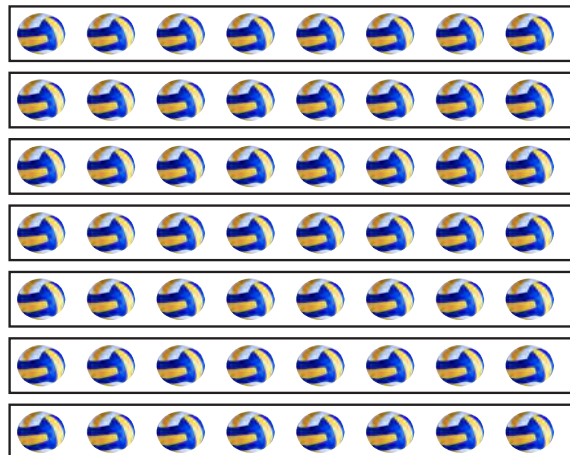
____ × ____ = ____

____ × ____ = ____ × ____ = ____

____, ____ पटक

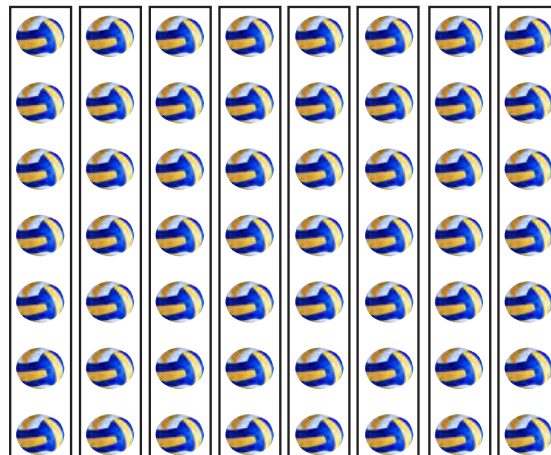
____ × ____ = ____

____, ____ पटक

____ × ____ = ____

____ × ____ = ____ × ____ = ____

____, ____ पटक

____ × ____ = ____

गुणन तालिका प्रयोग गरी हिसाब गर्नुहोस्

:

१. एउटा चतुर्भुजमा चारओटा भुजाहरू हुन्छन् भने पाँचओटा चतुर्भुजमा कतिओटा भुजाहरू हुन्छन् ?

$$\boxed{} \times \boxed{} = \boxed{} \text{ ओटा भुजाहरू}$$

२. प्रत्येक विद्यार्थीसँग ५ ओटा सिसाकलम भए ६ जनासँग कतिओटा सिसाकलम होलान् ?

$$\boxed{} \times \boxed{} = \boxed{} \text{ ओटा सिसाकलम}$$

३. एउटा टोकरीमा पाँचओटा सुन्तला अटाउँछन् भने उस्तै सातओटा टोकरीमा कतिओटा सुन्तला अटाउलान् ?

$$\boxed{} \times \boxed{} = \boxed{} \text{ ओटा सुन्तला}$$

४. एउटा बेन्चमा ४ जना विद्यार्थी अटाउँछन् भने यस्तै ७ ओटा बेन्चमा कति जना विद्यार्थी अटाउँछन् ?

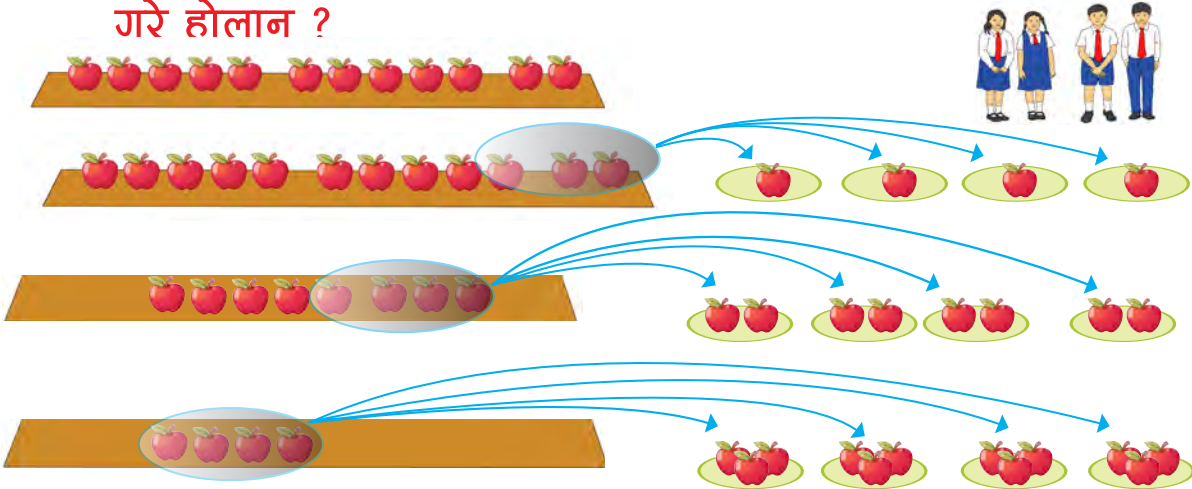
$$\boxed{} \times \boxed{} = \boxed{} \text{ जना विद्यार्थी}$$

५. एक जना विद्यार्थीसँग ५ ओटा किताब छन् भने त्यही दरले ८ जना विद्यार्थीसँग कतिओटा किताब होलान् ?

$$\boxed{} \times \boxed{} = \boxed{} \text{ ओटा किताब}$$

गोमाले आफूसँग भएका जम्मा १२ ओटा स्याउ चार जना विद्यार्थीलाई बराबर हुने गरी बाँडिन् । अब, प्रत्येक विद्यार्थीले कतिओटा स्याउ प्राप्त गरे होलान ?

१२ ओटा स्याउ चार जना विद्यार्थीहरूलाई बराबर हुने गरी बाँड्दा प्रत्येक विद्यार्थीले तीनओटाका दरले स्याउ प्राप्त गर्दछन् । यसलाई गणितीय भाषामा यसरी लेख्न सकिन्छ :

$$१२ \div ४ = ३$$

जम्मा स्याउको
सङ्ख्या

विद्यार्थी
सङ्ख्या

प्रत्येक विद्यार्थीले प्राप्त
गर्ने स्याउको सङ्ख्या

प्रत्येकले ३ ओटा स्याउ पाए । $३ \times ४ = १२$
गणितीय वाक्यलाई

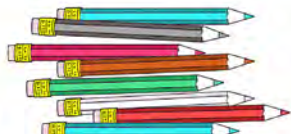
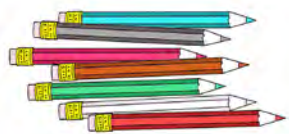
$$\begin{array}{r} ३ \\ ४ \overline{) १२} \\ \underline{- १२} \\ ० \end{array} \text{ तरिकाले पनि लेख्न सकिन्छ ।}$$

वस्तुहरूलाई बराबर सङ्ख्याका समूहमा बाँड्नुलाई 'भाग' गर्नु भनिन्छ । भाग जनाउन ' $\div$ ' सङ्केत प्रयोग गरिन्छ ।

१५ ओटा सिसाकलम तीन जना विद्यार्थीलाई बराबर हुने गरी बाँड्दा प्रत्येक विद्यार्थीले कतिओटा सिसाकलम प्राप्त गर्दछन ?

गणितीय वाक्यमा: $15 \div 3$

चित्र वा ठोस वस्तुको प्रयोग गरी तल दिइएअनुसार बाँड्न सकिन्छ ।

एक जना विद्यार्थीले एकओटा मात्र सिसाकलम प्राप्त गर्ने भएमा,

$$1 \times 3 = 3$$

यदि एक जना विद्यार्थीले दुईओटा मात्र सिसाकलम प्राप्त गर्ने भएमा,

$$2 \times 3 = 6$$

एक जना विद्यार्थीले तीनओटा मात्र सिसाकलम प्राप्त गर्ने भएमा,

$$3 \times 3 = 9$$

एक जना विद्यार्थीसँग चारओटा मात्र सिसाकलम भएमा,

$$4 \times 3 = 12$$

एक जना विद्यार्थीले पाँचओटा मात्र

सिसाकलम प्राप्त गर्ने भएमा,

$$५ \times ३ = १५$$

यसलाई गणितीय वाक्यमा:

$$१५ \div ३ = ५ \text{ लेखिन्छ ।}$$

प्रत्येक विद्यार्थीसँग भएका
सिसाकलमको सङ्ख्या

विद्यार्थी
सङ्ख्या

जम्मा
सङ्ख्या

प्रत्येक विद्यार्थीले ५ ओटा सिसाकलम प्राप्त गर्दछन् ।

१५ $\div$ ३ पत्ता लगाउन $\square \times ३ = १५$ को हिसाब गर्न सकिन्छ । यसका लागि ३ ले कतिलाई गुणन गर्दा १५ हुन्छ भनी गुणन तालिका हेर्न सकिन्छ ।

प्रत्येक विद्यार्थीसँग भएका
सिसाकलमको सङ्ख्या

$\times$

विद्यार्थी सङ्ख्या

$=$

जम्मा सङ्ख्या

प्रत्येक विद्यार्थीसँग भएका
सिसाकलमको सङ्ख्या

$=$

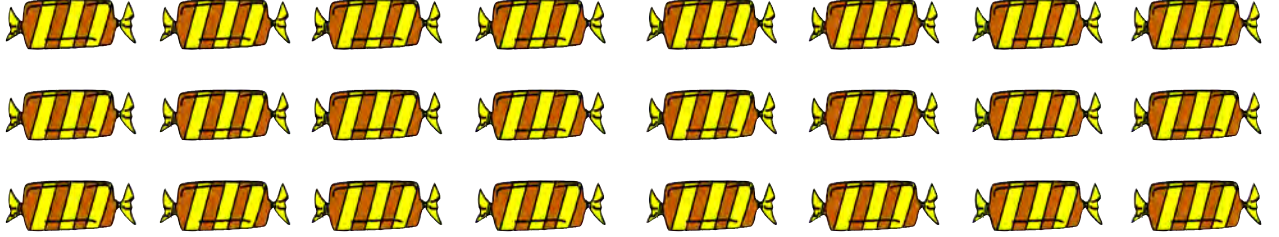
जम्मा सङ्ख्या

$\div$

विद्यार्थी सङ्ख्या

૨૪ ઓટા ચકલેટ આઠ જના વિદ્યાર્થીહરૂલાઈ બરાબર હુને ગરી
બાંડ્દા પ્રત્યેક વિદ્યાર્થીલે કતિઓટા ચકલેટ પાડલાન્ ?

गुणन तालिकाको प्रयोग गरी भाग गर्नुहोस् :

$$१८ \div ६ = \square$$

$$\square \times ६ = १८$$

$$१४ \div २ = \square$$

$$\square \times २ = १४$$

$$२४ \div ४ = \square$$

$$\square \times ४ = २४$$

$$४८ \div ६ = \square$$

$$\square \times ६ = ४८$$

$$२८ \div ७ = \square$$

$$\square \times ७ = २८$$

गुणन तालिकाको प्रयोग गरी भाग गर्नुहोस् :

$$२१ \div ७ = \square$$

$$३२ \div ८ = \square$$

$$३६ \div ४ = \square$$

$$२५ \div ५ = \square$$

$$२४ \div ४ = \square$$

$$२७ \div ३ = \square$$

$$७ \overline{)४२}$$

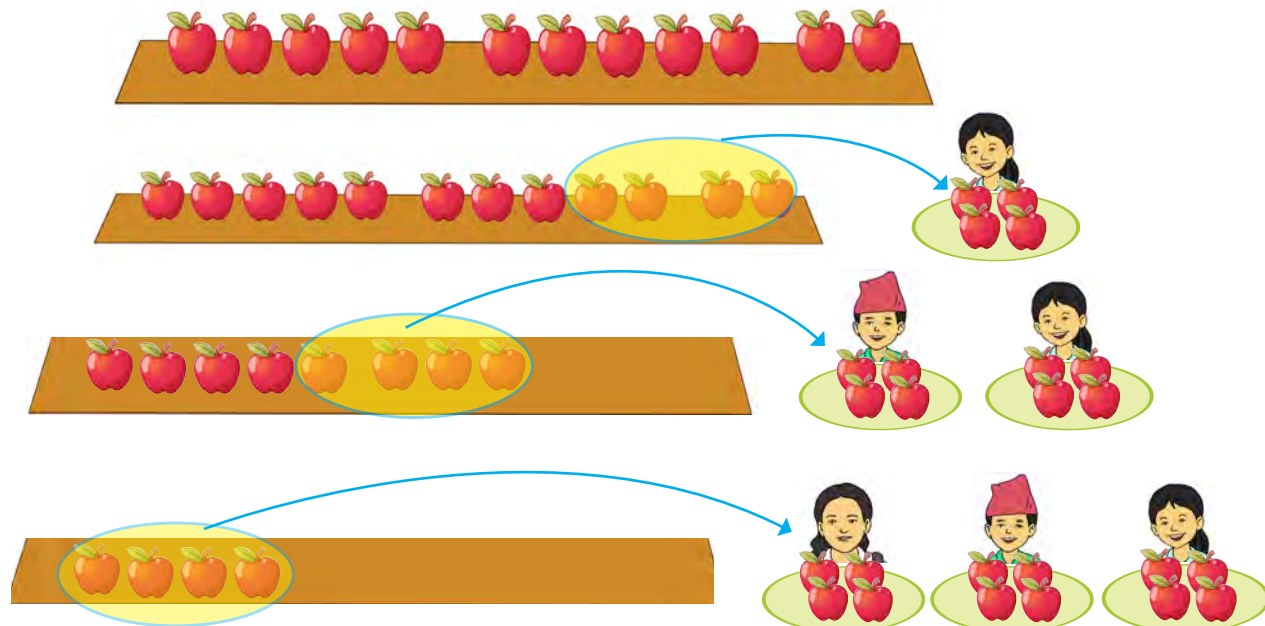
$$९ \overline{)५४}$$

$$८ \overline{)५६}$$

$$१० \overline{)७०}$$

तल दिइएको चित्रमा एउटा बेन्चमाथि जम्मा १२ ओटा स्याउ छन् । यदि एउटा विद्यार्थीलाई चारओटाका दरले स्याउ उपलब्ध गराउने हो भने जम्मा कति जना विद्यार्थीहरूलाई बाँड्न पुग्छ ?

विद्यार्थी सङ्ख्या = ३ जना

१२ ओटा स्याउ जम्मा तीन जना विद्यार्थीलाई प्रति विद्यार्थी चारओटाका दरले बाँड्न सकिन्छ । यसलाई गणितीय भाषामा तल देखाइएअनुसार लेख्न सकिन्छ :

१२

÷

४

=

३

जम्मा स्याउको
सङ्ख्या

प्रत्येक विद्यार्थीले प्राप्त
गर्ने स्याउको सङ्ख्या

विद्यार्थीको
सङ्ख्या

१५ ओटा सिसाकलम छन् । प्रति विद्यार्थी तीन तीनओटाका दरले बाँड्दा कति जना विद्यार्थीलाई बाँड्न सकिन्छ ?

गणितीय वाक्यमा: $\square \div \square$

एक जना विद्यार्थीलाई

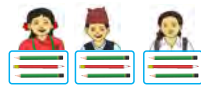
$$3 \times \square 1 = 3$$

दुई जना विद्यार्थीलाई

$$3 \times \square 2 = 6$$

तीन जना विद्यार्थीलाई

$$3 \times \square 3 = 9$$

चार जना विद्यार्थीलाई

$$3 \times \square 4 = 12$$

पाँच जना विद्यार्थीलाई

$$3 \times \square 5 = 15$$

प्रत्येक विद्यार्थीले पाएका सिसाकलम सङ्ख्या

विद्यार्थी सङ्ख्या

जम्मा सिसाकलमको सङ्ख्या

१५ ओटा सिसाकलम ३ ओटाका दरले बाँड्दा ५ ओटा समूह बन्दछ ।

$15 \div 3$ बराबर कति हुन्छ भनी $3 \times \square = 15$ को हिसाब गर्न सकिन्छ । यसका लागि ३ लाई कतिले गुणन गर्दा १५ हुन्छ भनी गुणन तालिका हेर्नुपर्दछ ।

गणितीय वाक्यमा लेख्दा : $15 \div 3 = 5$

प्रत्येक विद्यार्थीले पाएका सिसाकलमको सङ्ख्या

$\times$

विद्यार्थी सङ्ख्या

$=$

जम्मा सङ्ख्या

विद्यार्थी सङ्ख्या

$=$

जम्मा सङ्ख्या

$\div$

प्रत्येक विद्यार्थीले पाएका सिसाकलमको सङ्ख्या

जम्मा १८ ओटा चकलेट छन् । प्रति विद्यार्थी दुई दुईओटाका दरले बाँड्दा कति जना विद्यार्थीलाई बाँड्न सकिन्छ ?

एउटा पङ्क्तिमा ६ जनाका दरले ४८ जना विद्यार्थीलाई राख्दा कतिओटा पङ्क्तिमा राख्नु पर्छ ?

डाक्टरले हरिका बुबालाई ३२ दयाबलेट औषधी दिनुभयो । यदि हरिका बुबाले प्रतिदिन ४ ओटा दयाबलेट खानुपर्छ भने उक्त औषधीले जम्मा कति दिन पुग्छ ?

गणितीय वाक्य,

$$\square \div \square = \square$$

$$\square \times \square = \square$$

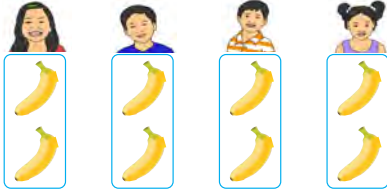
औषधी खानुपर्ने दिन सङ्ख्या =

÷ चित्रमा आठओटा केरा दिइएका छन् । यसबाट $८ \div ४$ लाई समाधान गर्नुहोस् :

$$८ \div ४$$

आठओटा केरा जना विद्यार्थीहरूलाई बराबर हुने गरी बाँड्दा प्रत्येक विद्यार्थीले ओटा केरा प्राप्त गर्छन् ।

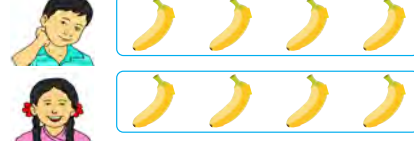
उत्तर पत्ता लगाउन तलको गणितीय वाक्य प्रयोग गर्न सकिन्छ ।

$$\square \times २ = ८$$

जम्मा केरा

$$८ \div ४$$

आठओटा केरा दिइएका छन् । यदि एक जना विद्यार्थीले ओटा केरा पाउने गरी बराबरी सङ्ख्यामा बाँड्दा जम्मा जना विद्यार्थीलाई केरा बाँड्न सकिन्छ ।

उत्तर पत्ता लगाउन तलको गणितीय वाक्य प्रयोग गर्न सकिन्छ ।

$$२ \times \square = ८$$

जम्मा केरा

माथिका दुवै उत्तरहरू ४ को गुणन तालिका हेर्न सकिन्छ ।

१ पटक ४ = ४ हुन्छ भने २ पटक ४ = ८ हुन्छ ।

÷ भाग गर्नुहोस् :

तलको भाग गर्न कुन कुन अङ्कको गुणन तालिका प्रयोग गरिन्छ, छलफल गर्नुहोस् :

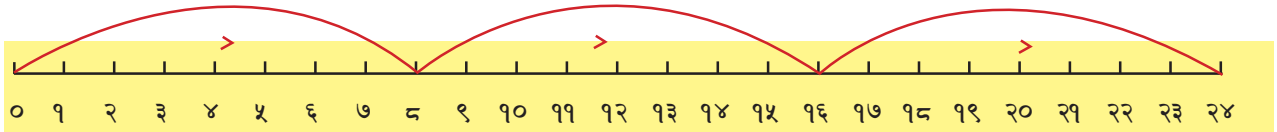
$$१६ \div ८ = \square$$

$$२७ \div ९ = \square$$

$$३५ \div ५ = \square$$

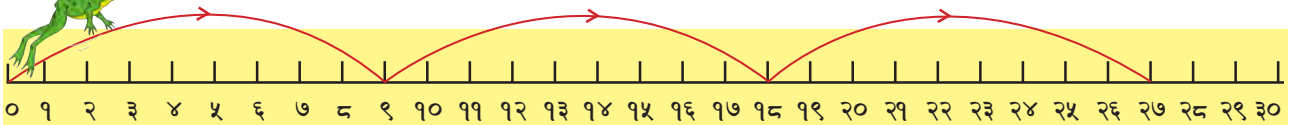

तल देखाए जस्तै गरी बाकसमा सङ्ख्या भर्नुहोस् :

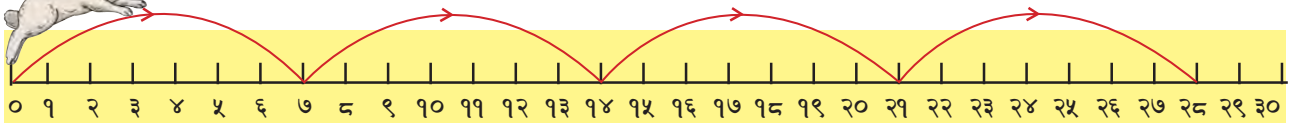
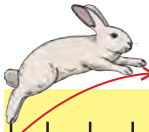

पुनु पर्ने सङ्ख्या = २४, उफ्रिएको पटक = ३, एकपटक उफ्रनु पर्ने सङ्ख्या = ८

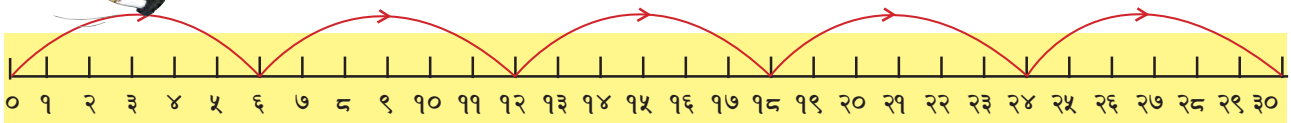
$$\boxed{24} \div \boxed{3} = \boxed{8}$$

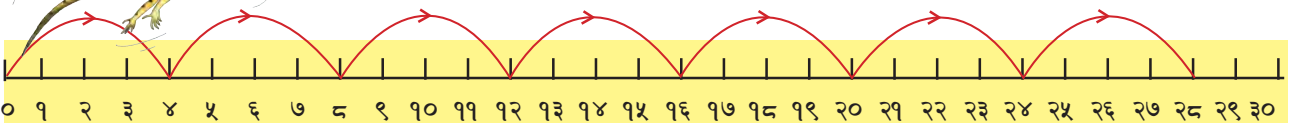
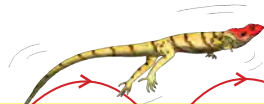
$$\boxed{} \div \boxed{3} = \boxed{}$$

$$\boxed{} \div \boxed{} = \boxed{}$$

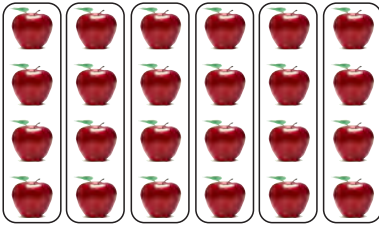
$$\boxed{} \div \boxed{} = \boxed{}$$

$$\boxed{} \div \boxed{} = \boxed{}$$

तल देखाए अनुसार खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

४/४ ओटाको समूह बनाउँदा,

$$२४ \div ४ = ६$$

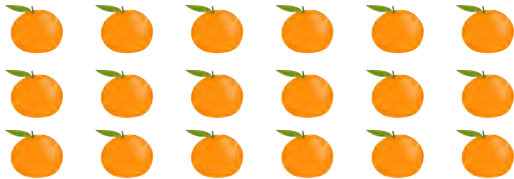
एउटा समूहमा ६ ओटा स्याउ परे ।

६/६ ओटाको समूह बनाउँदा,

$$\square \div \square = \square$$

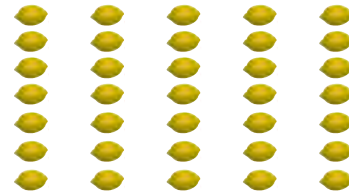
एउटा समूहमा $\square$ ओटा बल परे ।

३/३ ओटाको समूह बनाउँदा,

$$\square \div \square = \square$$

एउटा समूहमा $\square$ ओटा सुन्तला परे ।

७/७ ओटाको समूह बनाउँदा,

$$\square \div \square = \square$$

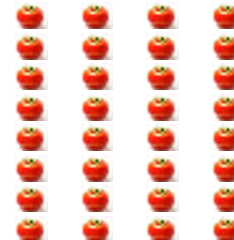
एउटा समूहमा $\square$ ओटा कागती परे ।

४/४ ओटाको समूह बनाउँदा,

$$\square \div \square = \square$$

एउटा समूहमा $\square$ ओटा काउली परे ।

८/८ ओटाको समूह बनाउँदा,

$$\square \div \square = \square$$

एउटा समूहमा $\square$ ओटा टमाटर परे ।

तल देखाए जस्तै गरी बाकसमा सङ्ख्या भर्नुहोस् :

$२ \times ५ = \boxed{१०}$

$\boxed{१०} \div \boxed{२} = \boxed{५}$

$\boxed{१०} \div \boxed{५} = \boxed{२}$

$२ \times ८ = \boxed{}$

$\boxed{} \div \boxed{२} = \boxed{}$

$\boxed{} \div \boxed{८} = \boxed{}$

$३ \times ९ = \boxed{}$

$\boxed{} \div \boxed{३} = \boxed{}$

$\boxed{} \div \boxed{९} = \boxed{}$

$४ \times ५ = \boxed{}$

$\boxed{} \div \boxed{४} = \boxed{}$

$\boxed{} \div \boxed{५} = \boxed{}$

$५ \times ७ = \boxed{}$

$\boxed{} \div \boxed{५} = \boxed{}$

$\boxed{} \div \boxed{७} = \boxed{}$

$६ \times ७ = \boxed{}$

$\boxed{} \div \boxed{६} = \boxed{}$

$\boxed{} \div \boxed{७} = \boxed{}$

$१० \times ६ = \boxed{}$

$\boxed{} \div \boxed{६} = \boxed{}$

$\boxed{} \div \boxed{१०} = \boxed{}$

हिसाब गर्नुहोस् :

१. कक्षा २ मा अध्ययन गर्ने आशिराले आफ्नो जन्मदिनमा साथीहरूलाई वितरण गर्न १८ ओटा चकलेट किनिएछन् । उनीले एक जनालाई ३ ओटाका दरले चकलेट दिइन् भने उनीसँग भएका चकलेटले कति जना साथीलाई बाँड्न पुग्छ ?

२. परोपकार संस्थाले आधारभूत विद्यालयका जेहेनदार विद्यार्थीहरूलाई वितरण गर्न जम्मा ५६ ओटा सिसाकलम ल्याएछन् । उक्त विद्यालयमा ८ जना जेहेनदार विद्यार्थी थिए भने एक जना विद्यार्थीले कतिओटा सिसाकलम पाए होलान् ?

३. विष्णुले जनता माध्यामिक विद्यालयको कक्षा १० मा पढ्ने ४२ जना विद्यार्थीहरूलाई भलिबल खेल्ने टिममा विभाजन गरे छन् । भलिबलको एक टिममा ६ जना खेलाडी हुन्छन् भने जम्मा कतिओटा टिम बने छन् ?

हेरौ, मैले कति सिकेँ ?

गणितका आधारभूत क्रिया- २

9A

१. उदाहरण हेर्नुहोस् र खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

समूहहरूमा राख्दा	जोडका रूपमा राख्दा	गुणनका रूपमा राख्दा
	$2+2+2 = 6$	$2 \times 3 = 6$
	$3+3+3+3 = \dots\dots\dots$	$\dots\dots\dots$
	$4+4 = \dots\dots\dots$	$\dots\dots\dots$
	$\dots\dots\dots$	$\dots\dots\dots$
	$\dots\dots\dots$	$\dots\dots\dots$

२. उदाहरणमा दिइएको जस्तै गरी पूरा गर्नुहोस् :

जोडका रूपमा राख्दा	गुणनका रूपमा राख्दा	समूहहरूमा राख्दा
$3+3 = 6$	$3 \times 2 = 6$	
$4+4+4 = 12$		
$5+5+5 = 15$		
$4+4 = 8$		

३. जोडा मिलाउनुहोस् :

$$४+४+४$$

$$२+२+२+२+२$$

$$३+३+३+३$$

$$५+५$$

$$४+४+४+४+४+४$$

$$५+५+५+५+५+५$$

$$५ \times २$$

$$३ \times ४$$

$$५ \times ६$$

$$४ \times ३$$

$$२ \times ५$$

$$४ \times ६$$

४. उदाहरण हेरी बाकसमा सङ्ख्या भर्नुहोस् :

$$१० \div ५ = २$$

$$३५ \div ५ = \boxed{}$$

$$२४ \div ६ = \boxed{}$$

$$२८ \div ७ = \boxed{}$$

$$२४ \div ८ = \boxed{}$$

$$५४ \div ९ = \boxed{}$$

शिक्षकको दस्तखत

अभिभावकको दस्तखत